

Obroty towarowe
handlu zagranicznego
województwa mazowieckiego
w latach 2004-2007

Warszawa 2010

Opracowanie/Wydawca
Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie
ul. Lubelska 13
03-802 Warszawa
tel. (22) 518 49 00
fax. (22) 518 49 49
e-mail: biuro@mbpr.pl

Dyrektor Biura:
prof. dr hab. Zbigniew Strzelecki

Zastępcy dyrektora:
mgr Bartłomiej Kolipiński
dr inż. arch. Tomasz Sławiński
mgr Elżbieta Sielicka

Redaktor Naczelny:
prof. dr hab. Zbigniew Strzelecki

**Wykonano w Biurze w Warszawie
pod kierunkiem**
dr. Dariusza Piotrowskiego

przez Zespół Rozwoju Regionalnego:
mgr Krzysztof Kacperski
mgr Anna Nitka
inż. Krzysztof Pawlak
dr Dariusz Piotrowski
mgr Paulina Sikorska
mgr Roman Szablowski

Opracowanie graficzne:
inż. Krzysztof Pawlak
mgr Krzysztof Kacperski
mgr Roman Szablowski

Tłumaczenie:
mgr Maciej Sulmicki

Redakcja techniczna, skład i łamanie:
mgr inż. Weronika Makowska
mgr Kinga Stanek

Analizy i Studia

Zeszyt 2(22)/2010

Obroty towarowe handlu zagranicznego województwa mazowieckiego w latach 2004-2007

ISSN 1892-6322

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
1. MIEJSCE HANDLU ZAGRANICZNEGO W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM ...	8
2. STRUKTURA GEOGRAFICZNA HANDLU ZAGRANICZNEGO.....	19
2.1. Geografia handlu zagranicznego.....	19
2.2. Koncentracja geograficzna handlu zagranicznego.....	23
2.3. Najważniejsze kraje w handlu zagranicznym województwa mazowieckiego.....	27
3. SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO	34
3.1. Saldo handlu zagranicznego z wybranymi krajami.....	34
3.2. Saldo handlu zagranicznego według powiatów i struktury towarowej.....	35
4. STRUKTURA TOWAROWA HANDLU ZAGRANICZNEGO.....	44
4.1. Struktura towarowa handlu zagranicznego według powiatów.....	44
4.2. Kierunki eksportu według głównych grup towarowych	53
WNIOSKI.....	56
Załącznik 1.....	61
Załącznik 2.....	62
Streszczenie.....	66
Abstract	67
Słowniczek.....	68
Literatura	69
Spis map.....	70
Spis tabel	71
Spis wykresów.....	71

WPROWADZENIE

Niniejsze opracowanie poświęcone jest zagadnieniu obrotów towarowych handlu zagranicznego województwa mazowieckiego. Stanowi kontynuację i rozszerzenie raportu o eksporcie województwa mazowieckiego w latach 2003-2005, opracowanego w 2006 roku w Zespole Studiów i Analiz Mazowieckiego Biura Planowania Przestrzennego i Rozwoju Regionalnego (obecnie: Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego)¹.

Celem przygotowanego opracowania jest przedstawienie zmian handlu zagranicznego regionu w ujęciu przestrzennym i dynamicznym. Opracowanie ma charakter raportu. Badaniami objęto lata 2004-2007, zbieżne z okresem akcesji Polski do struktur Unii Europejskiej. Jest to pierwsze tego typu opracowanie dla województwa mazowieckiego. Zostało zrealizowane w oparciu o bazę danych udostępnioną przez Centrum Analiz Administracji Celnej – Izby Celnej w Warszawie. Dane te pozwoliły na przeanalizowanie handlu zagranicznego na szczeblu powiatu.

Wiedza o obrotach towarowych w handlu zagranicznym pozwala określić stan rozwoju gospodarki regionu i może być wykorzystywana do kształtowania polityki regionalnej władz Samorządu Województwa Mazowieckiego oraz służyć zadaniom bieżącym, wynikającym z zarządzania województwem.

Rola handlu zagranicznego w gospodarce Polski i regionów

Handel zagraniczny ma zasadniczy wpływ na gospodarkę województwa mazowieckiego i poziom życia jego mieszkańców. Ekspansja eksportowa na rynki zagraniczne prowadzi do zwiększenia poziomu produkcji przedsiębiorstw, wytworzenia dochodu narodowego, dochodów ludności, zatrudnienia i popytu wewnętrznego. Dodatkowe efekty skali produkcji pozwalają jednocześnie podnieść wydajność pracy oraz zyski regionalnych firm. Zwiększone obroty eksporterów oraz ich dodatkowy zysk jest również źródłem zwiększonych wpływów podatkowych z podatków pośrednich i bezpośrednich, zaś wyższy poziom zatrudnienia ludności podnosi siłę nabywczą mieszkańców regionu, co kreuje dodatkowy popyt na towary również dla przedsiębiorstw działających lokalnie. Wartość eksportu może być również traktowana jako wyraz uznania dla wytwarzanych w danym regionie towarów i świadczyć o potencjalnej przewadze konkurencyjnej firm z danego regionu nad ich konkurentami zagranicznymi.

Wpływ importu na gospodarkę regionu nie jest jednoznaczny i zależy od jego rodzaju. Z punktu widzenia rozwoju gospodarczego najkorzystniejszy jest import dóbr inwestycyjnych, ponieważ wzmacnia potencjał wytwórczy. Również import dóbr konsumpcyjnych jest korzystny, szczególnie tych towarów, których wytwarzanie w regionie, ze względu na koszty i wydajność pracy, jest nieopłacalne. Najmniej korzystny dla gospodarki regionu jest import dóbr konsumpcyjnych, które są substytutami produktów regionalnych. Stanowi on, poprzez niską cenę, konkurencję dla towarów rodzimych, prowadzi do ich „wypychania” z rynku, powoduje zmniejszenie popytu i ograniczenie produkcji. Wolumen importu jest również często skorelowany z wielkością produkcji regionu. Im większe są potrzeby producentów związane z zakupem surowców, maszyn i urządzeń, im większe są inwestycje, tym bardziej znacząca jest skala importu niezbędnych półproduktów.

Podsumowując, handel zagraniczny korzystnie wpływa na gospodarkę regionu, m.in. poprzez:

- zwiększenie rynków zbytu przedsiębiorstw,
- specjalizację produkcji regionu,
- zwiększenie skali produkcji,

---

¹ *Eksport województwa mazowieckiego w latach 2003-2005*, Mazowsze. Analizy i Studia nr 2/2006, Warszawa, 2006.

- obniżenie kosztów jednostkowych wytwarzanych towarów,
- bardziej efektywne wykorzystanie aparatu wytwórczego,
- wzrost doświadczenia firm,
- przyspieszony postęp techniczny i transfer technologii,
- wzrost konkurencji na rynkach,
- obniżenie cen rynkowych.

Ważną rolę w zakresie wspierania rozwoju handlu zagranicznego mają do odegrania samorządy poszczególnych regionów. Powinny one stwarzać odpowiedni klimat dla rozwoju przedsiębiorczości, prowadzić szereg akcji promocyjnych, zachęcających kapitał zewnętrzny do inwestowania w regionie, aktywnie wspierać rozwój instytucji okołobiznesowych, a w szczególności rozwijać usługi niepubliczne i dostosowywać je do wymagań klientów oraz przyciągać kapitał zewnętrzny w postaci bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Wsparcie to powinno odbywać się poprzez przyspieszenie procesów wydawania niezbędnych decyzji i pozwoleń, wprowadzanie odpowiednich zachęt podatkowych, wyznaczanie obszarów dla lokalizacji inwestycji (działki wyposażone we właściwe media, dobrze skomunikowane i zlokalizowane względem rynków zbytu, rynków pracy i dostawców, o ustalonej strukturze własnościowej).

Wielkość obrotów handlu zagranicznego Polski, w tym województwa mazowieckiego, determinowana jest obecnością Polski w strukturach Unii Europejskiej. Skutkiem akcesji jest integracja z rynkiem unijnym i towarzyszące jej procesy dostosowawcze w polskiej gospodarce. W porównaniu z długością przebiegu procesów gospodarczych czy nawet cykli koniunkturalnych, okres członkostwa Polski w UE jest relatywnie krótki dla miarodajnej oceny wpływu akcesji na zachodzące zmiany w obszarze całej gospodarki i jej otoczenia, a zwłaszcza dla określenia kierunków tych zmian i tendencji na bliższą i dalszą przyszłość. Wymiernym efektem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej jest napływ kapitału zagranicznego i inwestorów między innymi z państw spoza Unii Europejskiej (np. z USA, Japonii, Korei). *Od roku 2004 obserwuje się ożywienie napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski. W pewnym stopniu wiąże się to z ożywieniem gospodarczym w kraju i na świecie, jednak w głównej mierze jest zasługą przystąpienia naszego kraju do Unii Europejskiej. Z jednej strony podniosło to wiarygodność Polski wśród inwestorów zagranicznych, a z drugiej sprawiło, że nasz kraj, m.in. dzięki stosunkowo taniej (w relacji np. do krajów UE-15) i zarazem wysoko kwalifikowanej sile roboczej, stał się atrakcyjnym miejscem lokowania kapitału firm z krajów nienależących do UE, które chcą produkować z myślą o sprzedaży na rynkach unijnych.*²

Założenia i metodologia

Począwszy od 1 maja 2004 roku, tj. od momentu przystąpienia Polski do UE, system statystyki handlu zagranicznego obejmuje:

- system EXTRASTAT, tj. system statystyki obrotów towarowych Polski realizowany z tzw. krajami trzecimi, tj. niebędącymi państwami członkowskimi UE,
- system INTRASTAT, tj. system statystyki obrotów towarowych Polski realizowany wyłącznie pomiędzy państwami członkowskimi UE.

Systemy INTRASTAT i EXTRASTAT działają równolegle, dane otrzymane z połączenia tych systemów tworzą wspólny, jednolity zbiór statystyki handlu zagranicznego, który stanowi informację o wymianie towarowej Polski z zagranicą. Analizy obrotów towarowych handlu

² *Polska 2008 Raport o stanie handlu zagranicznego*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2008, s. 14.

zagranicznego województwa dokonano w oparciu o dane dotyczące wartości importu i eksportu województwa oraz poszczególnych powiatów w latach 2004-2007.

Dzięki nawiązaniu kontaktów z Izbą Celną w Warszawie, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego otrzymało od Centrum Analiz Administracji Celnej bazę danych, która została wygenerowana na podstawie zatwierdzonego przez GUS zbioru rocznego. Dane zawarte w bazie nie pozwalają na zagregowanie danych na poziomie powiatów, umożliwiając jednak oszacowanie obrotów poszczególnych podmiotów. Nie ujmują także podmiotów, które zostały zwolnione z obowiązku sprawozdawczego ze względu na nieprzekroczenie progu podstawowego, określonego przez GUS. W związku z tym w opracowaniu unika się podawania bezwzględnych wartości danych, koncentrując się głównie na analizowaniu zjawisk i badając ich strukturę oraz dynamikę zmian.

Ze względu na charakter dostępnych danych, w opracowaniu pominięto kwestię handlu usługami, dobrami niematerialnymi, obrotów majątkowo-kredytowych i bieżących, wynikających z ruchu ludności poza granice Polski. Ogólne dane mierzące powyższe zjawiska na poziomie krajowym publikuje Narodowy Bank Polski w bilansie płatniczym Polski, jednak nie obejmują one wszystkich kategorii handlu zagranicznego, jak również nie odnoszą się one do województwa mazowieckiego. Dokładny pomiar wymienionych zjawisk jest w związku z tym utrudniony i wymaga współpracy wielu instytucji pochodzących z różnych krajów i reprezentujących różne branże. Należy podkreślić, iż w zglobalizowanym świecie usługi międzynarodowe odgrywają coraz większą rolę. Statystyka publiczna powinna uwzględniać poziom regionalny, by właściwie dokonywać analizy handlu zagranicznego usługami.

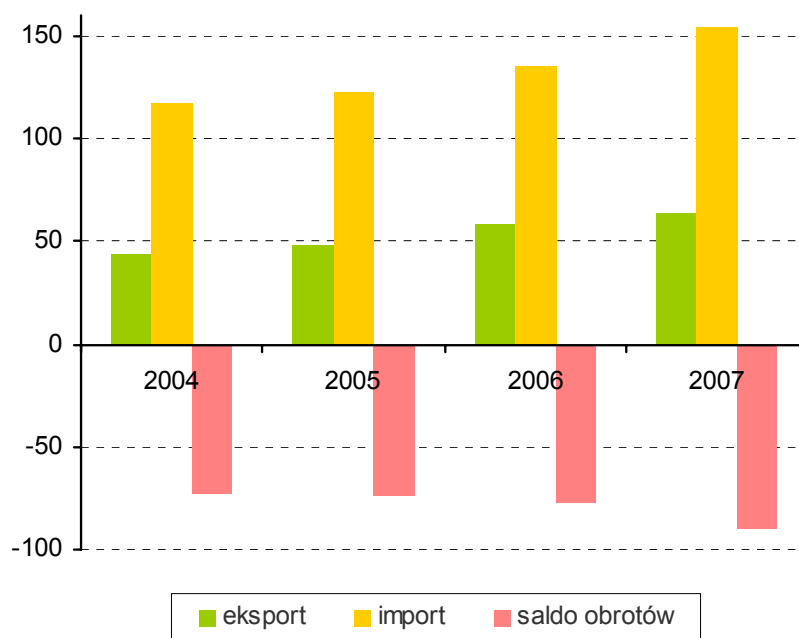
Analizując strukturę towarową handlu zagranicznego, oparto się na nomenklaturze taryfowej i statystycznej, będącej załącznikiem do Rozporządzenia Komisji (WE) NR 1719/2005 z dnia 27 października 2005 roku, zmieniającej załącznik I do rozporządzenia Rady (EWG) nr 2658/87 w sprawie nomenklatury taryfowej i statystycznej oraz w sprawie Wspólnej Taryfy Celnej. Na podstawie powyższego załącznika i szczegółowości danych przekazanych do Biura przez Izbę Celną w Warszawie dokonano agregacji danych w podziale na sekcje (wykaz produktów wchodzących w skład poszczególnych sekcji zawiera *Załącznik 2*). Dalsza agregacja danych dokonana została, zgodnie ze standardami stosowanymi przez GUS, na podstawie klasyfikacji produktów – dostarczania danych do analiz statystycznych produkcji (według określonych grup produktowych), dystrybucji i handlu, konsumpcji, handlu zagranicznego i transportu, Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacja Handlu (SITC – United Nations Standard International Trade Classification). Jednocześnie należy stwierdzić, że występują różnice w klasyfikacji towarowej (przyjętej przez Główny Urząd Statystyczny) a klasyfikacją CN (Combined Nomenclature) przyjętą przez Izbę Celną. W związku z powyższym mogą występować różnice w klasyfikacji poszczególnych grup towarów w zależności od źródła pozyskanych danych.

W celu graficznej prezentacji badanych zjawisk gospodarczych wyniki prac przedstawiono w postaci map (ujęcie przestrzenne) oraz wykresów (ujęcie statystyczne). Zaprezentowana została struktura produktowa oraz geograficzna eksportu i importu, a także obie struktury łącznie. Oceniony został również stopień koncentracji handlu zagranicznego, powiązań handlowych województwa mazowieckiego z UE oraz jej krajami członkowskimi. Ze względu na zasadnicze znaczenie krajów UE dla wymiany handlowej Polski, relacjom z krajami UE poświęcono w opracowaniu najwięcej miejsca. To przede wszystkim one kształtują i będą kształtowały eksport i import Polski i województwa mazowieckiego w kolejnych latach. Analizując kierunki eksportu, podzielono kraje na 7 grup: „stare” kraje UE (15 „starych” krajów członkowskich UE), „nowe” kraje UE (9 krajów, które wraz z Polską w 2004 roku wstąpiły do Unii Europejskiej oraz Rumunia i Bułgaria, które członkami UE są od 1 stycznia 2007 roku), pozostałe kraje Europy, kraje Azji, kraje Ameryki Północnej i Południowej, kraje Afryki oraz kraje Australii i Oceanii.

1. MIEJSCE HANDLU ZAGRANICZNEGO W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM

W latach 2004-2007 średnie tempo wzrostu obrotów handlowych województwa mazowieckiego (w euro) wyniosło 8%. Rok 2007 był kolejnym rokiem wzrostu eksportu w województwie mazowieckim i w kraju. Z danych otrzymanych z Izby Celnej w Warszawie wynika, że od momentu przystąpienia Polski do Unii eksport województwa mazowieckiego wzrósł w cenach bieżących o ponad 46%, natomiast import o 32%. W 2007 roku eksport województwa wzrósł o 9% w porównaniu do roku poprzedniego (w roku 2006 wzrost był znacznie wyższy i wynosił 20%), osiągając poziom ponad 64 mld zł (w cenach kontraktowych). Równocześnie w 2007 roku odnotowano wzrost importu (o 14%). Jego wartość sięgnęła ponad 154 mld zł.

Wykres 1. Handel zagraniczny województwa mazowieckiego w mld zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

W rezultacie szybszego tempa wzrostu importu deficyt obrotów towarowych powiększył się z 73 mld zł w 2004 roku do 89 mld zł w 2007 roku. O szybszym tempie wzrostu importu, w porównaniu do dynamiki eksportu, zdecydował w znacznej mierze wzrost cen importowanych surowców energetycznych na rynkach światowych, w tym ropy i gazu oraz niekorzystny kurs walut dla eksporterów (silna złotówka skłaniała do silnych postaw proimportowych). O znaczącym wpływie czynnika kursów walut na dynamikę wartości obrotu w handlu zagranicznym świadczy również fakt, iż tempo wzrostu eksportu w 2007 roku było ponad dwukrotnie mniejsze niż w roku 2006.

W latach 2004-2006 nastąpił wzrost relacji wartości eksportu do PKB, co świadczy o dynamicznym otwieraniu się polskiej gospodarki na świat (*Tabela 1*).

Pomimo wzrostu wartości eksportu względem PKB, ograniczeniu uległ, obserwowany w 2006 roku, dodatni wpływ eksportu na tempo wzrostu gospodarczego³. Spowodowane było to wysokim tempem wzrostu importu. Województwo mazowieckie cechuje się mniejszym udziałem eksportu w PKB niż średnio w kraju. Związane jest to ze znacznym udziałem sektora instytucji finansowych i ubezpieczeniowych w tworzeniu PKB województwa. Podmioty te nie uczestniczą bezpośrednio w wymianie handlowej.

O silnym ożywieniu wymiany handlowej Polski, w tym województwa mazowieckiego, w latach 2004-2007 zdecydowało kilka czynników. Jednym z nich był przyspieszony rozwój gospodarki światowej. W latach 2004-2007 tempo wzrostu gospodarki światowej było bardzo szybkie. W 2006 roku był to wzrost o 5,1%, w 2005 roku o 4,9%, a w 2004 roku o 5,3%⁴. Szczególnie wysokie ożywienie gospodarcze zanotowano w regionie Azji.

Tabela 1. Relacja eksportu do PKB w okresie 2004-2006 (towary i usługi)

Wyszczególnienie			2004	2005	2006	2007
Polska	PKB	w mln zł	924 538	983 302	1 060 031	1 130 933
	eksport	w mln zł	272 102	288 781	343 779	386 556
	udział eksportu w PKB	eksport/PKB (w %)	29%	29%	32%	34%
Województwo mazowieckie	PKB	w mln zł	189 565	210 219	229 212	brak danych
	eksport	w mln zł	43 932	48 488	58 539	64 391
	udział eksportu w PKB	eksport/PKB (w %)	23%	23%	26%	brak danych

Źródło: DAP MG na podstawie danych NBP (dla Polski), produkt krajowy brutto, rachunek regionalny, Urząd Statystyczny w Katowicach, Izba Celna w Warszawie

Dynamicznemu wzrostowi eksportu Polski, w tym województwa mazowieckiego, towarzyszył także dalszy wzrost konkurencyjności oferty towarowej. Poprawa jakości eksportu była w dużej mierze rezultatem działań restrukturyzacyjnych, podjętych w wielu przedsiębiorstwach na początku obecnej dekady, a także bezpośrednich inwestycji zagranicznych, które doprowadziły do unowocześnienia i podniesienia jakości polskich towarów i usług. W konsekwencji polskie przedsiębiorstwa w coraz większym stopniu są zdolne do konkurencji na rynkach europejskich. Mogą one konkurować nie tylko ceną, ale również jakością i nowoczesnością wyrobów⁵.

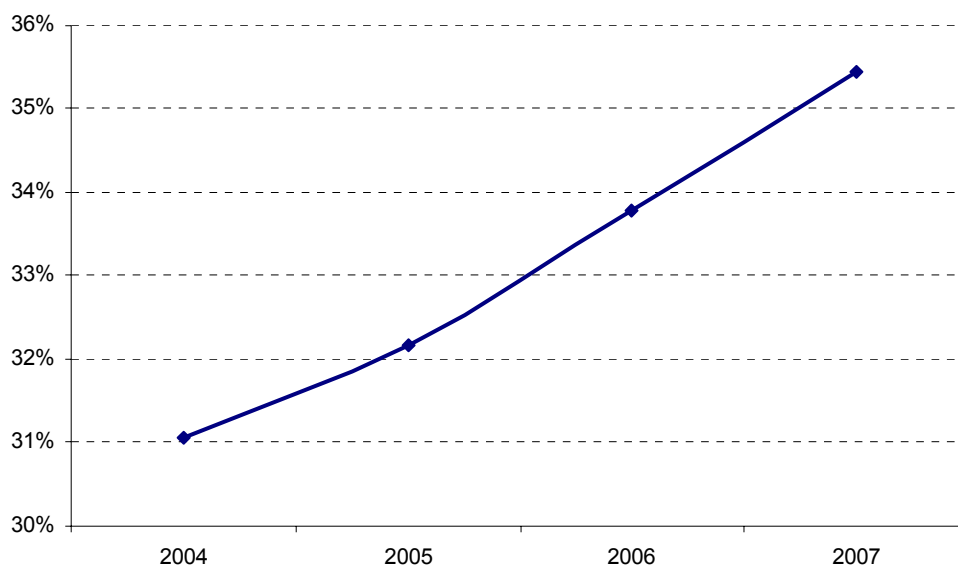
Transformacja gospodarki województwa mazowieckiego przejawia się w szczególności w budowie systemu rynkowego i coraz szerszym uczestnictwie w światowych procesach rozwojowych. Znajduje to wyraz m.in. w większej skłonności eksportowej podmiotów gospodarczych województwa mazowieckiego. W latach 2004-2007 znacznie wzrósł udział eksportu w produkcji sprzedanej przedsiębiorstw (z 31% do 35%) – Wykres 2. We wskazanym okresie produkcja sprzedana ogółem wzrosła o 35%, zaś eksport o 54%.

³ Dane o PKB dla województwa mazowieckiego za 2007 rok powinny być dostępne w październiku 2009 roku.

⁴ *Przedsiębiorczość w Polsce 2007*, Ministerstwo Gospodarki, raport przyjęty przez Radę Ministrów 27 lipca 2007 roku.

⁵ *Polska 2008 Raport o stanie handlu zagranicznego*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2008.

Wykres 2. Udział eksportu w produkcji sprzedanej (w cenach bieżących) województwa mazowieckiego w latach 2004-2007

Źródło: *Rocznik Statystyczny Województwa Mazowieckiego 2008*

Województwo mazowieckie zajmuje wiodącą pozycję na liście najpoważniejszych eksporterów wśród polskich regionów w ogólnej wartości sprzedawanych za granicę polskich towarów. W latach 2004-2007 udział województwa mazowieckiego w eksporcie Polski wzrósł o 1 pkt. proc. do poziomu 18%. O wysokiej pozycji województwa na tej liście decyduje lokalizacja siedzib oraz zakładów produkcyjnych wielu dużych przedsiębiorstw eksportowych (*Załącznik 1*). Większość z tych firm zarejestrowanych jest na terenie m.st. Warszawy. Kilka dużych przedsiębiorstw zlokalizowanych jest również w obrębie innych powiatów, w miejscu prowadzenia swojej podstawowej działalności. Do największych eksporterów województwa, z wyłączeniem m.st. Warszawy, zaliczają się: PKN Orlen SA (Płock – miasto na prawach powiatu), LG Electronics Sp. z o.o. (powiat mławski), Grupa Boryszew SA (powiat sochaczewski), Avon Operations Polska Sp. z o.o. (powiat garwoliński), Faurecia Fotele Samochodowe Sp. z o.o. (powiat grójecki), Mars Polska Sp. z o.o. (powiat sochaczewski), CNH Polska Sp. z o.o. (Płock – miasto na prawach powiatu), Daewoo Electronics Manufacturing Poland Sp. z o.o. (powiat przyski), GK Forte SA (powiat ostrowski).

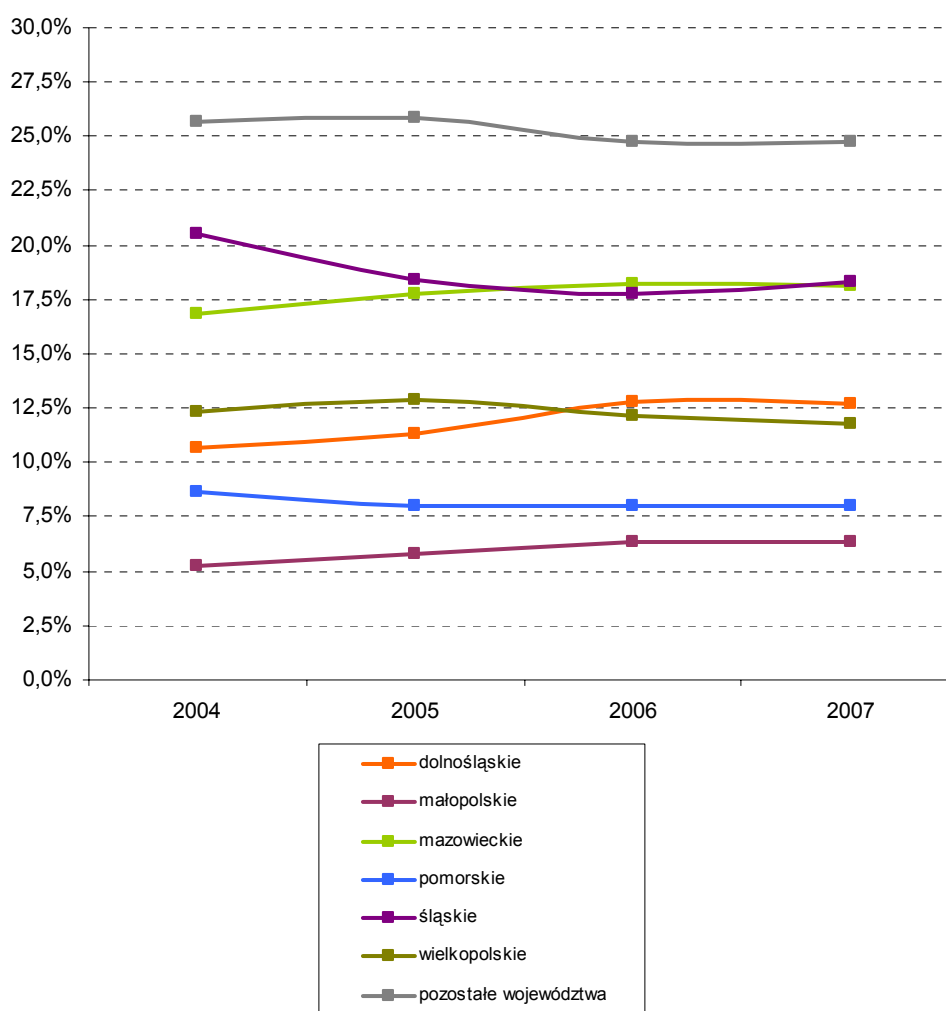
Do sześciu największych eksporterów w Polsce należą województwa: śląskie, mazowieckie, dolnośląskie, wielkopolskie, pomorskie i małopolskie. Udział pozostałych dziesięciu województw w 2007 roku w eksporcie Polski wyniósł zaledwie 25% (*Wykres 3*).

Według danych zawartych w publikacji *Handel zagraniczny Małopolski 2007*⁶, w latach 2004-2007 największą dynamikę wzrostu wykazywał eksport z województwa dolnośląskiego – wzrost w udziale eksportu Polski o 2 pkt. proc. W tym samym okresie w województwie mazowieckim eksport wzrósł jedynie o 1,2 pkt. proc. We wszystkich pozostałych województwach odnotowany został spadek udziału eksportu: w województwie śląskim o 2,3 pkt. proc., w województwach pomorskim i wielkopolskim po 0,6 pkt. proc. oraz w pozostałych łącznie o 0,9 pkt. proc.

⁶ *Handel zagraniczny Małopolski 2007* – opracowanie przygotowane na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego.

Analiza handlu zagranicznego w latach 2000-2007 wykazuje, że województwo mazowieckie należy do grupy sześciu województw, w których wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca przewyższa średnią krajową. Oprócz naszego regionu są to województwa: dolnośląskie, śląskie, pomorskie, wielkopolskie i lubuskie (Tabela 2). W latach 2004-2007 wszystkie polskie regiony odnotowały wzrost wartości eksportu. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość eksportu województwa mazowieckiego od 2004 roku wzrosła o 76% i w 2007 roku wyniosła 3,3 tys. euro. W tych samych latach wartość polskiego eksportu wzrosła jedynie o 66%. Z analizy trendów eksportu wynika, że pogłębiają się różnice pomiędzy polskimi regionami. Zwiększa się dystans pomiędzy przeciętną wartością dla kraju a odnotowywaną w wiodących województwach. W 2007 roku różnica między średnią wartością eksportu przypadającą na 1 mieszkańca Polski a przypadającą w województwie mazowieckim wyniosła ponad 800 euro, podczas gdy w 2004 roku stanowiła niespełna 400 euro. Lepszymi wskaźnikami od województwa mazowieckiego charakteryzowały się województwa: dolnośląskie (1700 euro wyższe od średniej krajowej) oraz śląskie i pomorskie.

Wykres 3. Udział wybranych województw w eksporcie Polski w latach 2004-2007

Źródło: Wyciążenie własne na podstawie opracowania *Handel zagraniczny Małopolski 2007*, przygotowanego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego

Tabela 2. Eksport województw na 1 mieszkańca w latach 2004-2007 (w euro)

Województwo	2004	2005	2006	2007
dolnośląskie	2 110	2 633	3 646	4 172
kujawsko-pomorskie	918	1 208	1 354	1 694
lubelskie	456	549	642	737
lubuskie	1 783	2 178	2 477	2 873
łódzkie	695	852	1 012	1 211
małopolskie	925	1 199	1 597	1 832
mazowieckie	1 870	2 331	2 905	3 300
opolskie	952	1 147	1 345	1 545
podkarpackie	949	1 091	1 377	1 519
podlaskie	664	748	834	753
pomorskie	2 238	2 460	3 000	3 443
śląskie	2 489	2 646	3 127	3 716
świętokrzyskie	539	696	932	1 091
warmińsko-mazurskie	907	1 047	1 189	1 400
wielkopolskie	2 083	2 583	2 964	3 281
zachodniopomorskie	1 358	1 477	1 715	1 893
Polska	1 491	1 766	2 159	2 479

Źródło: Wyciążenie własne na podstawie opracowania *Handel zagraniczny Małopolski 2007*, przygotowanego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego

Wartość eksportu w powiatach województwa mazowieckiego w latach 2004 i 2007 w przeliczeniu na 1 mieszkańca przedstawiają mapy 1 i 2. Spektakularny przyrost wartości eksportu, wynoszący ponad 50 tys. zł na 1 mieszkańca, odnotowany został w powiecie mławskim. W powiecie tym zbudowano bowiem fabryki nowoczesnych monitorów i telewizorów sprzedawanych na rynkach krajów UE. Znaczące przyrosty eksportu w latach 2004-2007 odnotowano również w powiatach: makowskim, łosickim, sokołowskim, węgrowskim, przysuskim i gostynińskim. Największe zmniejszenie wartości eksportu odnotowano z kolei w powiatach: płońskim, ostrołęckim, żyrardowskim i piaseczyńskim.

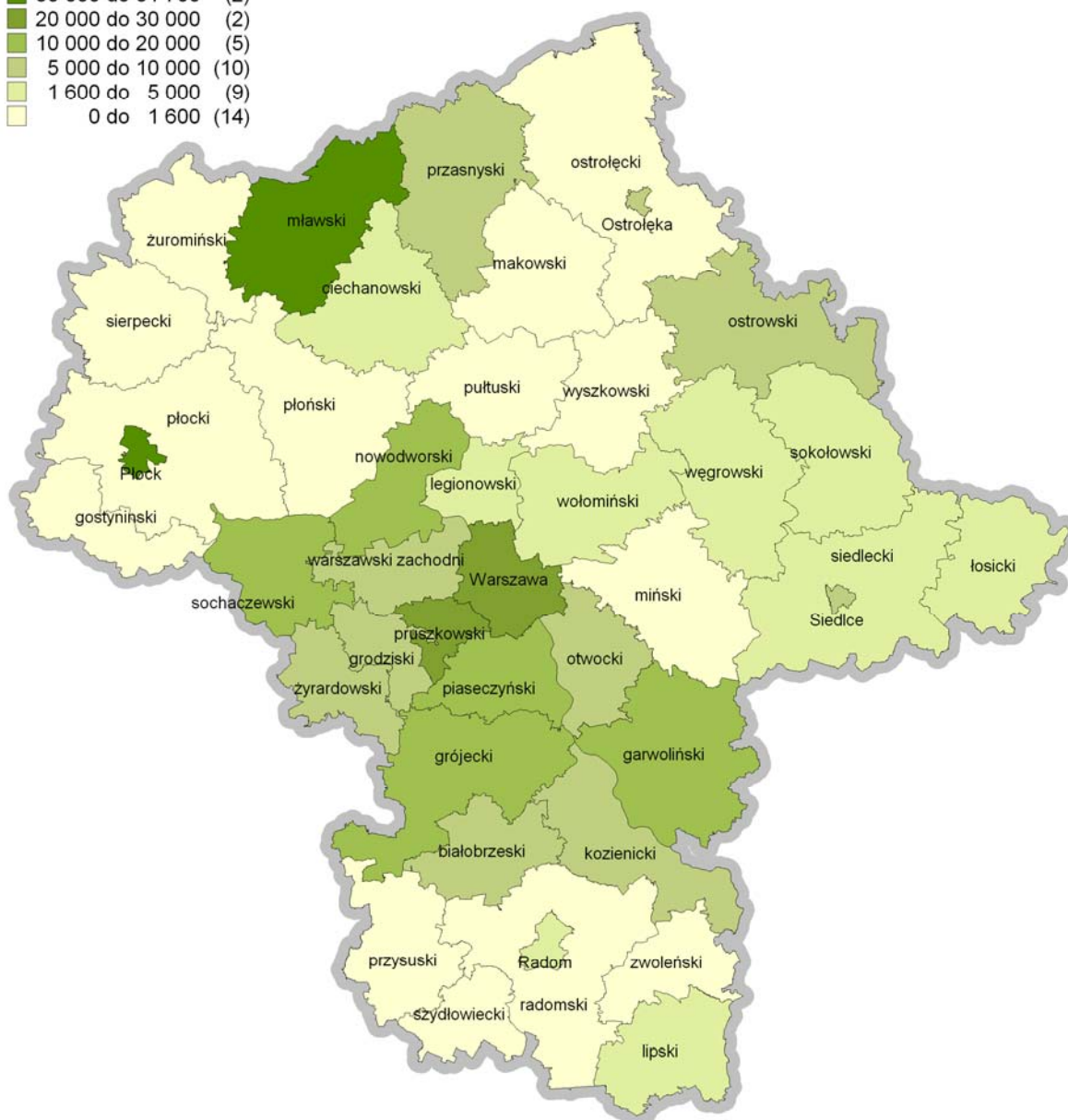
Przeprowadzona analiza eksportu wymaga uzupełnienia przez przedstawienie najważniejszych cech regionalnego importu. W powszechnej opinii to eksport tworzy miejsca pracy, wartość dodaną, a sukces eksportowy traktowany jest jako tzw. wynikowa miara konkurencyjności (bądź pozycji konkurencyjnej). Z punktu widzenia przepływów finansowych import traktować można jako sumę wydatków poniesionych za sprowadzane z zagranicy produkty. Powszechnie za korzystną uznaje się sytuację, gdy wpływy z eksportu przewyższają wydatki na import, czyli gdy w handlu zagranicznym powstaje dodatnie saldo. Taka ocena nie jest jednoznaczna. Współczesna gospodarka w coraz większym stopniu wykazuje się otwarciem, co zapewnia większą wymianę handlową – swobodny przepływ dóbr i usług. Lokalizacja produkcji oraz rynków zbytu w dużej mierze wyznacza kierunki importu i eksportu poszczególnych regionów oraz krajów. Ponadto, możliwości produkcji złożonych towarów eksportowych

Mapa 2. Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiatach województwa mazowieckiego w 2007 roku (w zł)

Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)

- 30 000 do 61 700 (2)
- 20 000 do 30 000 (2)
- 10 000 do 20 000 (5)
- 5 000 do 10 000 (10)
- 1 600 do 5 000 (9)
- 0 do 1 600 (14)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

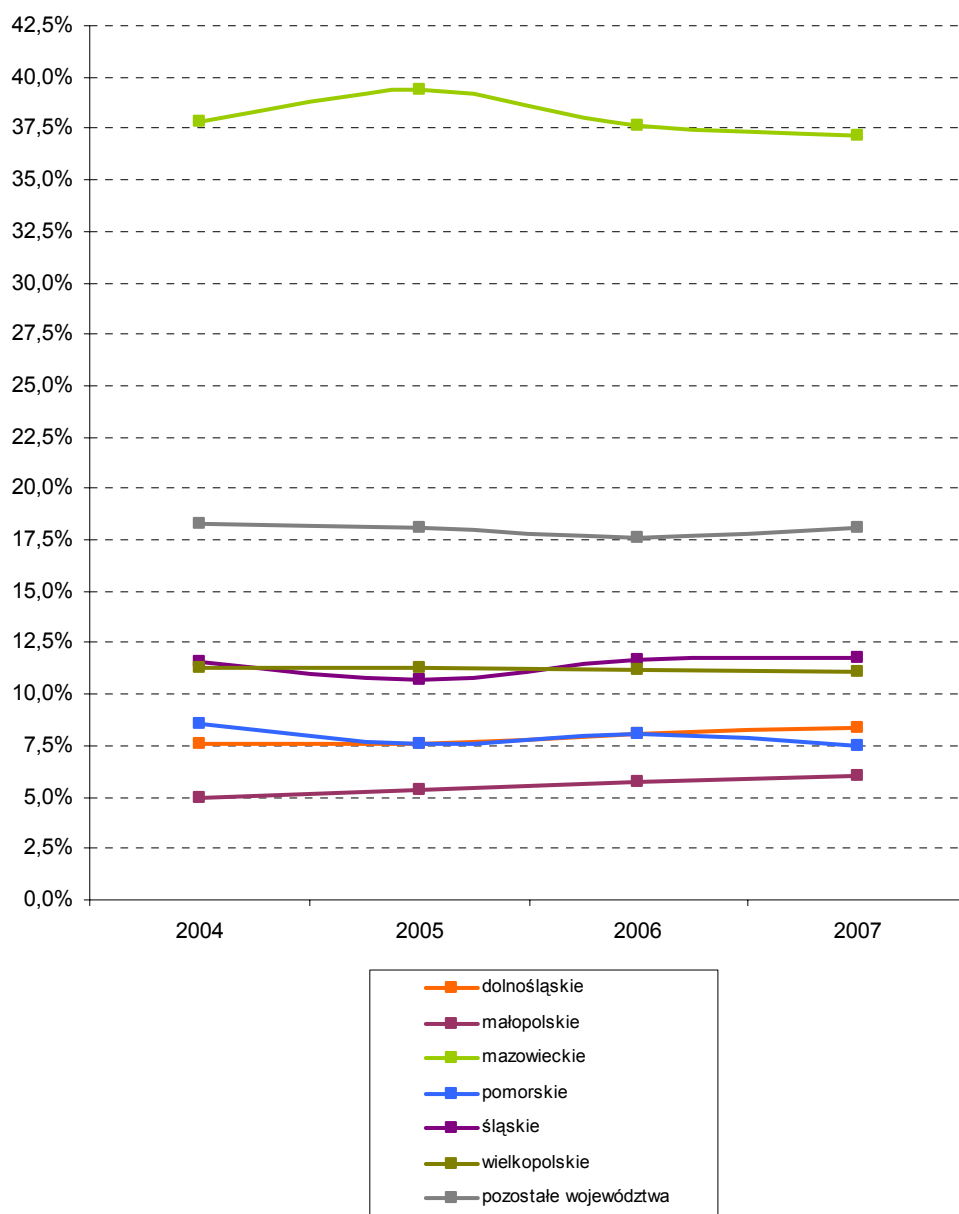
konsumpcyjnych, będących substytutami produktów krajowych może prowadzić do ich „wypchnięcia” z rynku, zmniejszenia popytu i produkcji. Wielkość importu zależy również od poziomu produkcji w regionie. Przedsiębiorstwa wytwarzające towary wysoko przetworzone potrzebują wielu surowców, skomplikowanych maszyn i urządzeń, których w regionie często brakuje. Dlatego też, im bardziej nowoczesne i złożone technologicznie towary produkowane są w regionie i im większe inwestycje modernizacyjne są prowadzone, tym większe są potrzeby importowe regionu.

Od 2004 roku obserwuje się spadek udziału województwa mazowieckiego w imporcie Polski (Wykres 4). Jednakże region wciąż zajmuje dominującą pozycję (w roku 2007 – 37,1%). Jednocześnie łączny udział pięciu województw: dolnośląskiego, śląskiego, wielkopol-

skiego, pomorskiego, małopolskiego utrzymywał się na poziomie 42-44%. Udział pozostałych dziesięciu województw wyniósł zaledwie 18%.

W latach 2004-2007 największy wzrost importu odnotowały województwa: małopolskie i dolnośląskie, których udział w krajowym imporcie wzrósł odpowiednio o 1,1 i 0,8 pkt. proc.

Wykres 4. Udziały wybranych województw w imporcie Polski w latach 2004-2007

Źródło: Wyliczenie własne na podstawie opracowania *Handel zagraniczny Małopolski 2007*, przygotowanego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego

Województwo mazowieckie jest regionem o najwyższej liczbie mieszkańców. W połączeniu z wysokimi średnimi dochodami ludności decyduje to o względnie wyższym popycie konsumpcyjnym w stosunku do innych regionów. Przekłada się to również na zwiększone zapotrzebowanie na dobra importowane. Inną przyczyną wysokiego importu województwa jest lokalizacja na jego obszarze wielu firm odgrywających bardzo ważną rolę w imporcie Polski. Część importu województwa mazowieckiego ma tzw. charakter pośredni. Import towarów

dokonywany jest poprzez wyspecjalizowane firmy handlu zagranicznego i dystrybuowany na obszary innych województw. Sposób ewidencjonowania obrotów nie pozwala określić, gdzie docelowo trafiają towary importowane. W Polsce najwięcej central pośredniczących w handlu ma swoje siedziby w Warszawie.

Wartość importu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie mazowieckim w 2007 roku wyniosła 7,9 tys. euro. Od 2004 roku był to wzrost o blisko 3 tys. euro. W grupie największych importerów znalazły się również województwa: wielkopolskie, dolnośląskie i pomorskie. Analiza trendów kształtowania się importu na 1 mieszkańca wskazuje na utrzymywanie się, a nawet powiększenie dystansu między średnią krajową a wartością w województwie mazowieckim. W 2004 roku różnica między średnią krajową a wartością dla województwa mazowieckiego wynosiła ponad 3 tys. euro, natomiast w 2007 roku wzrosła do ponad 5 tys. euro (*Tabela 3*).

Tabela 3. Import województw na 1 mieszkańca w latach 2004-2007 (w euro)

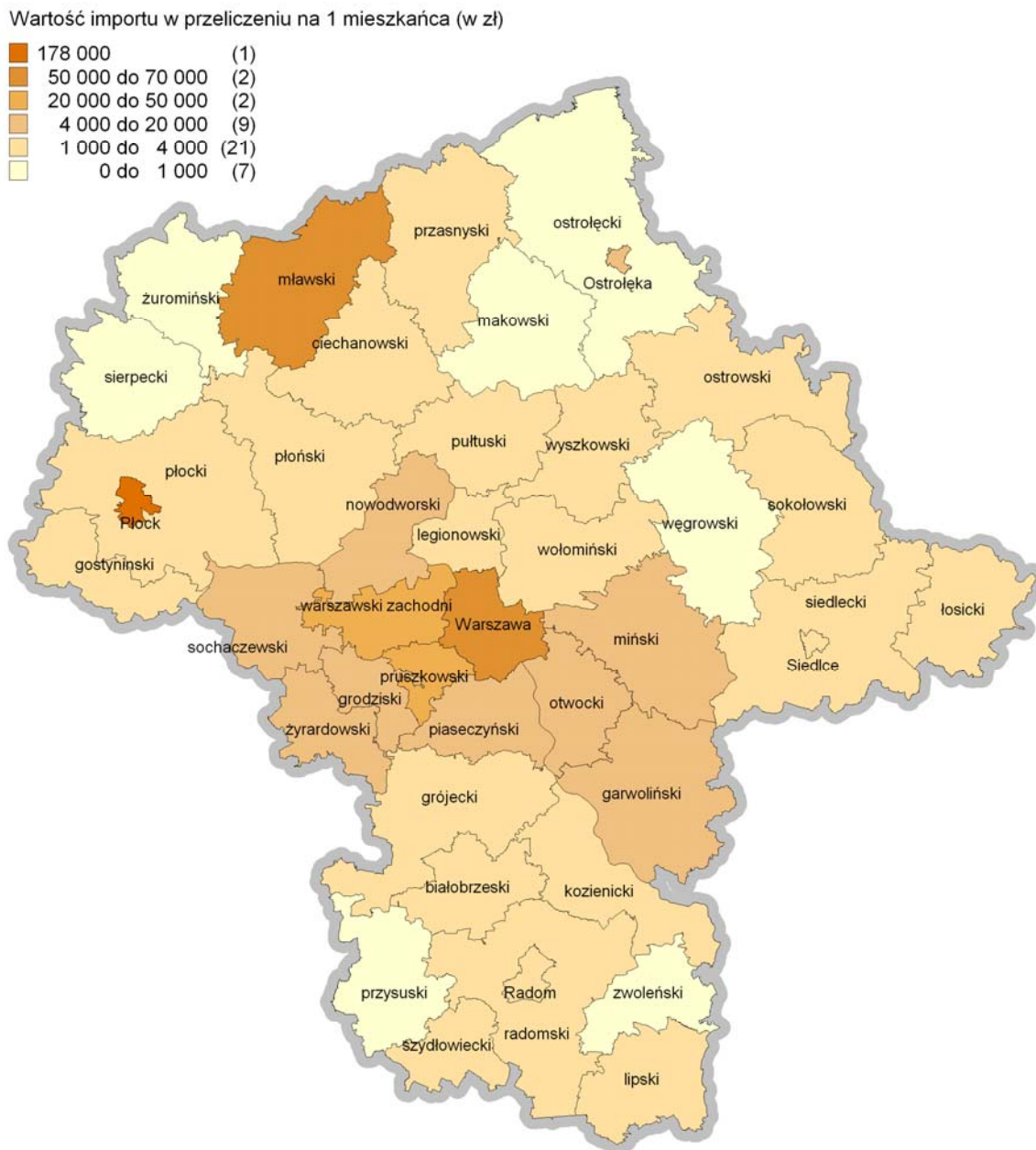
Województwo	2004	2005	2006	2007
dolnośląskie	1 767	2 022	2 601	3 212
kujawsko-pomorskie	879	1 048	1 162	1 678
lubelskie	273	328	401	523
lubuskie	1 179	1 373	1 638	1 871
łódzkie	1 070	1 162	1 377	1 587
małopolskie	1 025	1 269	1 642	2 037
mazowieckie	4 966	5 893	6 753	7 891
opolskie	920	1 046	1 209	1 572
podkarpackie	574	679	869	1 062
podlaskie	560	658	726	776
pomorskie	2 649	2 670	3 414	3 726
śląskie	1 662	1 752	2 307	2 775
świętokrzyskie	398	450	497	663
warmińsko-mazurskie	563	640	775	966
wielkopolskie	2 261	2 585	3 064	3 610
zachodniopomorskie	1 057	1 068	1 283	1 393
Polska	1 770	2 019	2 433	2 890

Źródło: Wyliczenie własne na podstawie opracowania *Handel zagraniczny Małopolski 2007*, przygotowanego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego

Mapa 4. Wartość importu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiatach województwa mazowieckiego w 2007 roku (w zł)

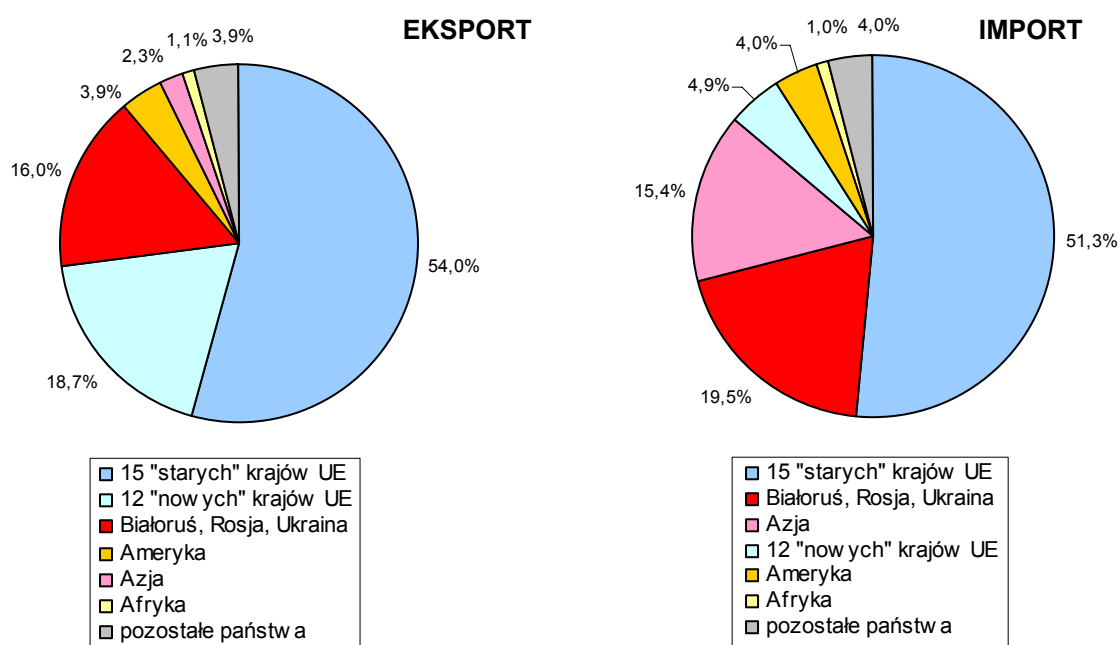
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

2. STRUKTURA GEOGRAFICZNA HANDLU ZAGRANICZNEGO

2.1. Geografia handlu zagranicznego

W latach 2004-2007 dominującym kierunkiem polskiego eksportu były rynki krajów rozwiniętych, w szczególności „stare” kraje Unii Europejskiej. Średni udział w eksporcie województwa mazowieckiego do tej grupy krajów wynosił w okresie czterech lat prawie 54% (wzrost od 2004 roku o 2,7 pkt. proc.), przy jednoczesnym spadku eksportu do „nowych” krajów Unii Europejskiej (spadek o niecały 1 pkt. proc. do poziomu 18,7 %). Szczególnie wyraźny był wzrost pozycji Jednolitego Rynku Europejskiego jako kierunku eksportowego województwa mazowieckiego. W ciągu analizowanych czterech lat udział eksportu kierowanego na ten rynek zwiększył się z 70,8% do 72,7%. Jednocześnie, w tym samym czasie spadł import z krajów Jednolitego Rynku Europejskiego, z poziomu 72,1% do 70,1%. W analizowanym okresie najdynamiczniej wzrastał eksport do piętnastu „starych” krajów UE – o 2%, zaś największy wzrost importu zanotowano z krajów Azji – o 4%. Zmiana ta niewątpliwie związana jest z uruchomieniem w województwie mazowieckim zakładów produkcyjnych, przedsiębiorstw z krajów spoza Unii Europejskiej, których produkty kierowane są na Jednolity Rynek Europejski.

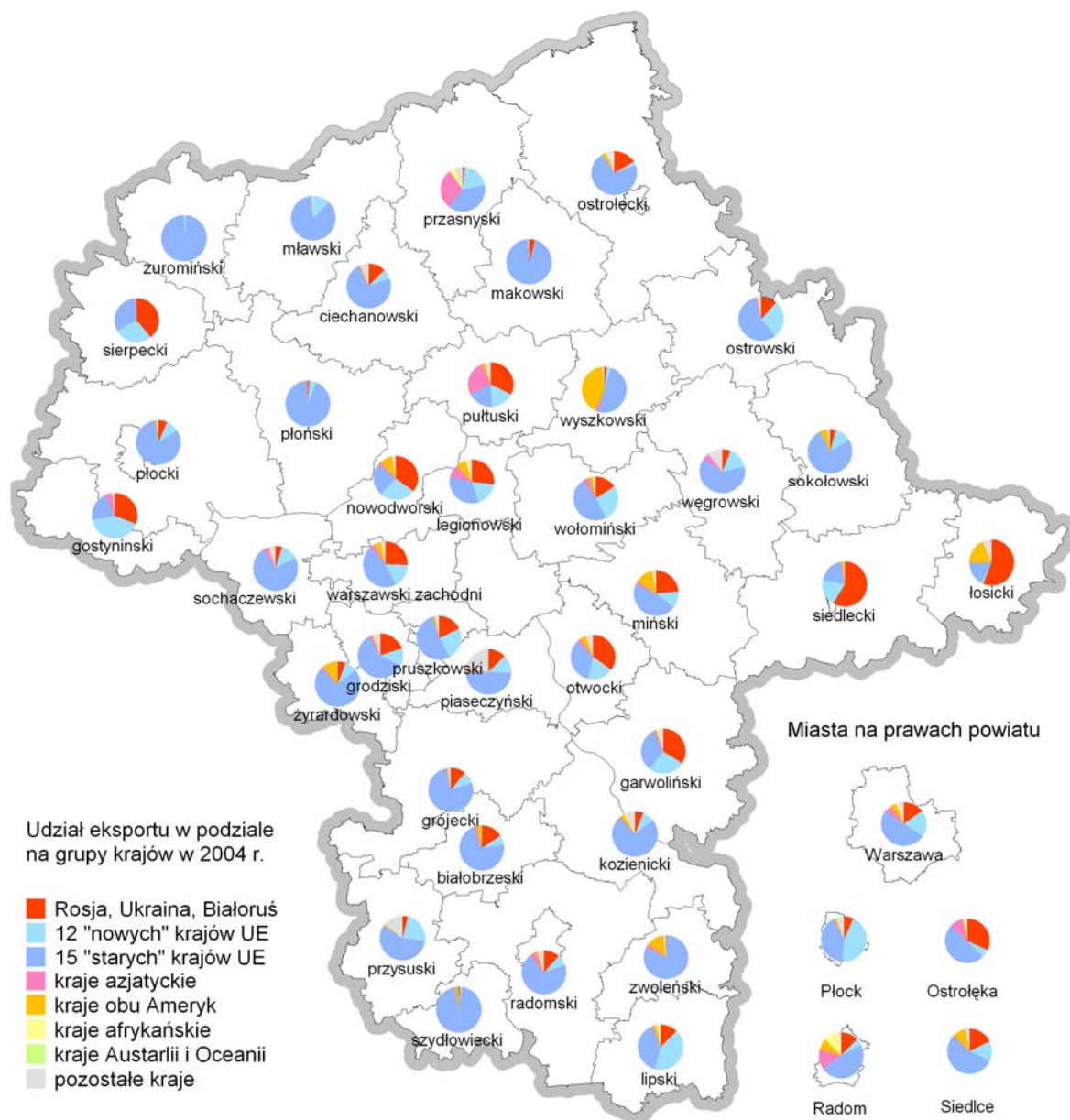
Wykres 5. Struktura geograficzna handlu zagranicznego województwa mazowieckiego w 2007 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Analiza kierunków i dynamiki zmian eksportu województwa mazowieckiego w latach 2004-2007 wskazuje, że eksport do piętnastu krajów „starej” UE najdynamiczniej rozwijał się z powiatów: łosickiego, sierpeckiego, gostynińskiego i m. Płocka. W tym samym okresie największe spadki eksportu do tej grupy krajów odnotowano w powiatach: makowskim, płońskim, przysuskim i żyrardowskim. Przeważający udział eksportu (ponad 50%) do „starych” krajów UE odnotowano w dwudziestu mazowieckich powiatach. W badanym okresie największy przyrost w eksporcie do „nowych” krajów UE odnotowano w powiatach: makowskim, przysuskim, płońskim, sochaczewskim, natomiast znacząco spadł eksport do tych

Mapa 5. Struktura kierunków eksportu powiatów województwa mazowieckiego w 2004 roku

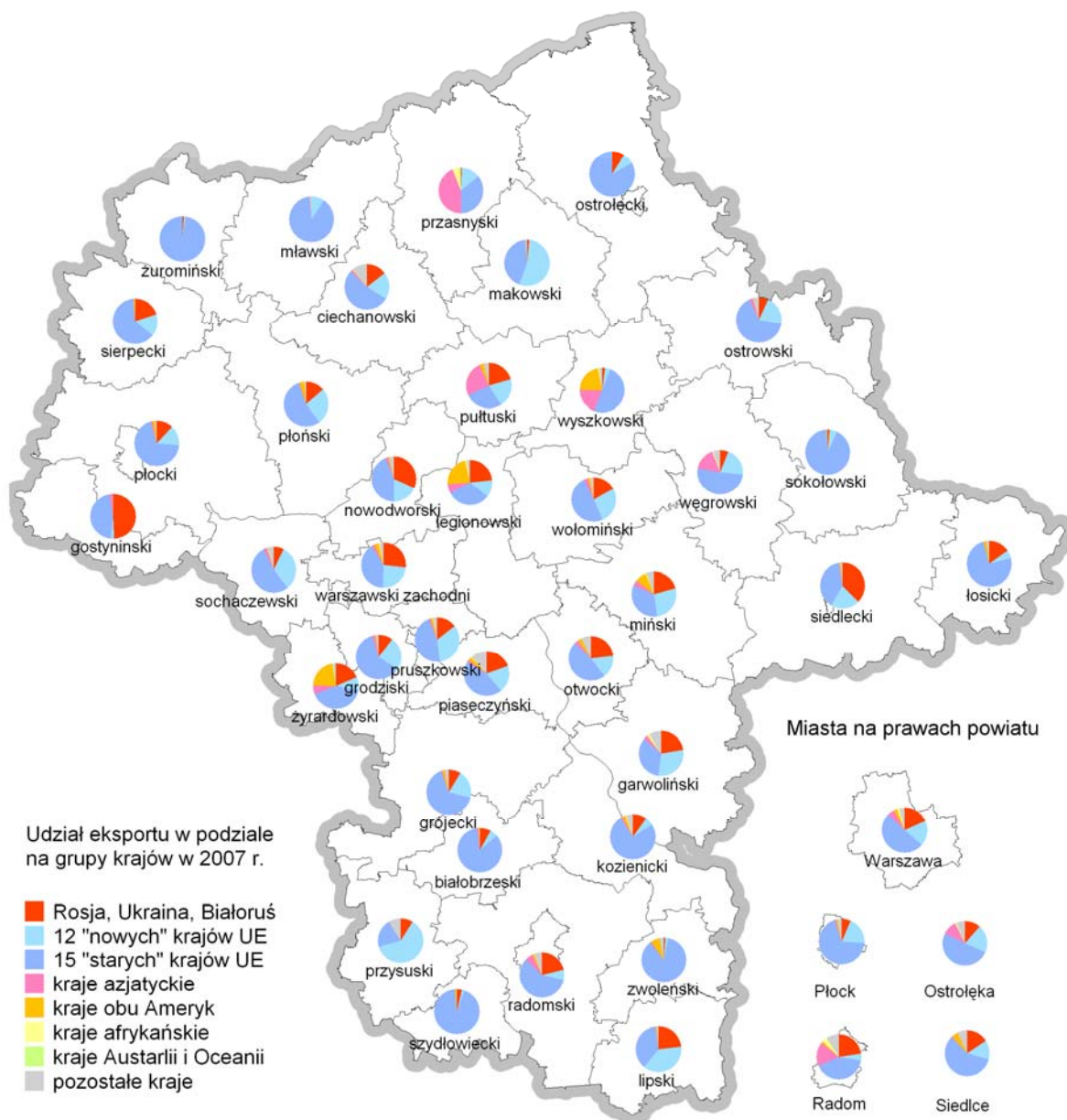

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

krajów z powiatu gostynińskiego i m. Płocka. Największy udział eksportu (ponad 50%) do „nowych” krajów UE odnotowano w dwudziestu czterech powiatach. Znaczący wzrost udziału eksportu do krajów Azji nastąpił w powiatach: wyszkowskim, przasnyskim i węgrowskim, a największymi eksporterami na rynki Ameryki w 2007 roku były firmy z powiatów: legionowskiego i żyrardowskiego (27%) – *Mapa 5 i Mapa 6*.

Podobnie jak w przypadku eksportu, w latach 2004-2007 dominującym kierunkiem w imporcie powiatów województwa mazowieckiego były kraje Unii Europejskiej. Import z tego kierunku przeważał w większości powiatów, z wyjątkiem m. Płocka i powiatów: pułtuskiego, wyszkowskiego, mławskiego i przasnyskiego (*Mapa 8*). Najszybszy wzrost udziału importu z krajów Unii Europejskiej odnotowały powiaty: łosicki, sokołowski, sztydlowiecki i mławski. Największy zaś spadek zanotowano w powiatach: ciechanowskim, zwoleńskim, nowodworskim, płockim i m. Płocku (*Mapa 7 i Mapa 8*). Obok krajów wysoko rozwiniętych „starej” UE znaczący udział w imporcie miała grupa „nowych” krajów UE.

Mapa 6. Struktura kierunków eksportu powiatów województwa mazowieckiego w 2007 roku

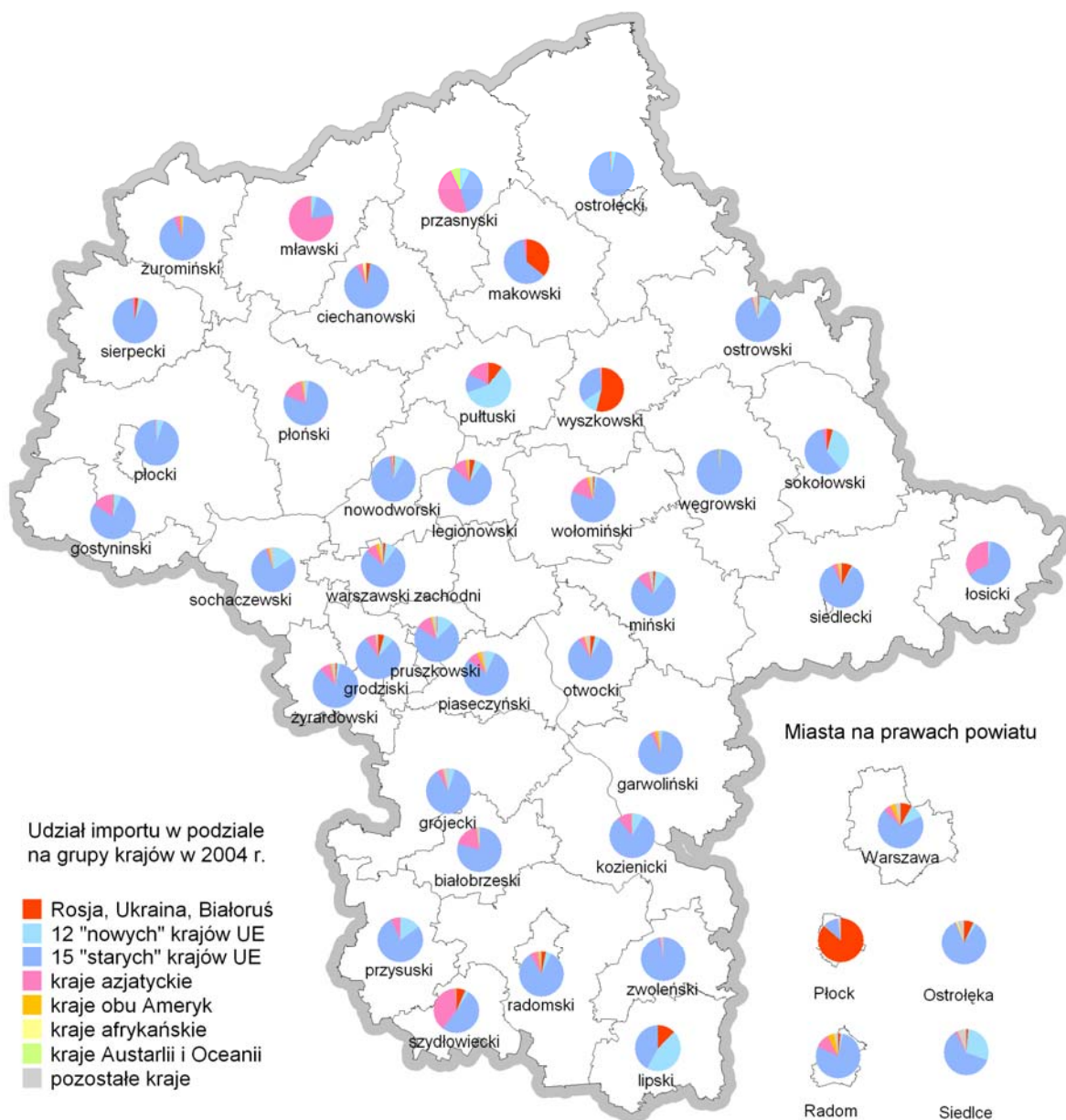
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Dominujący udział importu z krajów, które wstąpiły do UE po roku 2004 miały powiaty: pułtuski i lipski, natomiast najszybszy przyrost tego udziału odnotowano w powiatach: białobrzeskim i szydłowieckim. Największy zaś spadek miał miejsce w powiatach: sokołowskim i pułtuskim.

Kraje położone w Europie Wschodniej, graniczące z Polską, tj. Białoruś, Rosja i Ukraina, miały istotny wpływ na strukturę importu do niektórych powiatów. Ze względu na import surowców energetycznych były dominującym kierunkiem importu w Płocku – mieście na prawach powiatu i powiecie wyszkowskim. Znaczący udział importu z tej grupy krajów odnotowano również w powiatach: makowskim, ciechanowskim i przysuskim. W porównaniu z rokiem 2004 największy wzrost udziału importu wystąpił w powiatach: ciechanowskim i przysuskim, a największy spadek w powiatach: lipskim, makowskim i szydłowieckim.

Kraje azjatyckie w 2007 roku miały niewielki udział w globalnym imporcie województwa mazowieckiego. Analiza struktury importu w poszczególnych powiatach regionu pokazuje,

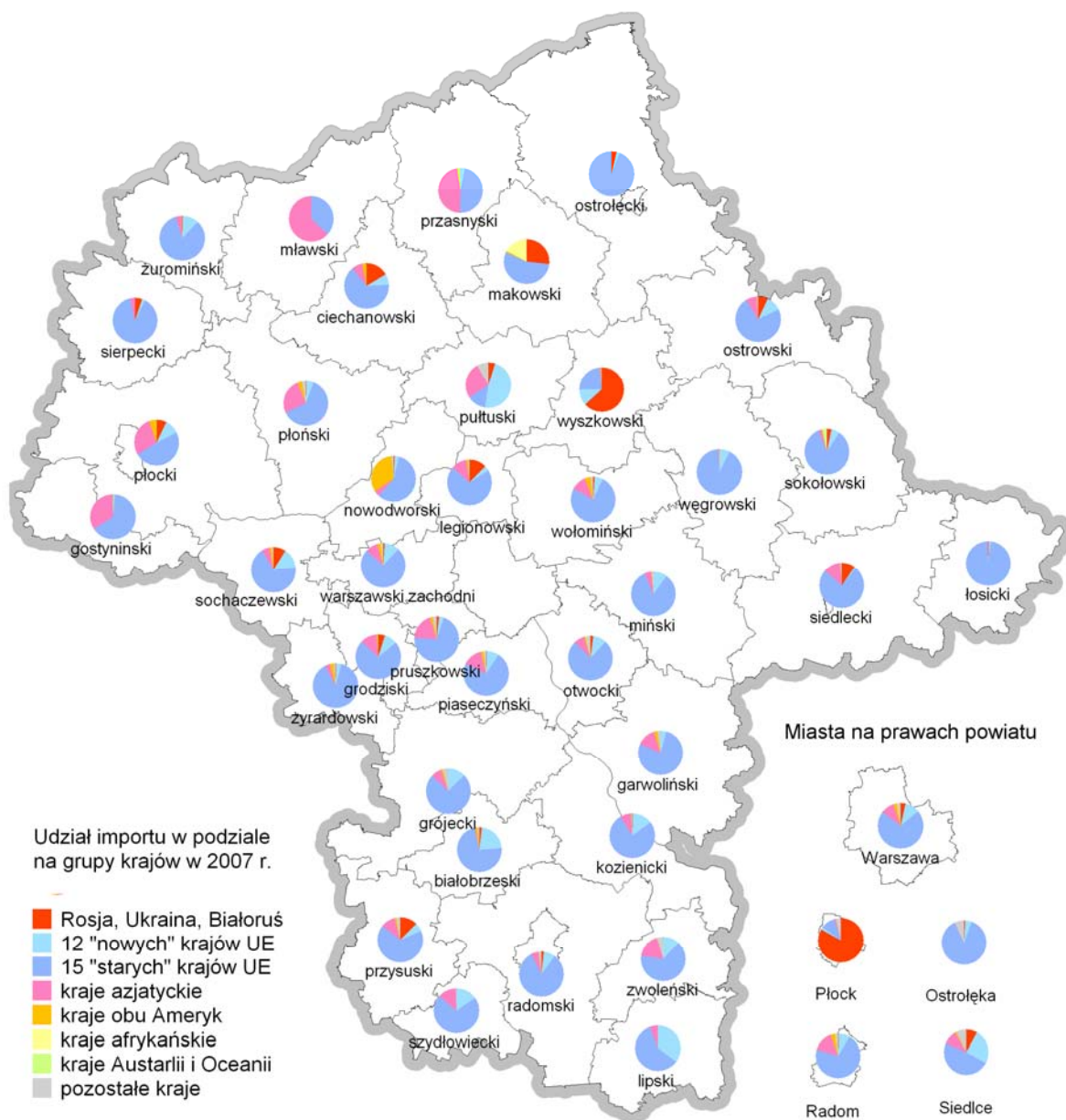
Mapa 7. Struktura kierunków importu powiatów województwa mazowieckiego w 2004 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

iz największy udział importu z tych krajów odnotowały powiaty: mławski i przasnyski. W mniejszym stopniu powiaty: gostyniński, płocki, pułtuski, płoński oraz przyski. Zwiększony udział w strukturze importu, w stosunku do roku 2004, wystąpił w powiatach: płockim, gostynińskim i zwolenńskim, zaś znaczące spadki odnotowano w powiatach: łosickim, mławskim, białobrzeckim i szydlowieckim.

Mapa 8. Struktura kierunków importu powiatów województwa mazowieckiego w 2007 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

2.2. Koncentracja geograficzna handlu zagranicznego

Stopień koncentracji partnerów handlowych można rozpatrywać z różnych punktów widzenia. Z jednej strony, dla firm, sprzedaż produktów jednemu czy kilku znaczącym odbiorcom działającym na jednym rynku jest korzystna, ponieważ dzięki temu zmniejszają się koszty realizacji kontraktów. Redukcji ulegają również koszty transakcyjne i koszty transportu. Z drugiej jednak strony, spadek koniunktury na rynku odbiorcy produktów może oznaczać załamanie eksportu. Z tego względu korzystniejsza jest sytuacja, jeżeli sprzedaż trafi do wielu krajów. Dywersyfikacja odbiorców stanowi dla producentów swoistą asekurację, która nie ma miejsca w przypadku uzależnienia się od jednego rynku zbytu.

W celu ukazania stopnia koncentracji kierunków handlu zagranicznego, na potrzeby niniejszego opracowania zostały wyodrębnione grupy odpowiednio do: pięciu, dziesięciu, piętnastu, dwudziestu krajów, w których odnotowano największe obroty handlowe.

Eksport

Analizując koncentrację eksportu województwa mazowieckiego, można zauważyć, że udział w eksporcie do grupy pięciu krajów oscyluje wokół 45%, udział w eksporcie do grupy dziesięciu krajów – wokół 67%, do piętnastu krajów to ponad 78%, a do dwudziestu krajów – 86%. Pozostały eksport, tj. około 14 %, przypada na około 140 krajów (*Wykres 6*).

Wykres 6. Koncentracja eksportu województwa mazowieckiego w latach 2004-2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

W województwie mazowieckim w poszczególnych powiatach koncentracja eksportu do grupy pięciu krajów w analizowanym okresie wahała się od ponad 98% do niespełna 45%. Współpraca gospodarcza poszczególnych powiatów, a szczególnie zbyt duża koncentracja w eksporcie do grupy pięciu krajów powodować może pewne zagrożenia w przypadku załamania koniunkturalnego na poszczególnych rynkach zewnętrznych. W dużej mierze wpływ na koncentrację eksportu ma lokalizacja i specyfika przedsiębiorstw działających na lokalnych rynkach, które cechują się określonym profilem produkcyjnym oraz powiązaniem kooperacyjnymi, związanymi zarówno z dostawami surowców i materiałów, jak i zbyciem produktów.

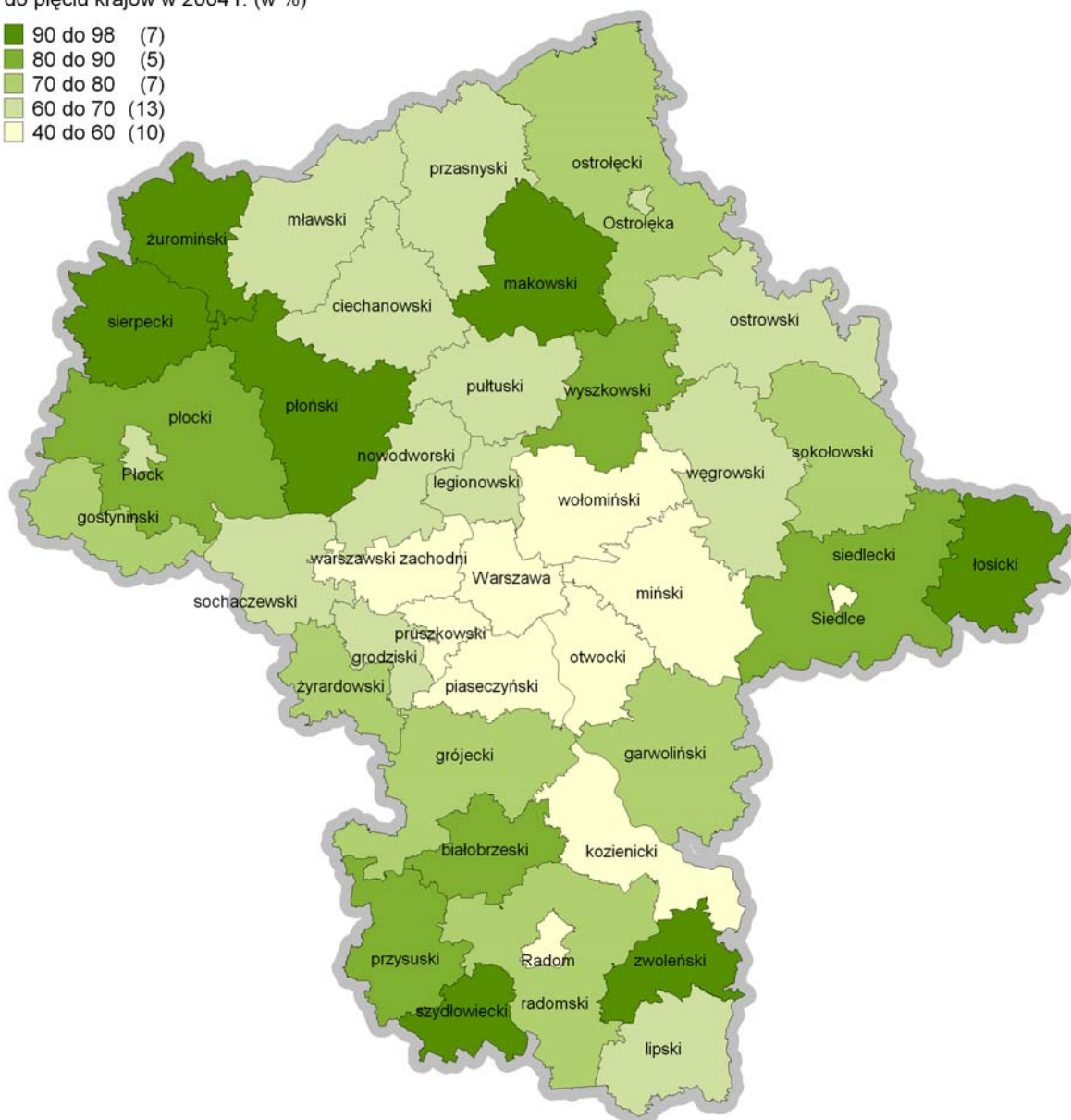
Większa dywersyfikacja rynków zbytu sprzyja stabilności gospodarczej firm eksportujących w poszczególnych powiatach. Najwyższą koncentracją eksportu w 2007 roku (powyżej 83% eksportu kierowanego do grupy pięciu krajów) charakteryzowały się powiaty: żuromiński, sierpecki, gostyniński, sokołowski, przysuski, zwoleński i szydłowiecki. W porównaniu do roku 2004 największy wzrost koncentracji eksportu zanotowano w powiatach: sokołowskim, przysuskim i zwoleńskim, zaś znaczny jej spadek wystąpił w powiatach: płońskim, mawowskim i łosickim (*Mapa 9* i *Mapa 10*).

Mapa 9. Udział pięciu krajów w eksporcie powiatów województwa mazowieckiego w 2004 roku

Koncentracja (udział) eksportu do pięciu krajów w 2004 r. (w %)

- 90 do 98 (7)
- 80 do 90 (5)
- 70 do 80 (7)
- 60 do 70 (13)
- 40 do 60 (10)

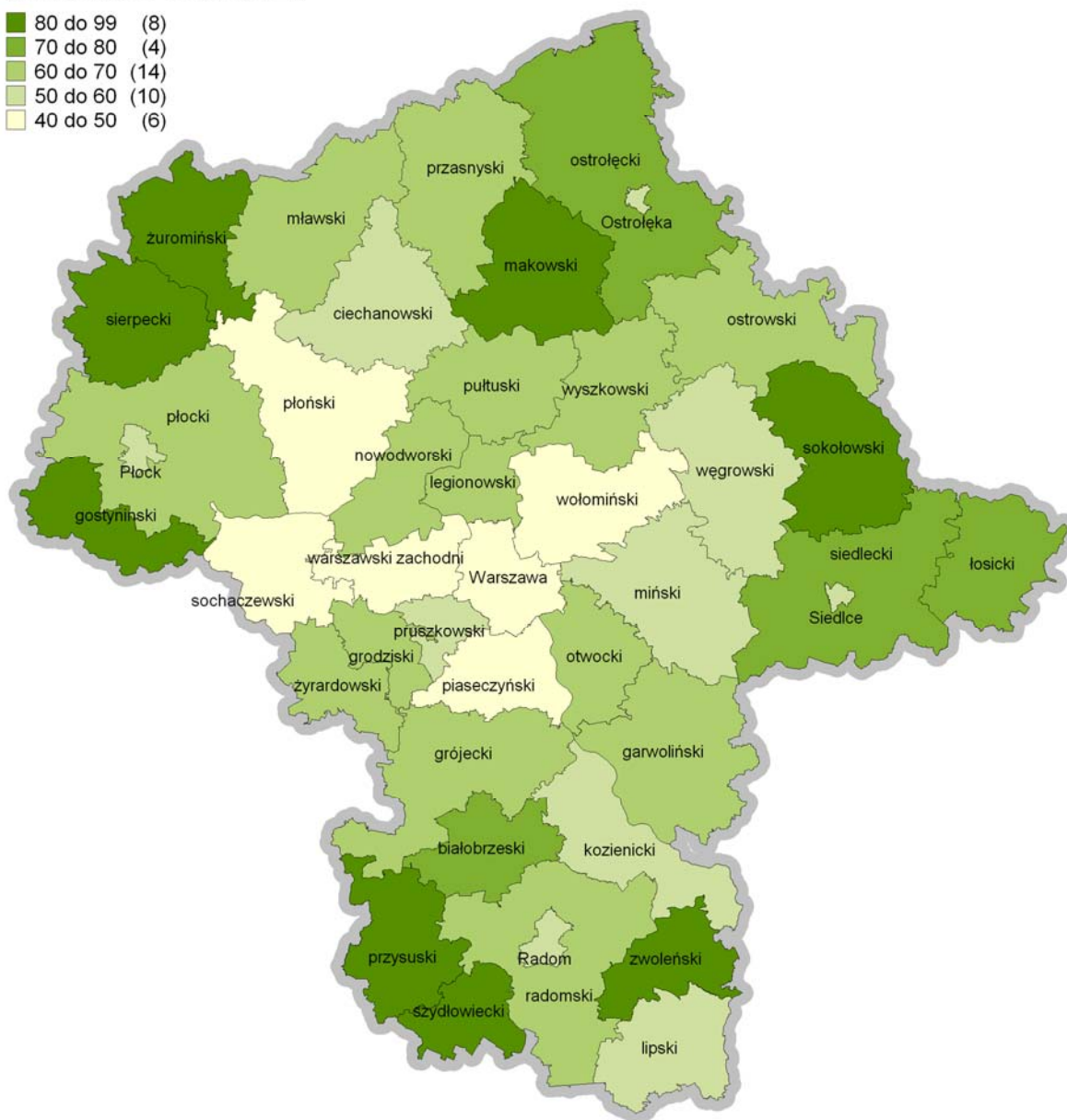
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Cechą charakterystyczną struktury geograficznej eksportu powiatów województwa mazowieckiego jest wysoka dywersyfikacja eksportowa powiatów miejskich oraz powiatów aglomeracji warszawskiej. Powiaty te cechuje wysoki poziom zaludnienia oraz duża liczba przedsiębiorstw eksportowych. Odmienna sytuacja występuje w powiatach o niskim wskaźniku zaludnienia, w których zlokalizowany jest jeden duży, wyspecjalizowany zakład produkcyjny.

Mapa 10. Udział pięciu krajów w eksporcie powiatów województwa mazowieckiego w 2007 roku

Koncentracja (udział) eksportu do pięciu krajów w 2007 r. (w %)

- 80 do 99 (8)
- 70 do 80 (4)
- 60 do 70 (14)
- 50 do 60 (10)
- 40 do 50 (6)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Import

Koncentracja importu w skali województwa z grupy pięciu krajów oscyluje wokół 55%, udział importu z grupy dziesięciu krajów wynosi ponad 71%, z piętnastu krajów – blisko 83%, a z dwudziestu krajów – niespełna 90%. Pozostały import, tj. ok. 10%, realizowany jest z pozostałych stu czterdziestu krajów (*Wykres 7*).

Wykres 7. Koncentracja importu województwa mazowieckiego w latach 2004-2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Koncentracja importu powiatów województwa mazowieckiego z pięciu krajów wahała się w poszczególnych powiatach od ponad 98% (powiat makowski) do ponad 55% (*Mapa 11* i *Mapa 12*). Koncentracja importu z niewielkiej liczby krajów może wynikać ze specyfiki produkcji w poszczególnych powiatach, powiązanej z importem z określonych kierunków geograficznych.

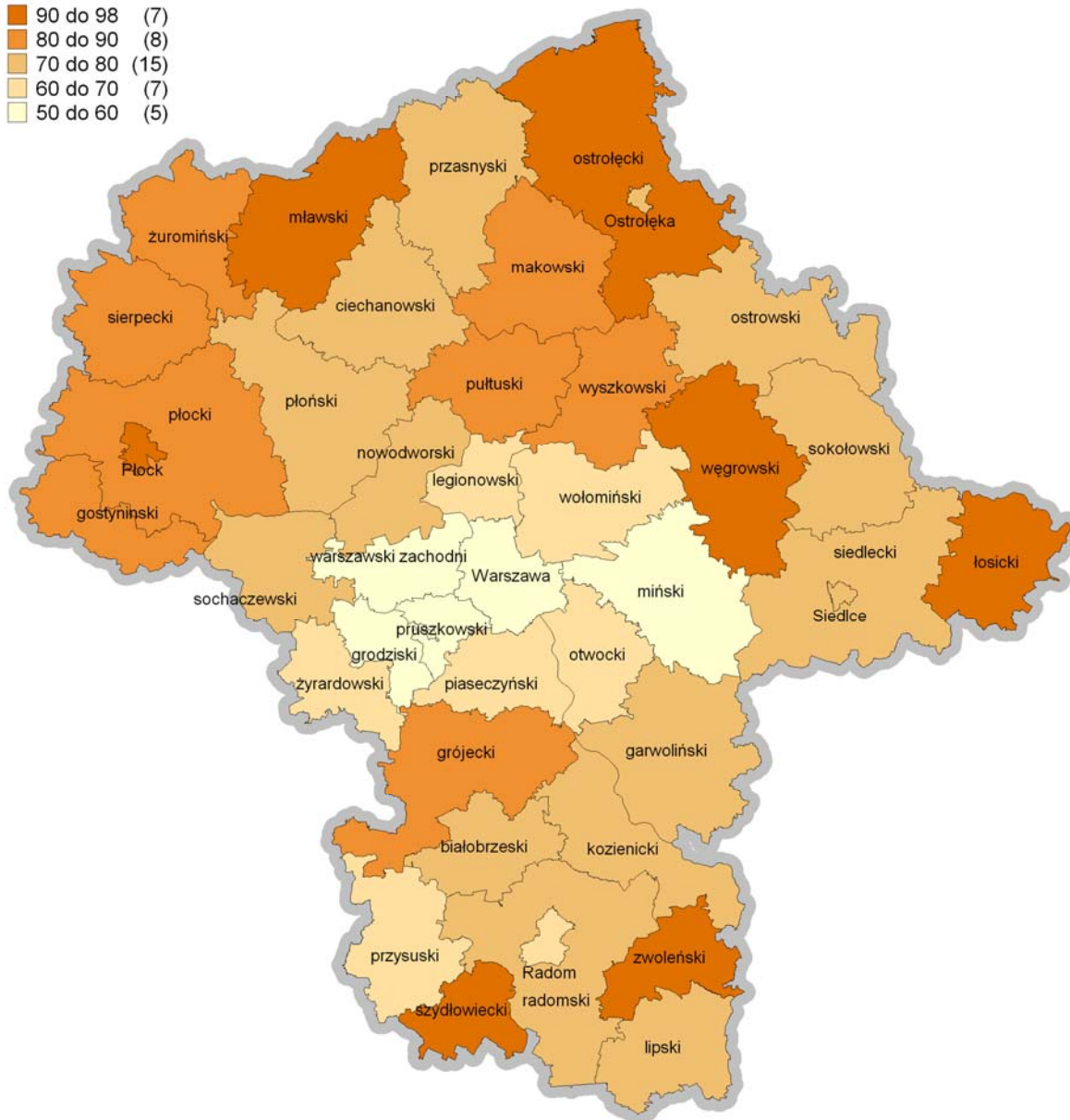
2.3. Najważniejsze kraje w handlu zagranicznym województwa mazowieckiego

Kluczową rolę w obrotach handlu zagranicznego w województwie mazowieckim odgrywają kraje europejskie. Szczególnie ważnymi partnerami są Niemcy i Rosja. W dużej mierze handel z tymi krajami jest uwarunkowany geopolitycznym położeniem Polski jako kraju zwornikowego pomiędzy zachodnią częścią Europy a wschodnią. Decydującą rolę w wymianie stanowi fakt, iż mamy do czynienia z różnymi płaszczyznami rozwoju gospodarczego. Gospodarka niemiecka cechuje się wysokimi wskaźnikami rozwojowymi. Z obszaru Niemiec sprowadzane są produkty o wysokiej jakości i specjalizacji (służące inwestycji i luksusowej konsumpcji) oraz artykuły służące do aprowizacji sieci handlowych, których właścicielem jest kapitał zagraniczny. W przypadku Rosji, duże obroty handlowe są związane z dostawami ropy i gazu (import) oraz artykułami przetworzonymi (eksport).

Mapa 11. Udział pięciu krajów w imporcie powiatów województwa mazowieckiego w 2004 roku

Koncentracja (udział) importu z pięciu krajów w 2004 r. (w %)

- 90 do 98 (7)
- 80 do 90 (8)
- 70 do 80 (15)
- 60 do 70 (7)
- 50 do 60 (5)

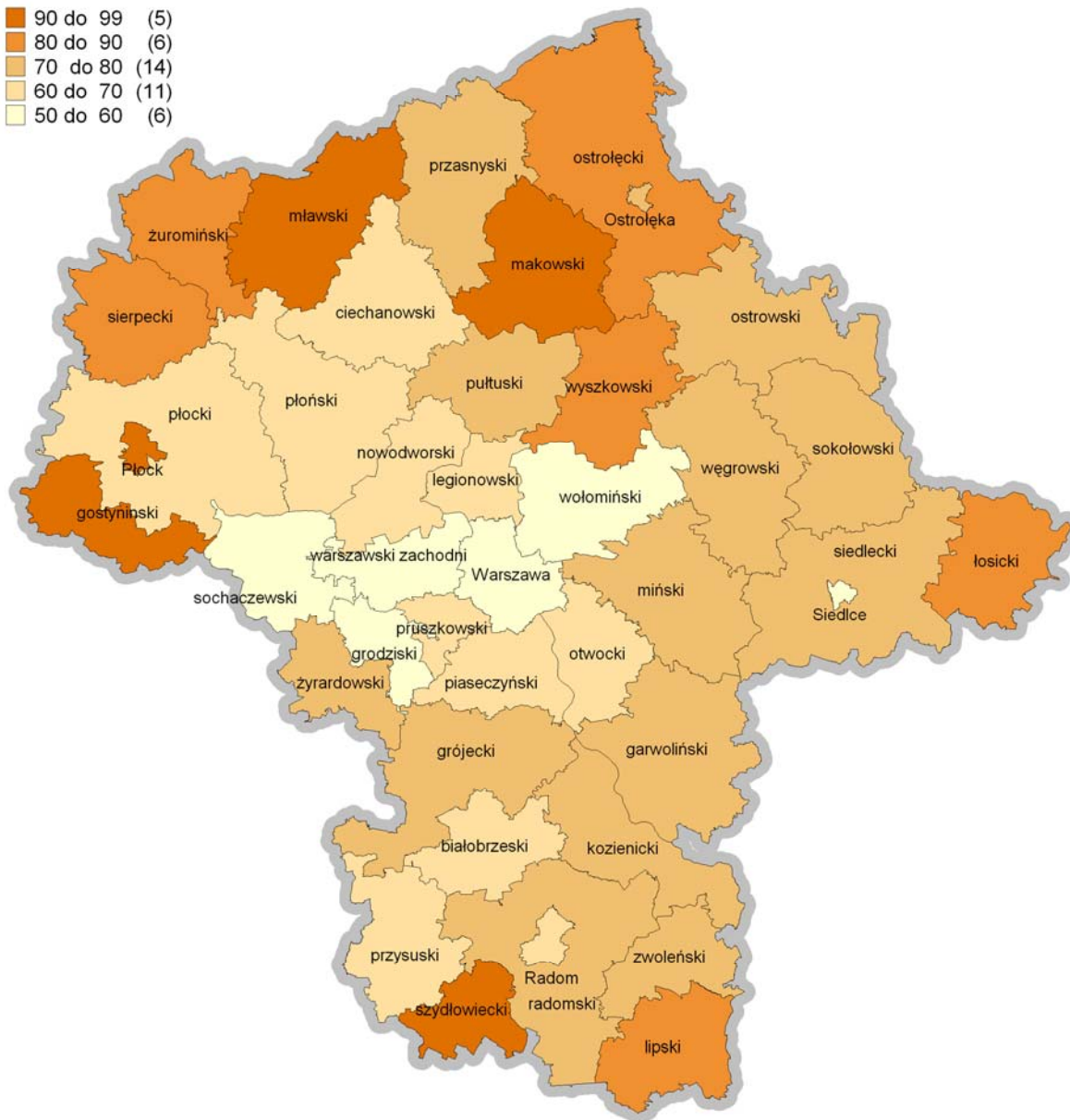

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Mapa 12. Udział pięciu krajów w imporcie powiatów województwa mazowieckiego w 2007 roku

Koncentracja (udział) importu z pięciu krajów w 2007 r. (w %)

- 90 do 99 (5)
- 80 do 90 (6)
- 70 do 80 (14)
- 60 do 70 (11)
- 50 do 60 (6)

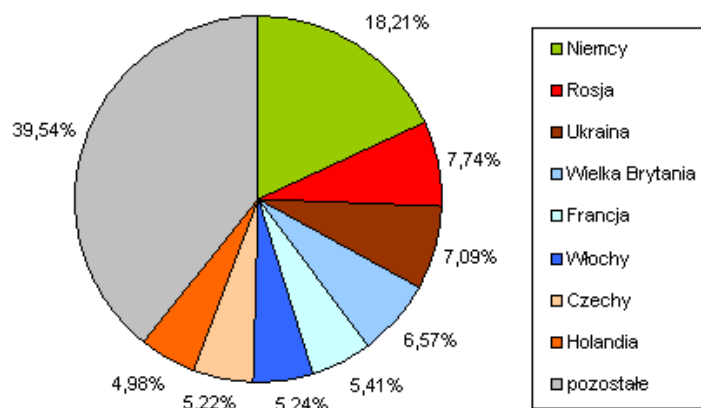

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Ekspert

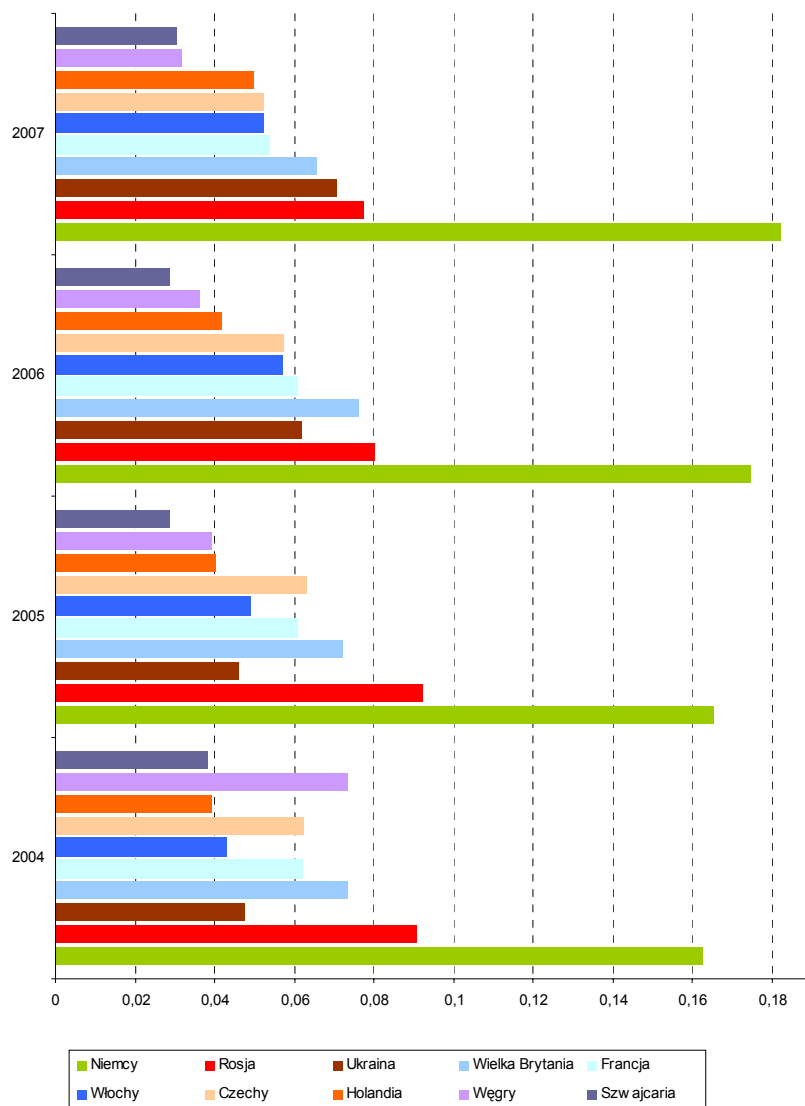
W 2007 roku udział eksportu województwa mazowieckiego do Niemiec wyniósł 18,2% ogólnej wartości eksportu województwa; (od 2004 roku) nastąpił wzrost o 2 pkt. proc. Natomiast drugą pozycję zajmuje Rosja (7,7%). Różnica między udziałem eksportu do Niemiec a drugą na liście Rosją wyniosła ponad 10 % – Wykres 8. Należy jednak pamiętać, że w przypadku Rosji o obrotach decydują względy pozaekonomiczne i relatywnie niewielki eksport nie jest „winą” producentów. Udział „nowych” krajów UE w strukturze eksportu systematycznie malał. Natomiast znaczny wzrost odnotowany został w eksporcie na Ukrainę (Wykres 9). Ważnymi odbiorcami towarów z województwa mazowieckiego są również Ukraina z udziałem 7,1% oraz Wielka Brytania z udziałem 6,6%. Na dalszych pozycjach znajdują się: Francja, Włochy, Czechy i Holandia (po około 5%) – Wykres 8.

Wykres 8. Struktura eksportu województwa mazowieckiego, według krajów, w 2007 roku

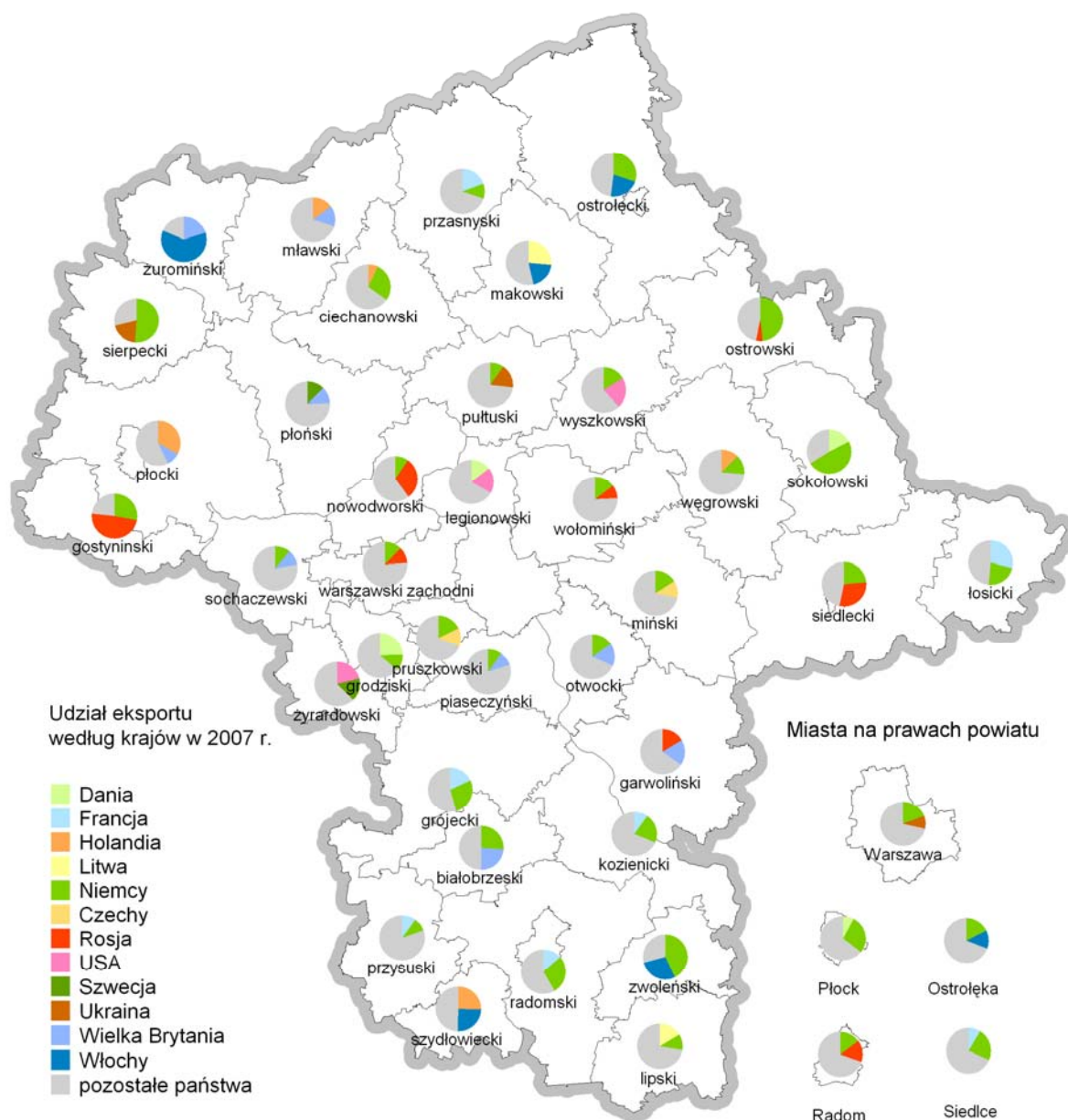
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Wykres 9. Główne kierunki eksportu województwa mazowieckiego, według krajów, w latach 2004-2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Mapa 13. Główne kierunki eksportu powiatów województwa mazowieckiego w 2007 roku

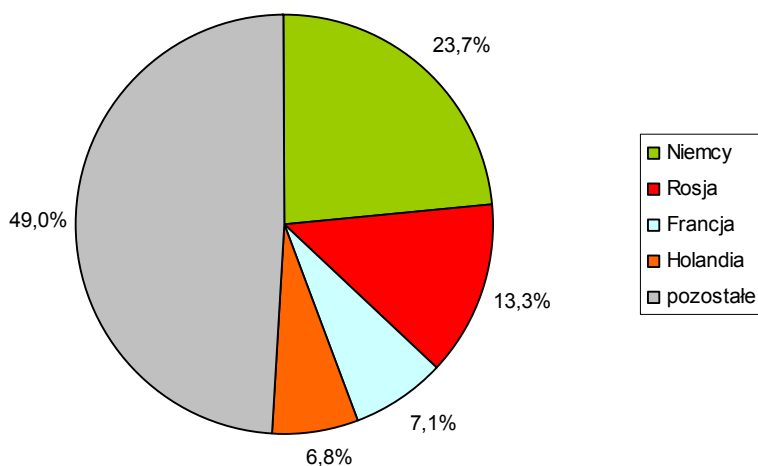

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Import

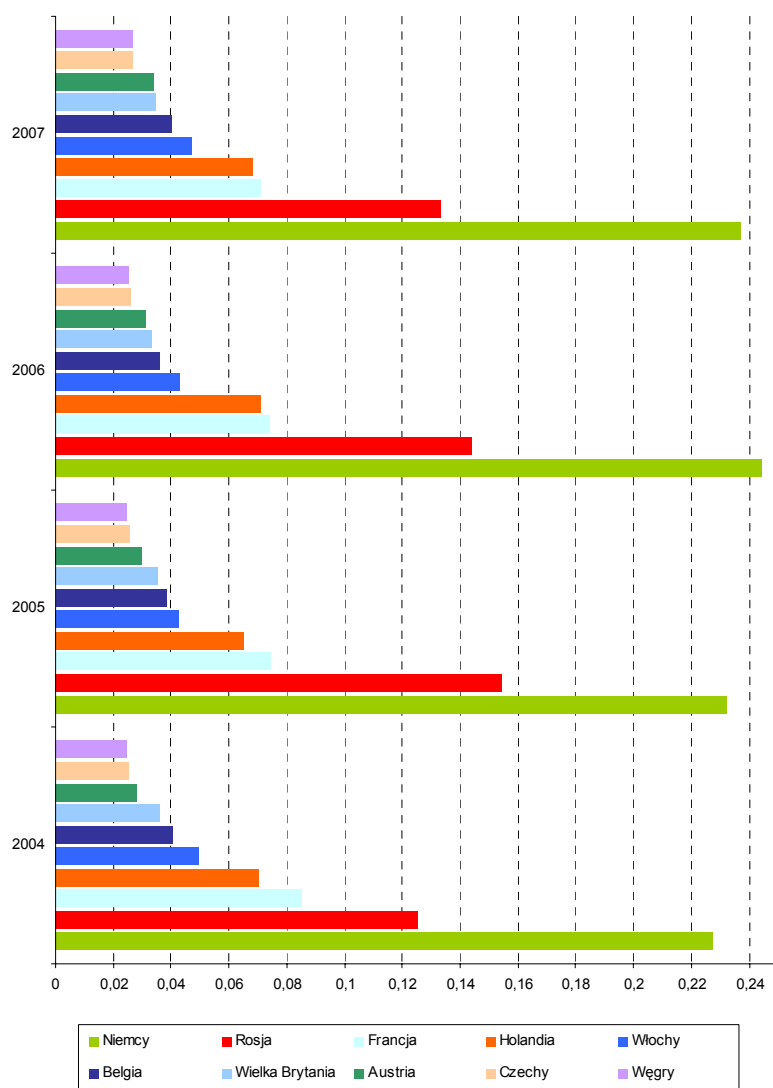
Najważniejszym kierunkiem importu województwa mazowieckiego są Niemcy. Udział importu województwa z tego rynku wynosił w 2007 roku 23,7 % i zwiększył się w ciągu czterech lat o 1 pkt proc. Drugą pozycję zajmuje Rosja (13,5%), trzecią Francja (7,1% – spadek o 14 % w porównaniu do roku 2004), a czwartą Holandia (6,8%). Udział w imporcie województwa mazowieckiego takich krajów, jak: Wielka Brytania, Belgia, Szwecja i Czechy wynosił około 3%. Podobnie jak w przypadku eksportu, uwagę zwraca różnica między największym odbiorcą towarów województwa mazowieckiego a znajdującą się na drugiej pozycji Rosją. Różnica ta wynosi ponad 10 % (*Wykres 10*).

Wykres 10. Struktura importu województwa mazowieckiego, według krajów, w 2007 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Wykres 11. Główne kierunki importu województwa mazowieckiego, według krajów, w latach 2004-2007

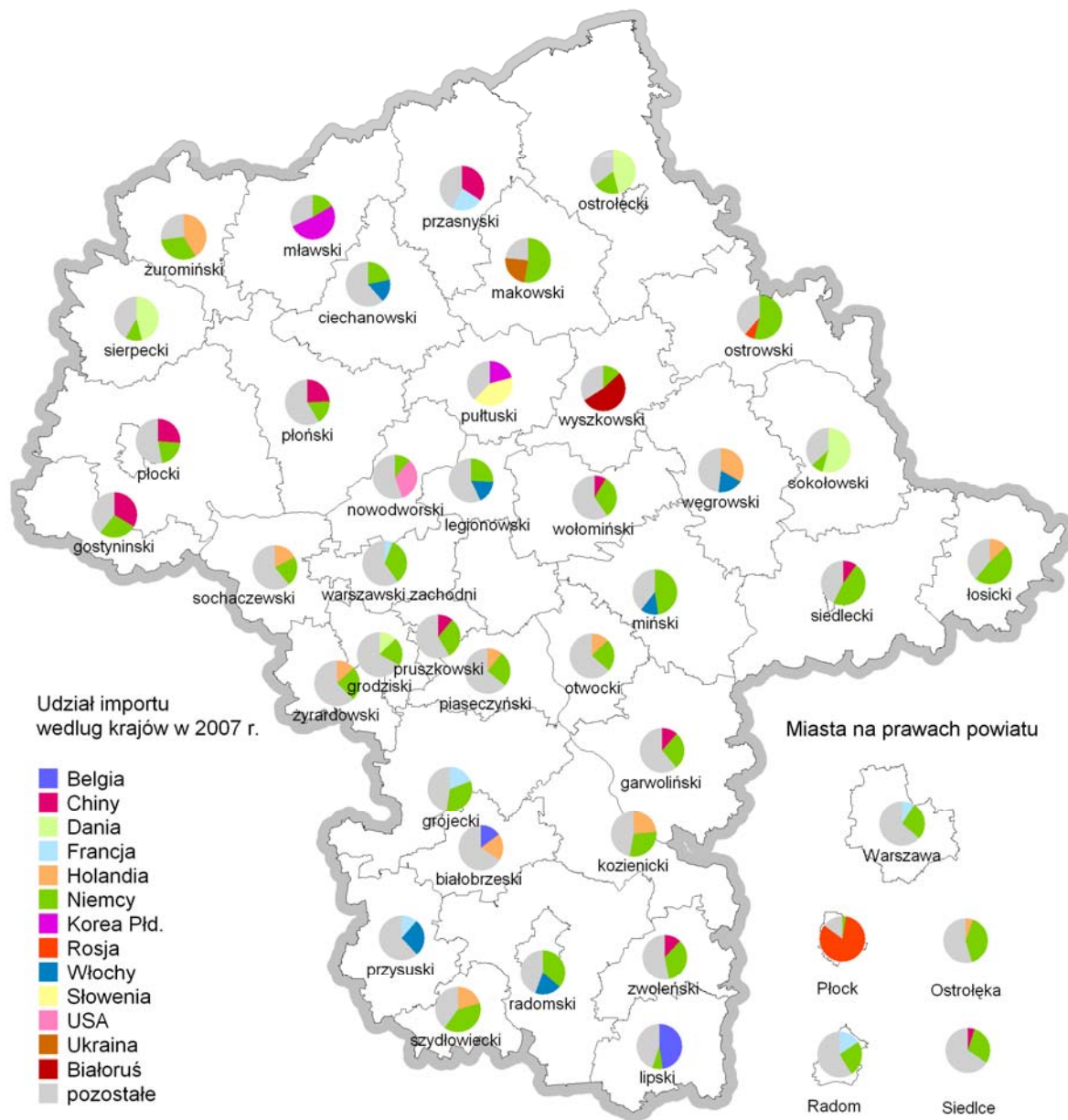

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

W porównaniu z rokiem 2004, największy wzrost importu zanotowano z takich krajów, jak: Chiny, Niemcy, Szwecja i Rosja. Obniżył się natomiast udział w imporcie z Francji, Włoch i Belgii (*Wykres 10*). Główne kierunki importu z poszczególnych krajów do powiatów województwa mazowieckiego przedstawiono na *Mapie 14* (2 kraje wiodące w powiecie).

Mapa 14. Główne kierunki importu powiatów województwa mazowieckiego w 2007 roku

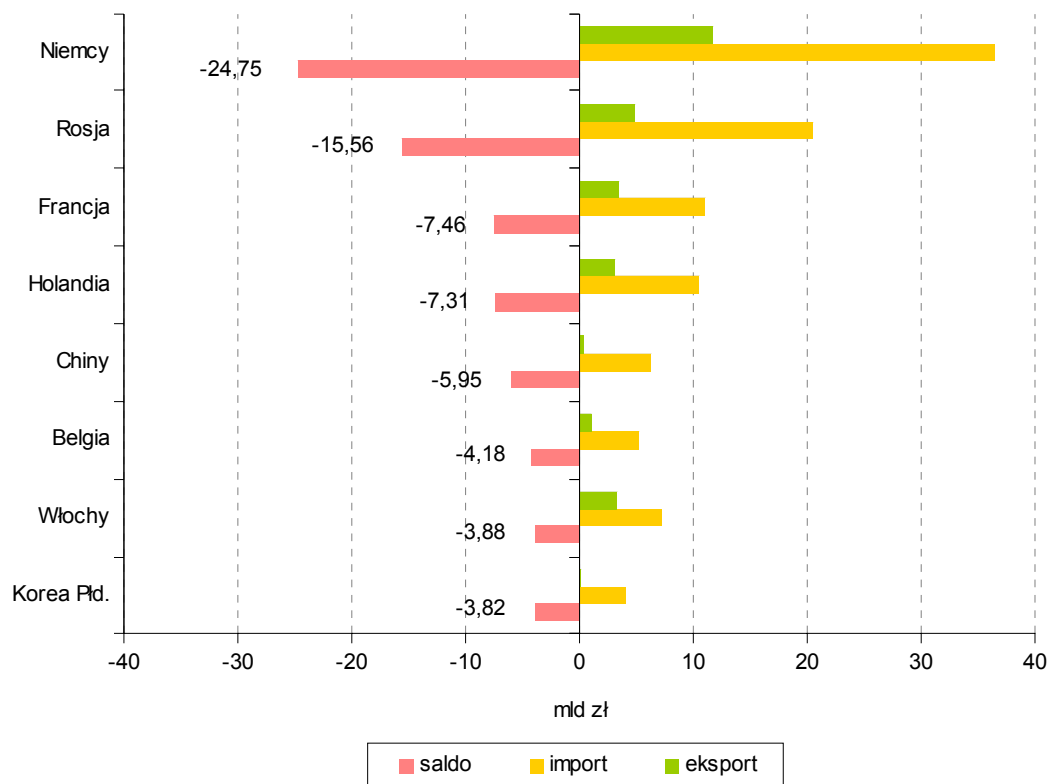
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

3. SALDO HANDLU ZAGRANICZNEGO

3.1. Saldo handlu zagranicznego z wybranymi krajami

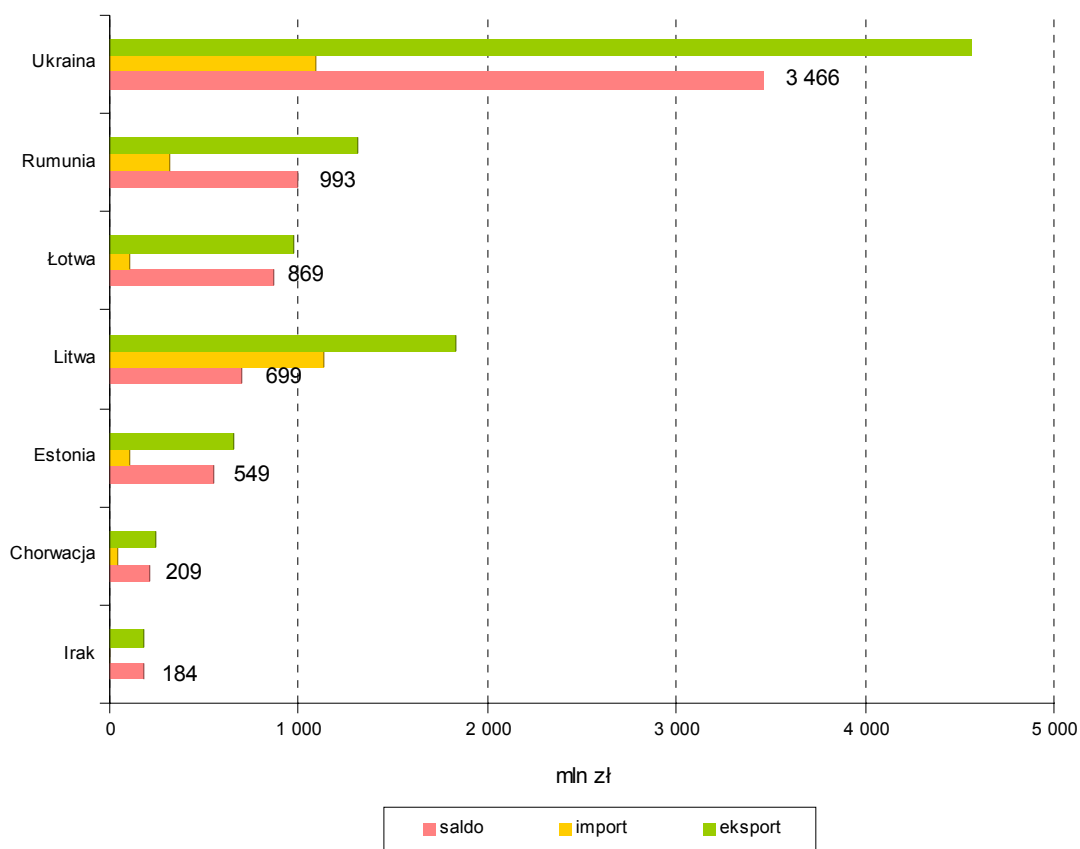
W 2007 roku eksport województwa mazowieckiego wyniósł 64,4 mld zł, a import – 154 mld zł. W porównaniu z rokiem 2004 wartość wyeksportowanych produktów (w zł) zwiększyła się o 46%, a importowanych o 32%. W 2007 roku saldo handlu zagranicznego było ujemne i wynosiło -89,6 mld zł. W porównaniu do roku 2004 (-73,1 mld zł) deficyt wymiany handlowej pogłębił się. Decydujący udział w ogólnym deficycie miało ujemne saldo z krajami wysoko rozwiniętymi Unii Europejskiej, tj.: Niemcami, Francją, Holandią, Belgią i Włochami (*Wykres 12*). Kraje te są dostawcami wysoko przetworzonych towarów konsumpcyjnych, towarów inwestycyjnych, półproduktów do produkcji oraz technologii produkcji. Ujemny bilans wymiany handlowej zanotowano również z Chinami, które stanowią główne źródło towarów konsumpcyjnych, szczególnie tych charakteryzujących się niskim stopniem przetworzenia i wysoką pracochłonnością. Rosja z kolei jest głównym dostawcą paliw (ropy naftowej i gazu ziemnego). Na ujemne saldo wymiany handlowej z tym krajem mają również wpływ ograniczone możliwości eksportowe artykułów spożywczych. Największe dodatnie saldo handlu zagranicznego zanotowano z niektórymi krajami Europy Środkowo-Wschodniej, tj.: z Ukrainą, Rumunią, Łotwą, Litwą, Estonią i Chorwacją (*Wykres 13*). Kraje te są odbiorcami dużych ilości produktów artykułów rolnych. Na dodatnie saldo wymiany towarowej z tymi krajami ma również wpływ lokalizacja w Warszawie fabryki koncernu samochodowego General Motors, którego wyroby kierowane są głównie do krajów naszego regionu.

Wykres 12. Państwa, z którymi województwo mazowieckie ma największy deficyt wymiany handlowej, 2007 r. (w mld zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Wykres 13. Państwa, z którymi województwo mazowieckie ma największą nadwyżkę w obrotach wzajemnych, 2007 r. (w mln zł)

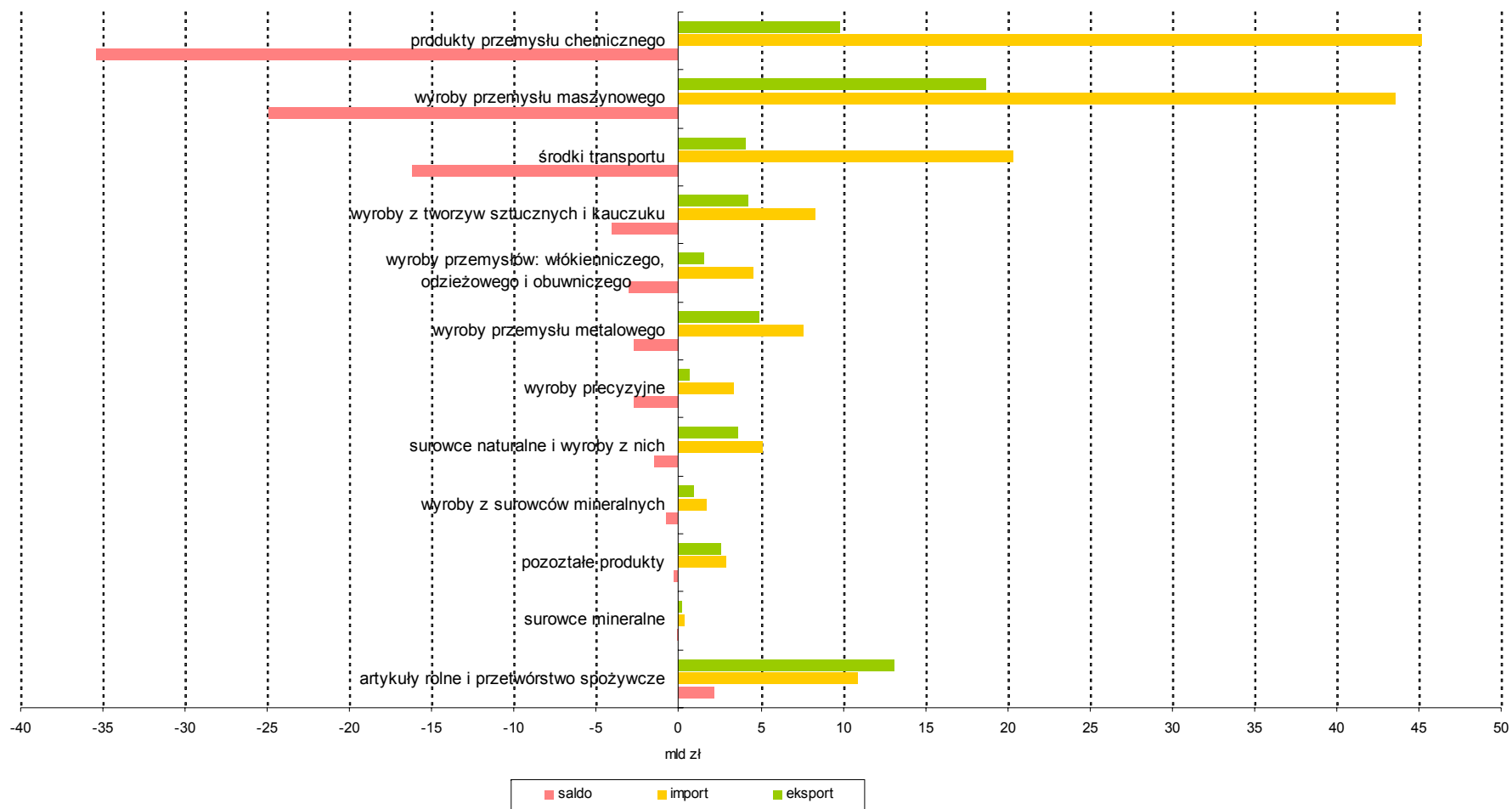

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

3.2. Saldo handlu zagranicznego według powiatów i struktury towarowej

Województwo mazowieckie specjalizuje się w produkcji wyrobów przemysłu maszynowego, artykułów rolnych i spożywczych oraz wyrobów przemysłu chemicznego. Duże znaczenie ma również produkcja środków transportu, wyrobów z tworzyw sztucznych i kauczuku, a także wyrobów przemysłu metalowego. Pomimo wysokiego poziomu produkcji w wyżej wymienionych gałęziach, województwo mazowieckie odnotowuje ujemne salda wymiany towarowej prawie we wszystkich kategoriach produktowych. Dodatnie saldo wymiany towarowej wystąpiło jedynie w grupie artykułów rolnych i wyrobów przemysłu spożywczego (Wykres 14). Województwo mazowieckie jest bowiem jednym z największych producentów artykułów rolnych w kraju. Południowa część województwa specjalizuje się w sadownictwie, a północno-wschodnia część w produkcji bydła i mleka. Tam też znajdują się największe zakłady przetworów mlecznych o znaczeniu krajowym.

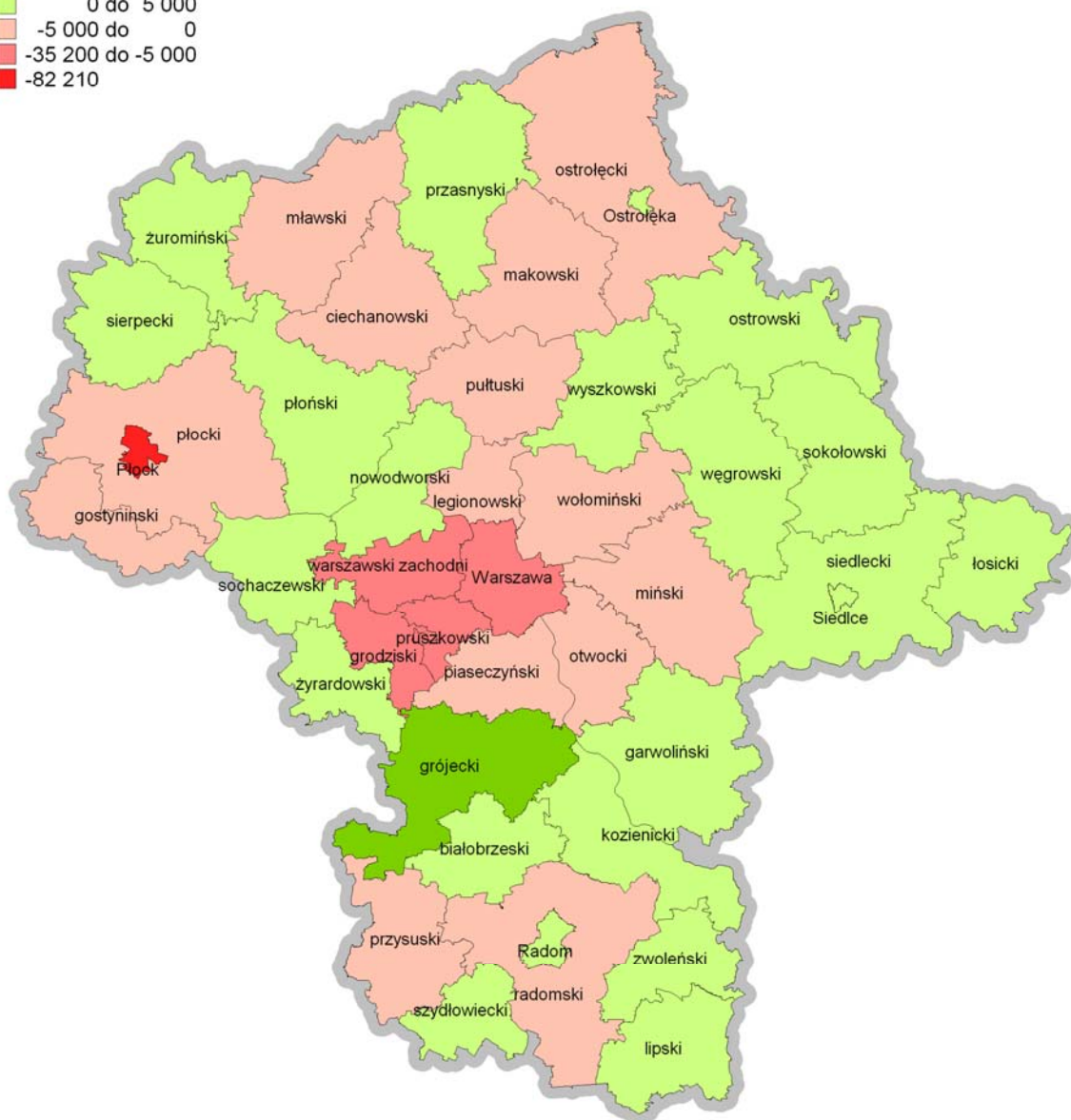
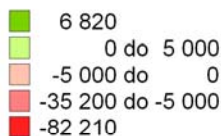
Wykres 14. Saldo wymiany handlowej w poszczególnych sekcjach towarowych w 2007 roku (w mld zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Mapa 15. Saldo handlu zagranicznego w powiatach województwa mazowieckiego, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, w 2004 roku (w zł)

Saldo wymiany zagranicznej w 2004 r.

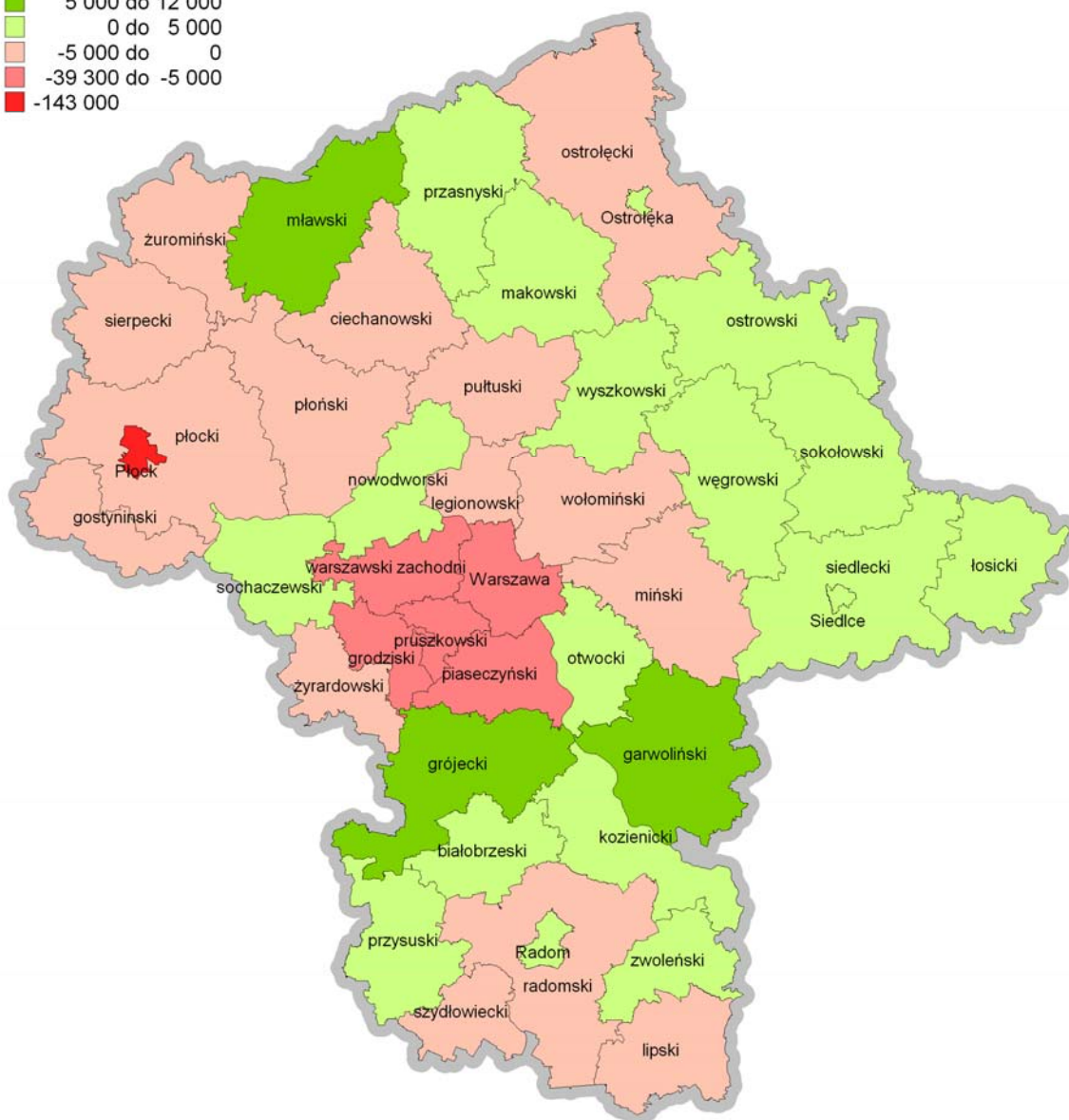
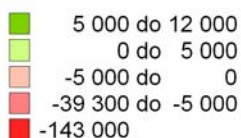

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Z czterdziestu dwóch powiatów województwa mazowieckiego 21 miało dodatnie saldo wymiany handlowej. Największe dodatnie saldo miały powiaty: mławski, garwoliński i grójecki (Mapa 16). Powiat mławski znajduje się również w grupie powiatów będących największymi eksporterami i importerami województwa mazowieckiego. Dominujący wpływ na wskaźniki handlu zagranicznego ma lokalizacja w granicach tego powiatu fabryki artykułów elektronicznych koreańskiej firmy LG Electronics Inc. Zakłady te specjalizują się w produkcji i montażu telewizorów i monitorów ciekłokrystalicznych, a jego produkty kierowane są na rynki Unii Europejskiej. Jednocześnie wiele półproduktów, niezbędnych do produkcji, sprowadzanych jest z zagranicy, co przesądza o wysokim poziomie importu tego powiatu. W powiecie garwolińskim zlokalizowana jest z kolei jedna z największych i najnowocześniejszych fabryk kosmetyków w Europie, a powiat grójecki specjalizuje się w produkcji sadowniczej.

Mapa 16. Saldo handlu zagranicznego powiatów województwa mazowieckiego, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, w 2007 roku (w zł)

Saldo wymiany zagranicznej w 2007 r.

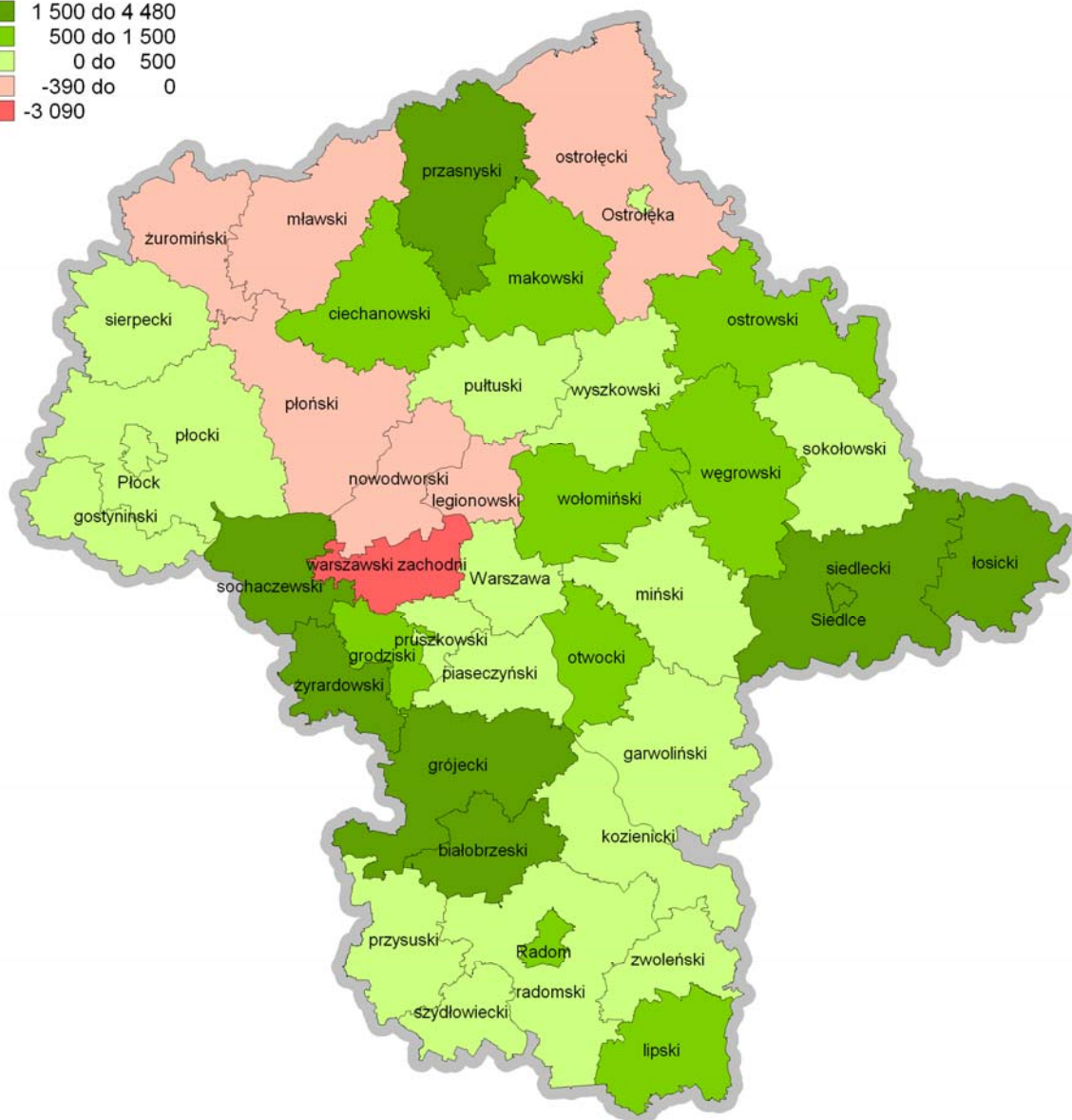
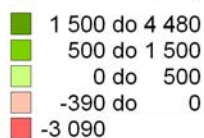

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Największe ujemne salda w handlu zagranicznym zanotowano w m.st. Warszawie, m. Płocku oraz powiatach: pruszkowskim i warszawskim zachodnim. Jest to rezultatem lokalizacji w m.st. Warszawie i jego okolicach wielu centrów handlowych i dystrybucyjnych, importujących towary konsumpcyjne na potrzeby ludności województwa oraz całego kraju. Wiodące sieci handlowe sprowadzają towar do swoich parków logistycznych, a następnie dystrybuują je na obszarze całego kraju. Dla inwestorów z tych branż szczególnie atrakcyjne są tereny wzdłuż głównych osi komunikacyjnych (trasy katowickiej, poznańskiej, Al. Jerozolimskich), stanowiących podstawowe trasy wyjazdowe z m.st. Warszawy w kierunku Łodzi, Katowic, Poznania i Krakowa. Warszawa, z racji swojej wielkości i pełnionych funkcji jako stolicy

Mapa 17. Saldo handlu zagranicznego artykułów rolnych i przetwórstwa spożywczego, według powiatów województwa mazowieckiego, w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2007 roku (w zł)

Saldo wymiany artykułów rolnych i przetworów spożywczych w 2007 r.

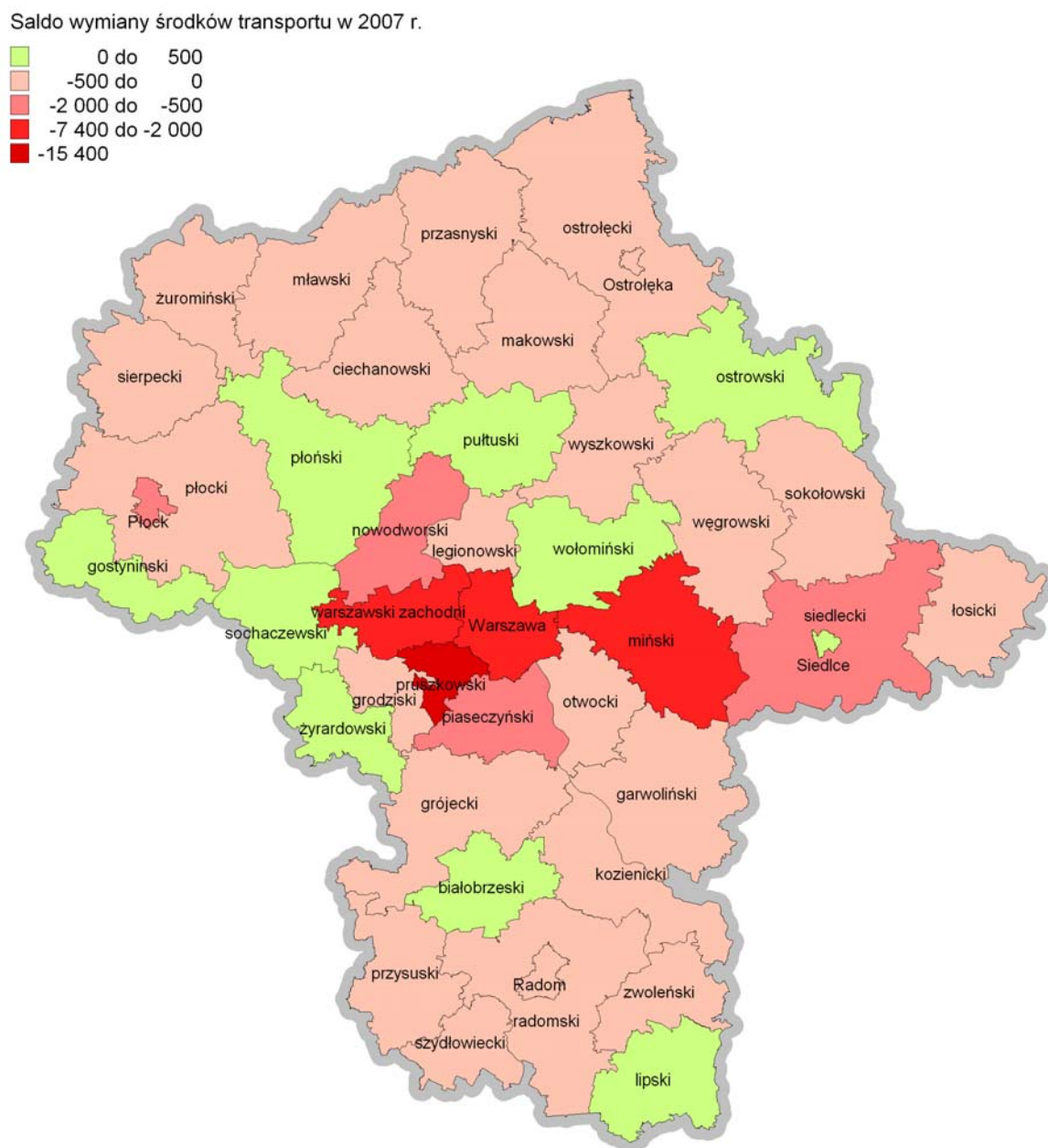

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Polski, jest również miejscem lokalizacji siedzib wielu przedsiębiorstw, w tym produkcyjnych i handlowych, które w procesie produkcji lub na sprzedaż sprowadzają wielkie partie artykułów importowanych. Na terenie m. Płocka znajduje się siedziba firmy PKN ORLEN SA oraz największa rafineria ropy naftowej w kraju. Surowiec do produkcji jest w większości sprowadzany rurociągami z Rosji. Jest to przyczyną wysokiego ujemnego salda wymiany handlowej z tym krajem.

W porównaniu z rokiem 2004, w roku 2007 widoczne są znaczne różnice w wartościach handlu zagranicznego na poziomie poszczególnych powiatów. Najbardziej zwracają uwagę zmiany w powiatach: mławskim i garwolińskim. W pierwszym przypadku nastąpiła zmiana z ujemnego salda wymiany na dodatnie. Zmiana ta wynika głównie z zakończenia procesu

Mapa 18. Saldo handlu zagranicznego środków transportu, według powiatów województwa mazowieckiego, w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2007 roku (w zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

inwestycyjnego w wspomnianych wcześniej zakładach LG Electronics Inc. Natomiast w przypadku powiatu garwolińskiego odnotowane zwiększenie wartości dodatniego salda wymiany zagranicznej wynika ze wzrostu eksportu artykułów kosmetycznych (*Mapa 15 i Mapa 16*). Jednocześnie, od roku 2004, znacznie pogłębił się deficyt handlu zagranicznego powiatów z Obszaru Metropolitalnego Warszawy (oprócz powiatu otwockiego). Tłumaczy się to po części wzrostem poziomu zamożności społeczeństwa i towarzyszącemu temu zjawisku zwiększenia konsumpcji ludności, w szczególności towarów wysoko przetworzonych, importowanych z zagranicy.

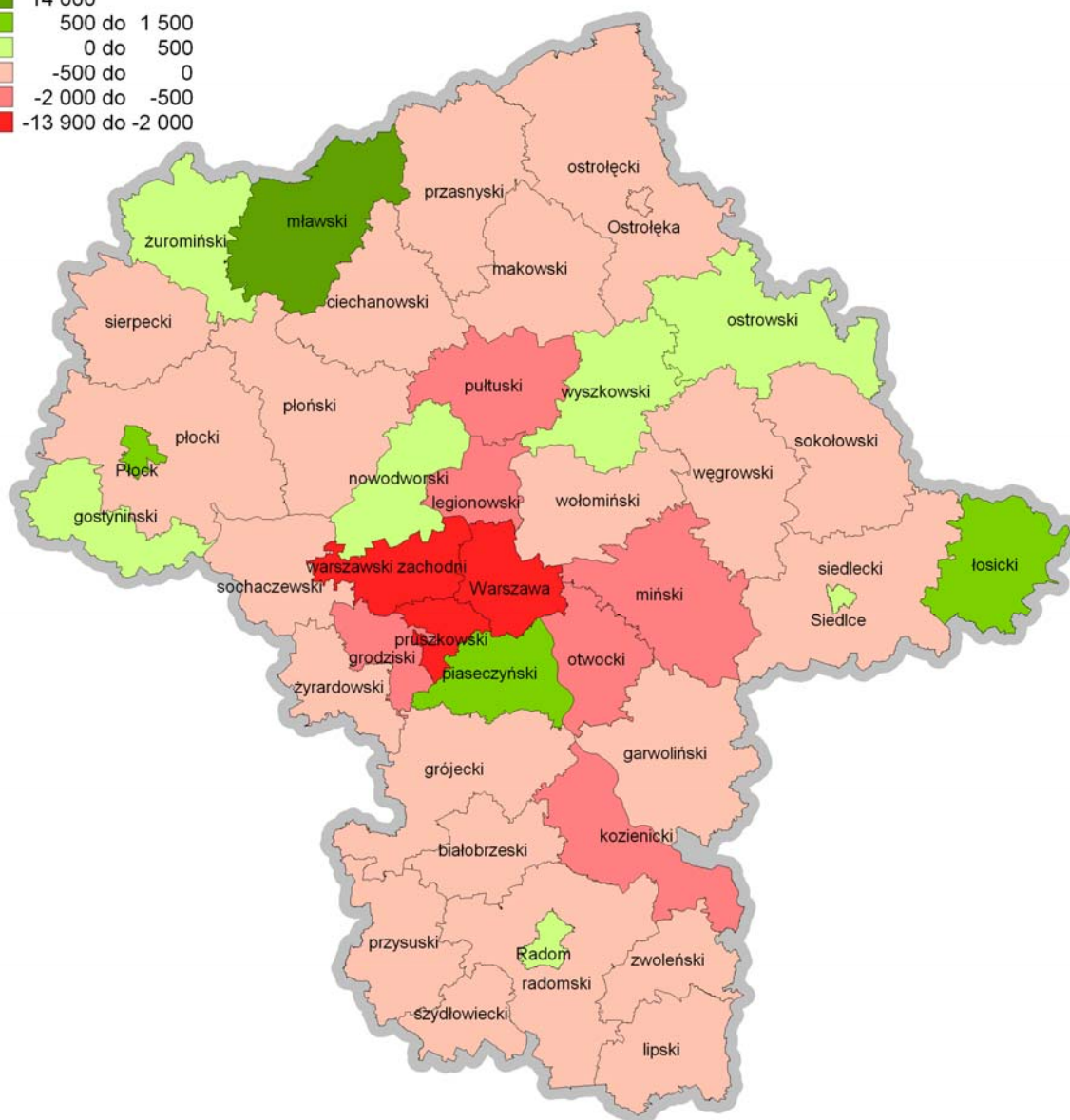
Duże znaczenie produkcji rolnej w gospodarce województwa zauważalne jest również na poziomie pojedynczych powiatów. W 2007 roku 35 spośród czterdziestu dwóch powiatów odnotowało dodatnie saldo wymiany towarowej w tym sektorze gospodarki (*Mapa 17*).

Mapa 20. Saldo handlu zagranicznego przemysłu maszynowego, według powiatów województwa mazowieckiego, w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2007 roku (w zł)

Saldo wymiany przemysłu maszynowego w 2007 r.

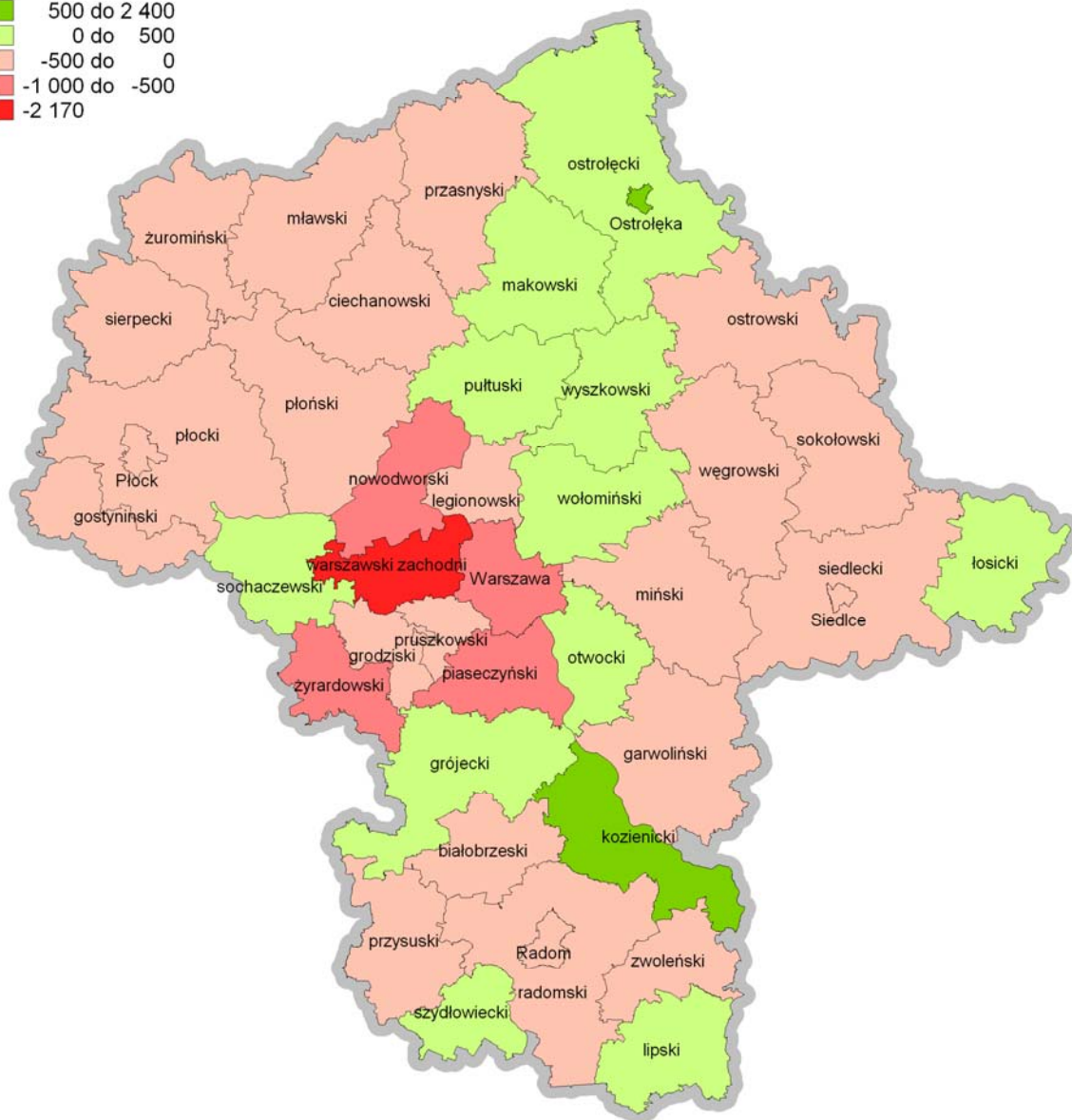
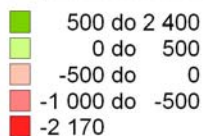
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

W sektorze wyrobów środków transportu województwo mazowieckie odnotowuje znaczny i pogłębiający się deficyt w handlu zagranicznym. Spośród wszystkich powiatów województwa jedynie 10 zanotowało dodatnie saldo w tym segmencie gospodarki (Mapa 18). O wysokim ujemnym wyniku handlu zagranicznego decyduje szybki wzrost sprzedaży importowanych samochodów osobowych.

Najwyższy deficyt w handlu zagranicznym województwo mazowieckie odnotowało w grupie wyrobów przemysłu chemicznego i produkty mineralne. Ogromny wpływ na saldo w tej grupie produktów ma konieczność importowania surowców energetycznych (ropy naftowej i gazu ziemnego) na potrzeby przemysłu rafineryjnego i energetycznego oraz klientów indywidualnych. Najwyższe ujemne salda miały m. Płock i m.st. Warszawa (Mapa 19).

Mapa 21. Saldo handlu zagranicznego surowców naturalnych, według powiatów województwa mazowieckiego, w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2007 roku (w zł)

Saldo wymiany surowców naturalnych i wyrobów z nich w 2007 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

W miastach tych znajdują się bowiem siedziby koncernów będących głównymi odbiorcami importowanych surowców (PKN ORLEN SA i PGNiG SA). Jednocześnie w dziewięciu powiatach województwa zanotowano dodatnie saldo handlu zagranicznego w tej grupie wyrobów. Szczególnie wysokie wartości charakteryzowały powiaty: garwoliński, nowodworski i przyski. W powiecie garwolińskim zlokalizowana jest jedna z największych fabryk kosmetyków, uruchomiona przez firmę AVON, w powiecie nowodworskim znajduje się fabryka kosmetyków przedsiębiorstwa Pollena-Uroda, a w przyskim – zakłady farmaceutyczne Herbapol oraz kosmetyczne L’Oreal.

Drugim sektorem gospodarczym, w którym zanotowano najwyższe ujemne saldo handlu zagranicznego był segment wyrobów przemysłu mechanicznego, w szczególności urządzeń mechanicznych i elektrycznych. Spośród wszystkich powiatów województwa dodatnie saldo

zanotowano jedynie w jedenastu powiatach (*Mapa 20*). Największym dodatnim saldem charakteryzuje się powiat mławski, na terenie którego zlokalizowana jest duża fabryka artykułów elektronicznych, a największe ujemne saldo zanotowano w m.st. Warszawie.

Stosunkowo niewielki deficyt w handlu zagranicznym cechuje segment surowców naturalnych i ich wyrobów. Mimo to, tylko 13 powiatów województwa miało dodatnie saldo wymiany zagranicznej w tym sektorze gospodarki. Najwyższe dodatnie saldo wykazywały powiaty kozienicki oraz m. Ostrołęka, a najwyższe ujemne saldo zanotowano w m.st. Warszawie oraz w powiatach: warszawskim zachodnim oraz piaseczyńskim (*Mapa 21*).

4. STRUKTURA TOWAROWA HANDLU ZAGRANICZNEGO

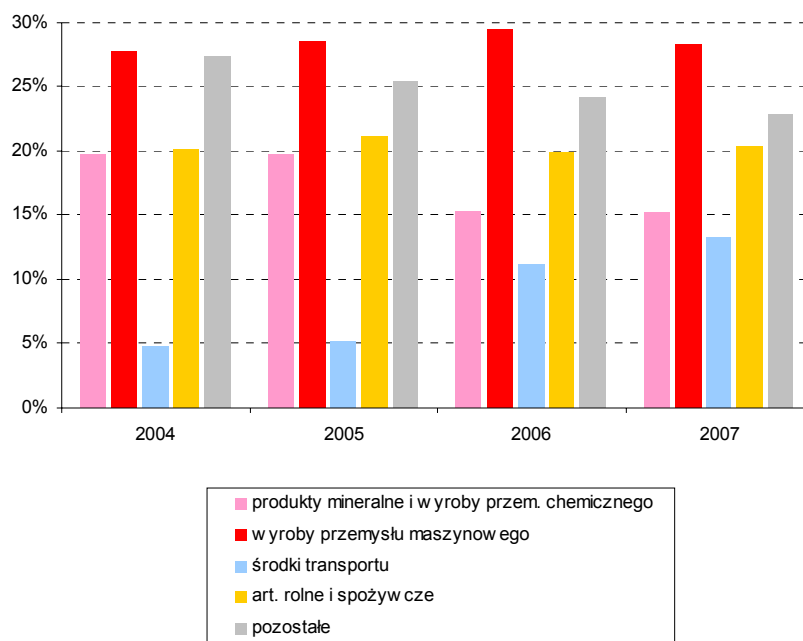
4.1. Struktura towarowa handlu zagranicznego według powiatów

W Polsce w 2007 roku zarówno w eksporcie, jak i w imporcie podstawowych grup towarowych utrzymały się tendencje podobne do tych obserwowanych w poprzednich pięciu latach. Zmiany udziału poszczególnych grup w strukturze handlu zagranicznego Polski były umiarkowane i nie przekraczały 1 pkt. proc.⁸

Eksport

Najważniejszymi produktami eksportowymi województwa mazowieckiego są wyroby przemysłu elektromaszynowego. Ich udział w ogólnej wartości eksportu wyniósł w 2007 roku ponad 26% (w 2006 roku ponad 30%) – *Wykres 15*. Kolejną sekcją o znacznym udziale w ogólnej wartości eksportu były surowce mineralne i produkty przemysłu chemicznego⁹. Udział wyrobów tej grupy towarowej obniżył się z 24,1% w roku 2004 do 20,2% w roku 2007.

Wykres 15. Struktura eksportu województwa mazowieckiego w latach 2004-2007, według dominujących sekcji towarowych

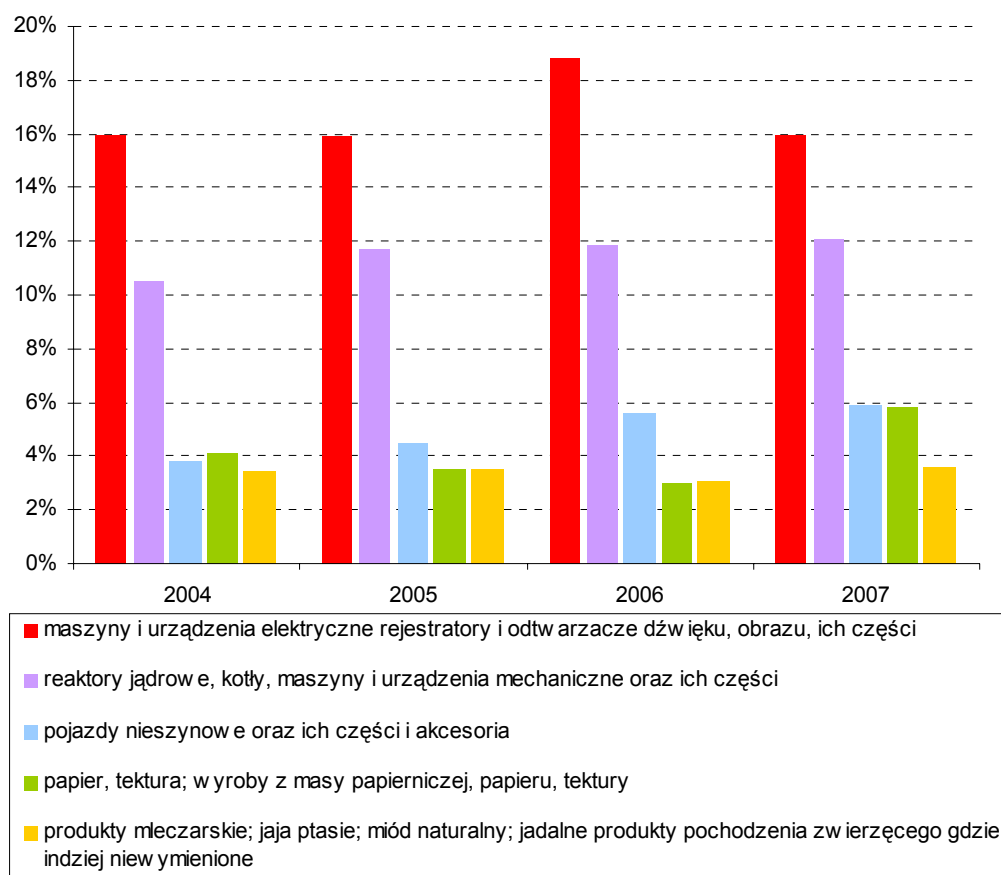
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

⁸ *Polska 2008 Raport o stanie handlu zagranicznego*, Ministerstwo Gospodarki, s. 35.

⁹ Do grupy tej zaliczono sekcje V, VI, VII według nomenklatury CN (patrz *Załącznik 2*).

Mimo malejącego udziału produkcji rolnej w tworzeniu PKB, artykuły rolne i przetwórstwa spożywcze¹⁰ stanowiły około 20% eksportu. Wysoki udział produktów rolno-spożywczych w wartości regionalnego eksportu świadczy o wciąż dużym znaczeniu sektora rolnego w gospodarce regionu. W analizowanym okresie rocznie wzrastało znaczenie środków transportu jako towaru eksportowego. Udział tej sekcji towarowej wzrósł z 4,8% w 2004 roku do 6,4% w 2007 roku. W 2007 roku produkty z czterech wymienionych wyżej sekcji stanowiły 75,5% wartości ogólnej eksportu i w porównaniu do początku analizowanego okresu udział ten wzrósł o 1,6%, co oznacza nieznaczne zwiększenie koncentracji eksportu w sekcjach dominujących.

Wykres 16. Udział w eksporcie województwa mazowieckiego wybranych grup towarowych (według działów)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Analiza eksportu, zgodnie z klasyfikacją działów CN¹¹, wskazuje, że najważniejszą grupą towarów eksportowych w roku 2007 były produkty z działu maszyny i urządzenia elektryczne, rejestratory i odtwarzacze dźwięku, obrazu, ich części (dział 85). Wartość eksportu produktów z tej grupy stanowiła ponad 15% ogólnej wartości eksportu województwa mazowieckiego. Znaczny (powyżej 10%), stale wzrastający udział miały również produkty z działu reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz ich części (dział 84). Towarami o największym udziale w eksporcie są również:

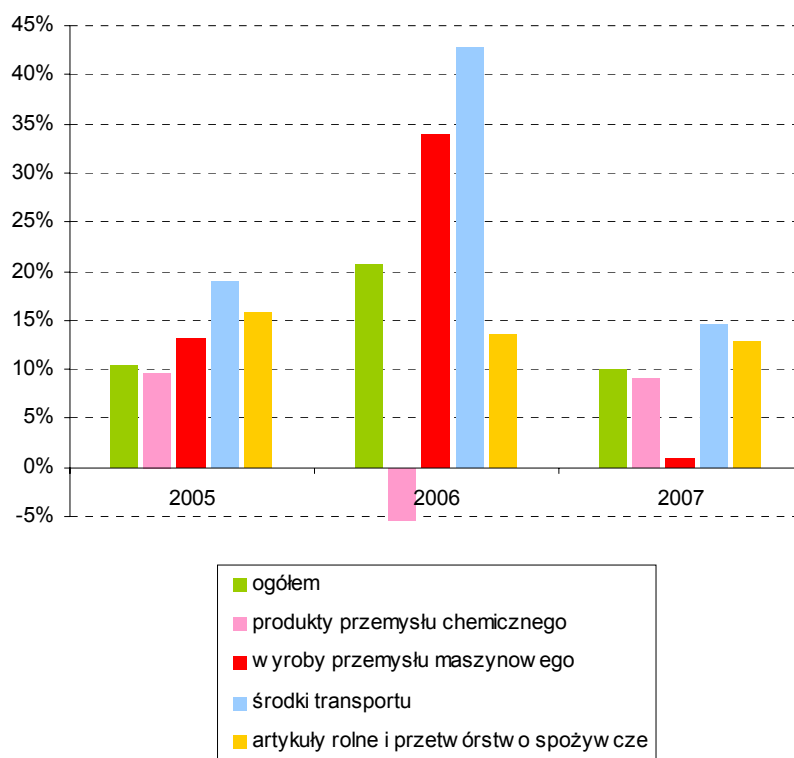
¹⁰ W skład tej grupy zaliczono artykuły I, II, III i IV sekcji według nomenklatury CN (patrz Załącznik 2).

¹¹ Numer działu w nawiasie – szerzej patrz Załącznik 2.

- pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria (dział 87) – wartość eksportu w tej grupie towarów zwiększyła się ponad dwukrotnie w analizowanym okresie, wzrost udziału z 3,8% do 5,9%,
- papier, tektura, wyroby z masy papierniczej, papieru i tektury (dział 48) – odnotowano wzrost udziału w eksporcie do poziomu 5,8%,
- produkty mleczarskie; jaja ptasie; miód naturalny; jadalne produkty pochodzenia zwierzęcego niewymienione w innych działach (dział 4) – udział wahał się w przedziale 3,6-3,8% ogólnej wartości eksportu (Wykres 16).

Na 5 dominujących grup produktów eksportowych przypada 43% wartości całego eksportu, na grup 10 – 60%, na grup 15 – 72%, na grup 20 – 80%. Oznacza to, że koncentracja eksportu nie jest szczególnie wysoka. Z jednej strony większa dywersyfikacja eksportu jest korzystna, bowiem gwałtowny spadek popytu na daną grupę towarów nie powoduje gwałtownego załamania się eksportu regionalnego i produkcji w tych gałęziach. Z drugiej jednak strony specjalizacja w eksporcie może wpływać na obniżenie kosztów produkcji (korzyści skali), kosztów transportu, a tym samym zwiększać zdolność do konkurencyjności z podobnymi produktami na rynkach zagranicznych.

Wykres 17. Dynamika eksportu województwa mazowieckiego w latach 2005-2007, według dominujących sekcji (w cenach bieżących)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Wśród najistotniejszych uwarunkowań wewnętrznych polskiego handlu w 2007 roku należałoby wskazać na utrzymujące się wysokie tempo wzrostu popytu krajowego (ok. 8%), kontynuację tendencji aprecjacyjnej złotego w stosunku do dwóch podstawowych walut (o blisko 3% wobec EUR i o blisko 11% wobec USD), a także wzrost jednostkowych kosztów pracy. Szacuje się, że te ostatnie wzrosły w przemyśle w 2007 roku o około 4%, co w znaczącym stopniu pogłębiało negatywny wpływ aprecjacji złotego na rentowność eksportu. Powyższe uwarunkowania przełożyły się na spowolnienie tempa wzrostu obrotów towarowych, zwłaszcza

cza po stronie eksportu¹². Podobna sytuacja miała miejsce w województwie mazowieckim. W 2007 roku odnotowano spowolnienie dynamiki eksportu dominujących branż, a tym samym wolniejszy wzrost wartości eksportu ogółem (*Wykres 17*). W latach 2005-2007 spowolnieniu ulegała dynamika eksportu artykułów rolnych i przetwórstwa spożywczego oraz wyrobów przemysłu maszynowego. Najszybciej wzrastała wartość eksportu środków transportu.

Import

Najważniejszymi towarami importowanymi przez województwo mazowieckie w latach 2004-2007 były surowce mineralne i wyroby przemysłu chemicznego¹³. Udział tej grupy towarowej w ogólnej wartości importu przez cały analizowany okres wynosił co najmniej 35%, a najwyższy poziom osiągnął w roku 2005 (ponad 39%). Znaczny udział wśród towarów importowanych miały również wyroby przemysłu maszynowego, które stanowiły ponad 25% ogólnej wartości towarów kupowanych za granicą. Do ważnych towarów importowych należały także produkty z sekcji: środki transportu oraz artykuły rolne i przetwórstwo spożywcze. Nieznacznie wzrósł udział artykułów rolnych i przetwórstwa spożywczego. W strukturze importu łączny udział produktów z wymienionych wyżej sekcji w 2007 roku stanowił 82,5% ogólnej wartości (*Wykres 18*).

Wykres 18. Struktura importu województwa mazowieckiego według dominujących sekcji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

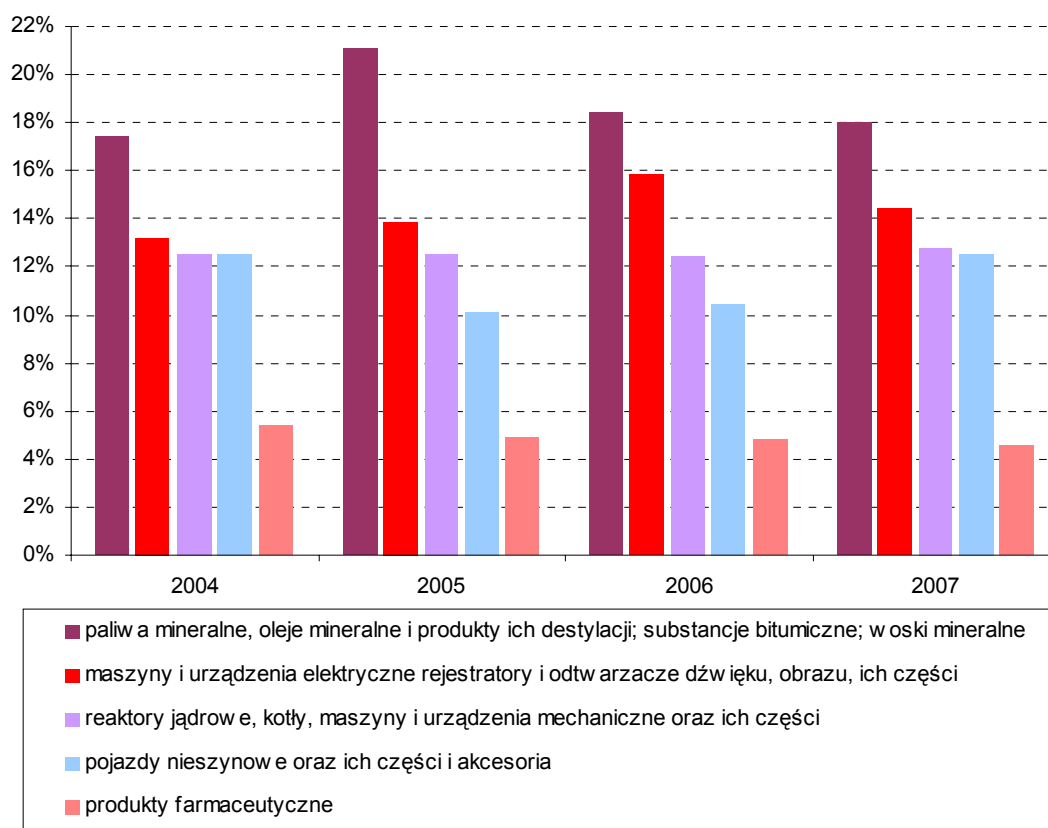
¹² *Polska 2008 Raport o stanie handlu zagranicznego*, Ministerstwo Gospodarki, str. 5.

¹³ Do grupy tej zaliczono sekcje V, VI, VII według nomenklatury scalonej CN.

Analiza importu według działów¹⁴ pokazała, że największy udział w zakupach dokonywanych za granicą (powyżej 17%) miała grupa towarowa: paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji, substancje bitumiczne, woski mineralne (dział 27) – *Wykres 19*. Tak wysoki udział towarów w strukturze importu jest związany ze zlokalizowaną w regionie największą w kraju rafinerią ropy naftowej w Płocku i rolą, jaką w związku z tym odgrywa przemysł petrochemiczny w gospodarce regionu. Pozostałe ważne produkty importowane to:

- maszyny i urządzenia elektryczne, rejestratory i odtwarzacze dźwięku, obrazu i ich części – udział powyżej 14,4% (2007 r.) (dział 85),
- reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne i ich części – udział 12,8% ulegający bardzo nieznacznym wahaniom (dział 84),
- pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria 12,6% (dział 87),
- produkty farmaceutyczne – spadek udziału z 5,4% w 2004 roku do 4,6% w 2007 roku (dział 30).

Wykres 19. Udział ważniejszych grup towarowych (według działów) w imporcie województwa mazowieckiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Jak wspomniano wcześniej, w latach 2005-2007 w województwie mazowieckim uwidoczniła się tendencja wzrostowa importu ogółem. W analizowanym okresie wartość importu wzrosła ze 122,8 mld do 153,9 mld zł. Dynamicznie wzrastał we wskazanym okresie import artykułów rolnych i przetwórstwa spożywczego oraz środków transportu (*Wykres 20*). W 2007 roku znacznemu spowolnieniu uległ import wyrobów przemysłu maszynowego.

¹⁴ Numer działu w nawiasie.

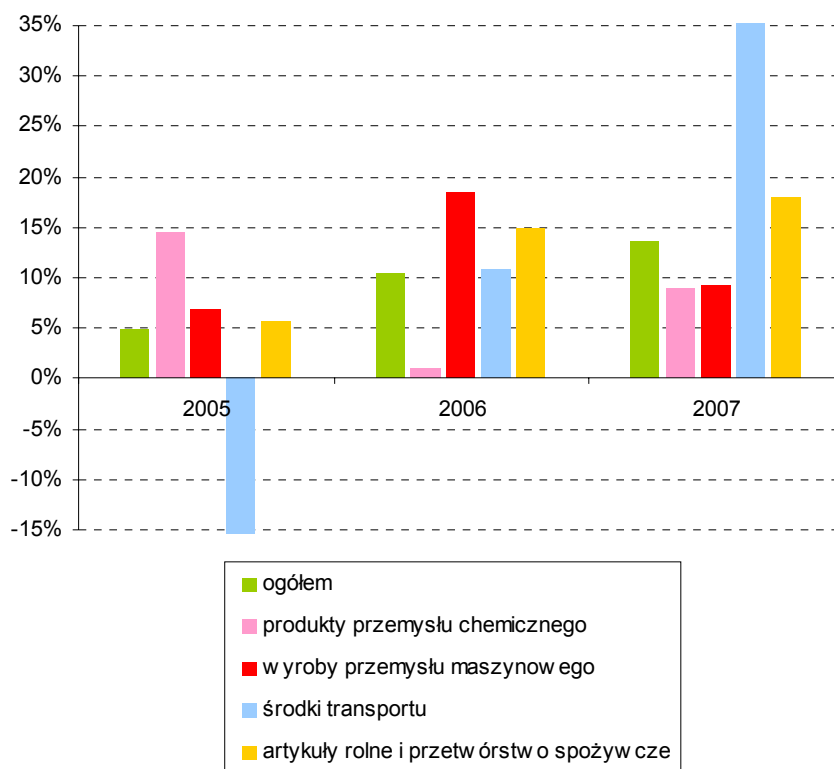

Była to tendencja charakterystyczna nie tylko dla województwa mazowieckiego, ale i dla całego kraju¹⁵.

Analizowane dane pozwalają na wskazanie najważniejszych produktów eksportowych poszczególnych powiatów województwa (Mapa 22). Największą koncentracją towarową eksportu charakteryzują się:

- powiat mławski, w którym 99% wartości eksportu stanowią wyroby przemysłu maszynowego,
- powiat białobrzegi – 95% towarów eksportowanych stanowią artykuły rolne i przetwórstwa spożywczego,
- powiat siedlecki – 85% wartości towarów sprzedawanych za granicą stanowią artykuły rolne i przetwórstwa spożywczego,
- powiat garwoliński – wiodącym towarem eksportowym są produkty przemysłu chemicznego (83% całości eksportu)
- miasto Ostrołęka – głównym produktem eksportowym (82%) są surowce naturalne i wyroby z nich,
- powiat makowski – eksportowane są głównie artykuły rolne i przetwórstwa spożywczego (81%).

Wykres 20. Dynamika importu województwa mazowieckiego według dominujących sekcji (w cenach bieżących)

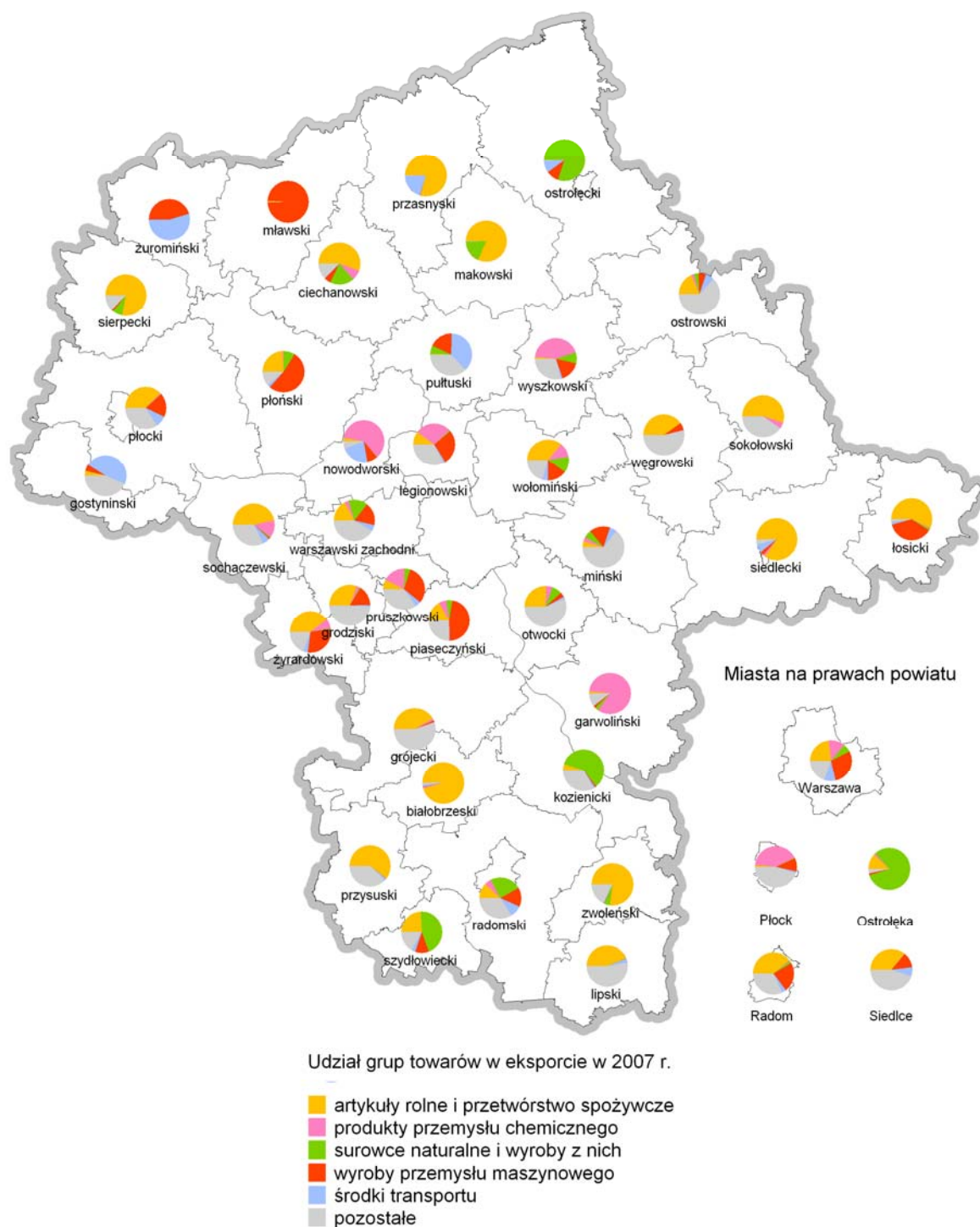

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

W powiatach województwa mazowieckiego, które charakteryzują się wysoką koncentracją towarową eksportu, dominującymi grupami produktów w analizowanym okresie były produkty rolne i przetwórstwa spożywczego lub surowce naturalne. W dwóch powiatach,

¹⁵ Polska 2008 Raport o stanie handlu zagranicznego, Ministerstwo Gospodarki, str. 22.

Mapa 22. Struktura towarowa eksportu według sekcji i powiatów województwa mazowieckiego w 2007 roku

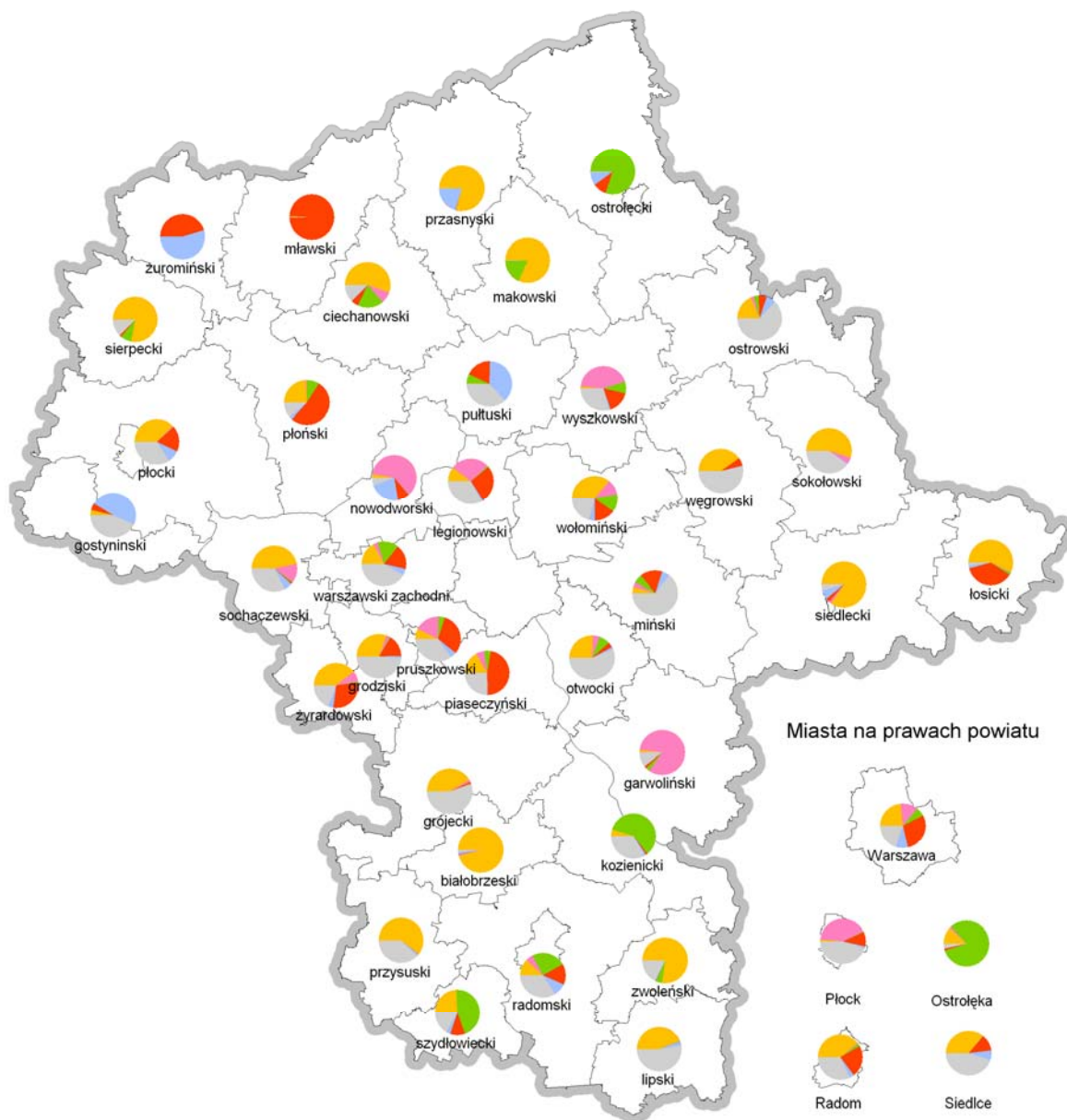

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

tj. garwolińskim i mławskim o specyfice eksportu decydowały pojedyncze duże przedsiębiorstwa. W przypadku powiatu garwolińskiego – fabryka kosmetyków Avon, zaś powiatu mławskiego – producent wyrobów elektronicznych – LG Electronics Inc.

W dwudziestu powiatach województwa mazowieckiego dominującym towarem eksportowym (udział powyżej 30% wartości ogólnej eksportu) były artykuły rolne i przetwórstwa spożywcze. W powiatach: przasnyskim, sierpeckim i zwoleńskim grupa tych towarów

Mapa 23. Struktura towarowa importu według sekcji powiatów województwa mazowieckiego w 2007 roku

Udział grup towarów w eksporcie w 2007 r.

- artykuły rolne i przetwórstwo spożywcze
- produkty przemysłu chemicznego
- surowce naturalne i wyroby z nich
- wyroby przemysłu maszynowego
- środki transportu
- pozostałe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

stanowiła ponad 75% ogólnej wartości eksportu. Wyroby przemysłu chemicznego były wiodącym towarem eksportowym w czterech powiatach. W powiatach: garwolińskim, nowodworskim i wyszkowski oraz m. Płocku ich udział przekraczał 40% ich wartości eksportu. Środki transportu były dominującym produktem eksportowym w powiatach: zuromińskim, pułtuskim, gostynińskim. Wyroby przemysłu maszynowego miały duże znaczenie w powiatach: płońskim (52%), piaseczyńskim (47%), zuromińskim (46%), łosickim (37%), pruszkow-

skim (31%) oraz mławskim (99%). Obszarami o niskim stopniu koncentracji produktowej w analizowanym okresie było m.st. Warszawa oraz powiaty: miński, ostrowski, otwocki i warszawski zachodni. Decydujący wpływ na niską koncentrację towarową eksportu miała bliskość Warszawy i wynikające stąd powiązania funkcjonalne. Wszystkie wymienione wyżej powiaty (z wyjątkiem ostrowskiego) znajdują się w strefie delimitowanego Obszaru Metropolitalnego Warszawy.

Analiza struktury towarowej handlu zagranicznego województwa wskazuje na niski stopień specjalizacji eksportowej regionu oraz na niski udział towarów innowacyjnych i złożonych technologicznie w jego ofercie. Dominującą część eksportu stanowią towary przemysłu maszynowego i chemicznego oraz artykuły rolne i przemysłu spożywczego. Poza nielicznymi wyjątkami nie są to jednak towary unikatowe z grupy wysokich technologii. W związku z powyższym eksporterzy natrafiają na silną konkurencję na rynkach zagranicznych ze strony innych producentów, a konkurencja ma przeważnie charakter cenowy, a nie jakościowy. Dużym problem dotyczącym eksportu towarów jest brak silnych, rozpoznawalnych marek produktów, które mogłyby być konkurencyjne na rynku europejskim i światowym. Najbardziej rozpoznawalną mazowiecką marką jest Orlen. Pozostałe znane są głównie na rynku regionalnym i krajowym.

Z punktu widzenia gospodarki regionu struktura eksportu wydaje się być niekorzystna. Obserwowane na świecie tendencje w handlu zagranicznym wskazują na coraz większe znaczenie towarów innowacyjnych. Państwa i regiony dostarczające na rynek światowy towary nowe, unikatowe czerpią z tego tytułu dodatkowe korzyści, kreując dodatkową wartość dodaną, stanowiącą impuls dla rozwoju gospodarczego swoich regionów. W związku z powyższym w ramach polityki wspierania rozwoju eksportu należy podjąć wielotorowe działania, mające na celu promocję współpracy instytutów badawczych z przedsiębiorstwami prywatnymi w celu podniesienia jakości i innowacyjności oferowanych przez nie produktów. Kolejnym działaniem powinna być próba unifikacji i wprowadzenie zasad handlu elektronicznego na giełdach artykułów rolnych. Wydaje się, że unifikacja kategorii produktowych, a także beztowarowy obrót elektroniczny na giełdzie towarowej znacząco zwiększyłyby możliwości eksportowe produktów rolniczych.

Ze względu na lokalizację w granicach województwa największego w Polsce kompleksu petrochemicznego i rafineryjnego, dominującą rolę w strukturze importu regionu zajmują surowce naturalne, ropa naftowa. Produkty te są bowiem niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania tych przedsiębiorstw. Import surowcowy znacząco obciąża saldo handlu zagranicznego województwa i jest czynnikiem uniemożliwiającym prawidłową ocenę struktury towarowej importu województwa. Po wyłączeniu surowców z importu okazuje się, że dominujące znaczenie mają wyroby o charakterze konsumpcyjnym, sprowadzane na potrzeby mieszkańców regionu. Rosnąca wartość importu konsumpcyjnego jest pochodną wzrostu możliwości społeczeństwa regionu i świadczy o przewadze jakościowej towarów zagranicznych nad krajowymi. Zbyt wysoki poziom importu towarów konsumpcyjnych może być traktowany jako zjawisko negatywne, świadczące o niskiej konkurencyjności krajowych i lokalnych przedsiębiorstw, a także o małej atrakcyjności oferowanych przez nie produktów. Z punktu widzenia gospodarki regionu importem najbardziej pożądanym jest import zagranicznych technologii i półproduktów wykorzystywanych do produkcji i reeksportu. W związku z powyższym właściwa polityka importowa powinna motywować zagraniczne przedsiębiorstwa do inwestycji w działalność B+R na terenie województwa, a także ułatwiać kontakty handlowe rodzimych przedsiębiorców z ich zagranicznymi kontrahentami w celu umożliwienia importu nowoczesnych technologii i metod produkcji.

4.2. Kierunki eksportu według głównych grup towarowych

W okresie 2004-2007 głównym odbiorcą towarów eksportowanych przez przedsiębiorstwa zlokalizowane na obszarze województwa mazowieckiego były Niemcy. Drugą pozycję zajmowała Rosja. Do grupy ważnych odbiorców eksportu województwa mazowieckiego należy zaliczyć również Wielką Brytanię, Węgry, Francję, Czechy oraz Ukrainę.

Największy udział w eksporcie województwa mazowieckiego miały produkty przemysłu maszynowego. Odbiorcami tej grupy towarów były przede wszystkim kraje Europy Zachodniej, które często reeksportowały wyroby zakupione w województwie mazowieckim. Największy udział w eksporcie wyrobów tej grupy towarowej stanowiły towary sprzedawane do Niemiec (16,2%). Na dalszych pozycjach znalazły się kraje: Wielka Brytania (9,6%), Holandia (8,4%), Włochy (7,1%) oraz Francja (7,0%) – *Mapa 24*.

Artykuły rolne i spożywcze znajdowały największe uznanie w Niemczech. Do tego kraju sprzedawanych było prawie 17% wszystkich towarów eksportowych z tej grupy towarowej. Drugą pozycję, jednakże z udziałem ponad dwukrotnie mniejszym (7,6%), zajęła Wielka Brytania. W poprzednich latach drugim po Niemczech odbiorcą artykułów rolnych i spożywczych była Rosja, jednakże w związku z embargiem nałożonym na polskich eksporterów z tej branży udział Rosji, jako odbiorcy polskich produktów rolnych i spożywczych, uległ zmniejszeniu. W roku 2007 znalazła się ona na czwartej pozycji. Większe uznanie polskie towary znalazły we Włoszech (*Mapa 25*).

Kierunek eksportowy w grupie towarów chemicznych wykazuje podobieństwo do kierunku eksportu ogółu towarów (*Mapa 26*). Dwoma najważniejszymi odbiorcami były Niemcy (18,4%) oraz Rosja (8,4%). Znaczna część wyrobów przemysłu chemicznego była sprzedawana w Wielkiej Brytanii (6,7%) oraz w Czechach (5,8%). Podstawowymi produktami eksportowymi były w tej grupie paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji.

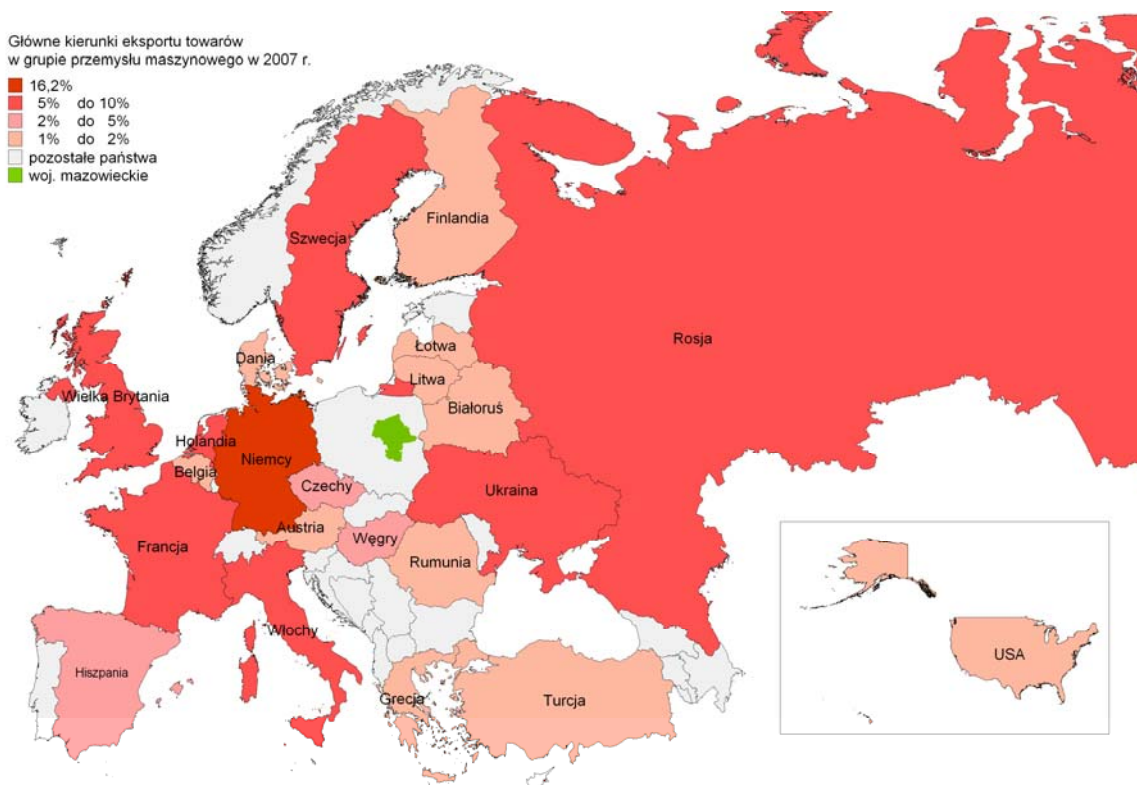
Kolejna grupa towarów – środki transportu – znalazła nabywców przede wszystkim na Ukrainie. Kraj ten od kilku lat jest najważniejszym odbiorcą tej grupy towarów. Na Ukrainę kierowanych jest 40,5% towarów. Drugim co do wielkości odbiorcą była Rosja (13,5%). Na dalszych pozycjach znalazła się Francja (5,3%), Niemcy (4,7%) oraz kraje nadbałtyckie – Litwa, Łotwa, Estonia (*Mapa 27*). Zmalało znaczenie Indii, które w 2005 roku były drugim po Ukrainie odbiorcą¹⁶. W 2007 roku eksport do tego kraju stanowił 1,2% ogólnej wartości środków transportu.

Kierunek eksportu towarów z grupy surowce naturalne i wyroby z nich korelował z kierunkiem eksportu ogółu towarów. Najważniejszym rynkiem zbytu dla tej grupy towarowej były Niemcy z ponad 19-procentowym udziałem w całkowitej wartości eksportu. Kolejną pozycję zajęła Rosja, która odbierała prawie 14% produktów z tej grupy. Na dalszych pozycjach znalazły się: Czechy, Wielka Brytania i Ukraina (*Mapa 28*).

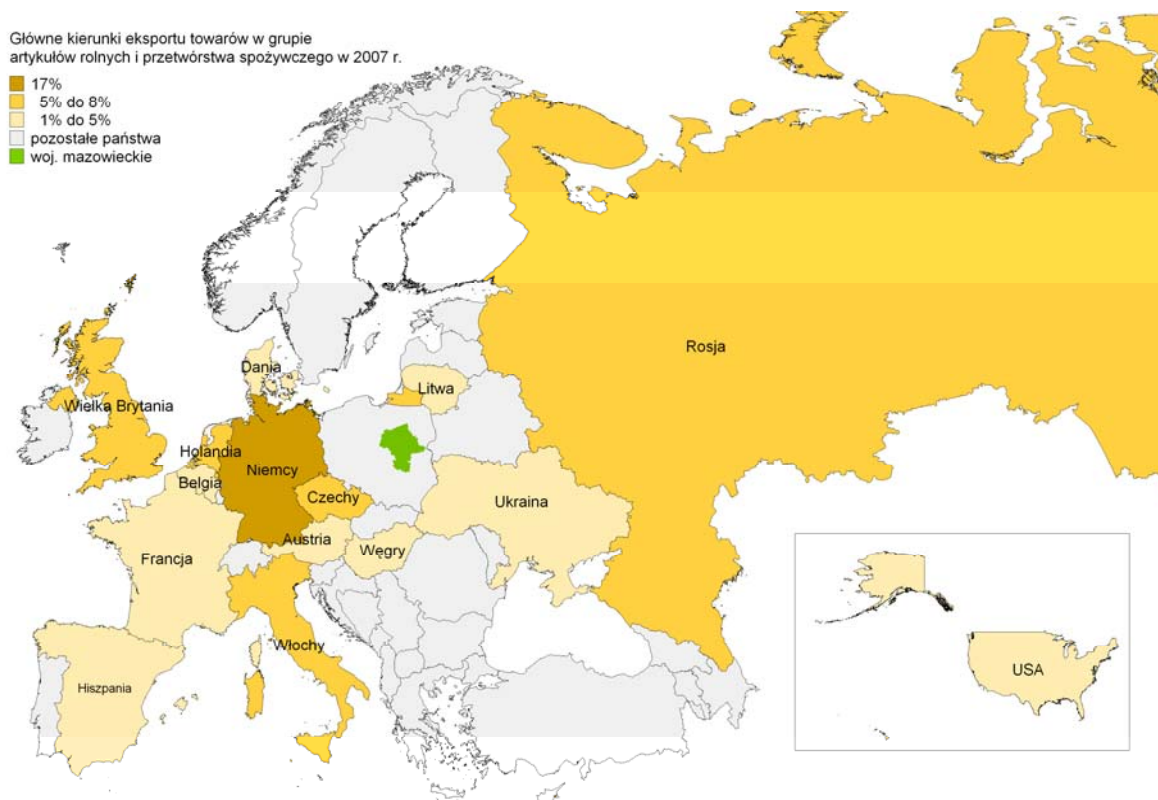
¹⁶ Por. *Ekspert województwa mazowieckiego w latach 2003-2005*, Mazowsze. Analizy i Studia 2/2006, MBPR, str. 28.

Mapa 24. Kierunki eksportu towarów w grupie towarów przemysłu maszynowego województwa mazowieckiego w 2007 roku

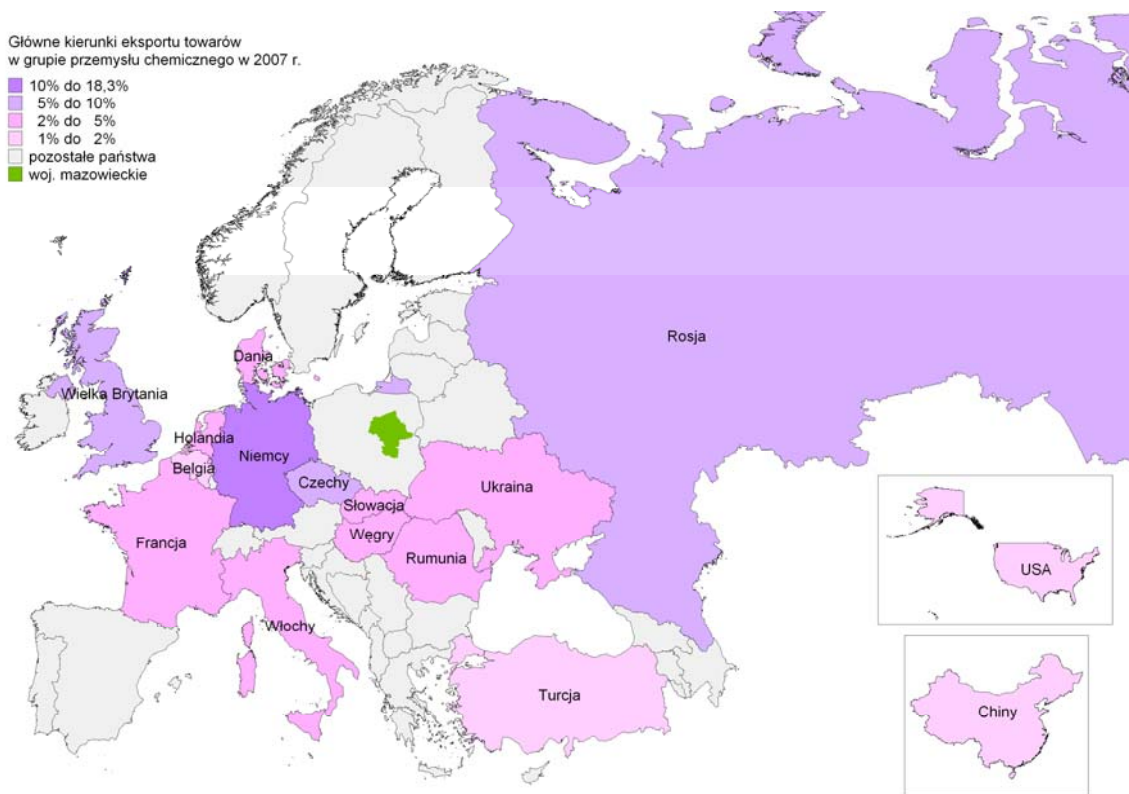
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Mapa 25. Kierunki eksportu towarów w grupie artykułów rolnych i przetwórstwa spożywczego województwa mazowieckiego w 2007 roku

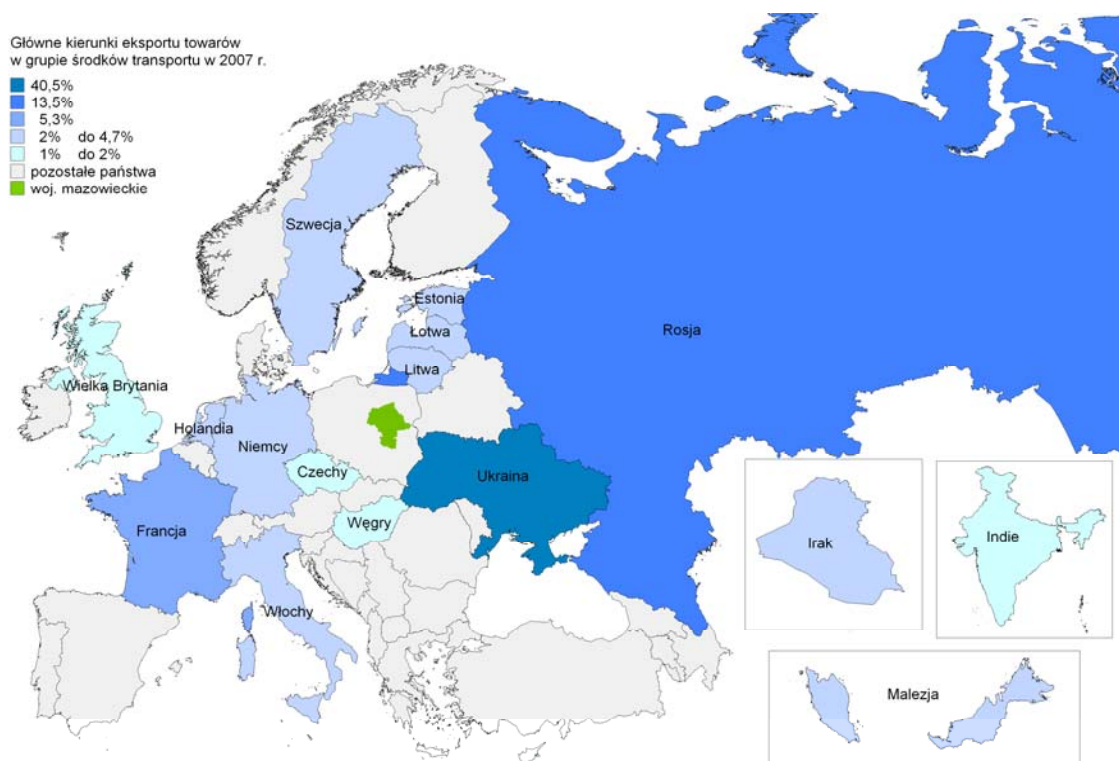
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Mapa 26. Kierunki eksportu towarów w grupie towarów przemysłu chemicznego województwa mazowieckiego w 2007 roku

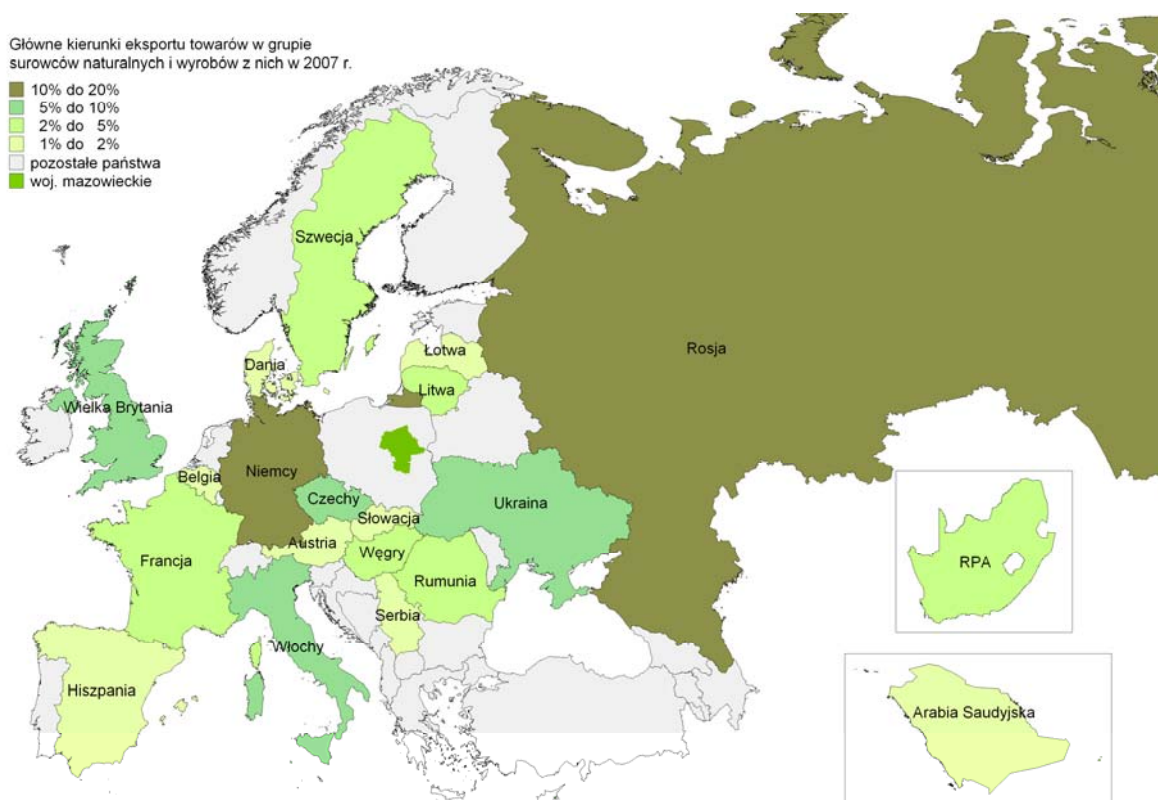
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Mapa 27. Kierunki eksportu towarów w grupie środków transportu województwa mazowieckiego w 2007 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

Mapa 28. Kierunki eksportu towarów w grupie surowców naturalnych i wyrobów z nich województwa mazowieckiego w 2007 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie

WNIOSKI

Akcesja Polski do Unii Europejskiej oraz postępująca globalizacja rynków i specjalizacja produkcji sprawiają, że możliwości rozwoju handlu zagranicznego województwa mazowieckiego są największe w okresie powojennym. Dostęp do Jednolitego Rynku Europejskiego oraz obniżenie barier celnych w wielu krajach pozwalają na rozwój powiązań handlowych pomiędzy partnerami z różnych, nawet bardzo odległych państw świata. Jednocześnie ożywiona wymiana handlowa sprzyja wymianie wiedzy, technologii produkcji, innowacji, prowadząc do przyspieszenia rozwoju gospodarczego krajów partnerskich oraz umożliwia dostęp do nowych produktów konsumentom państw uczestniczących w tej wymianie. Szczególnie ważną rolę w wymianie towarowej Polski pełni województwo mazowieckie ze względu na swój potencjał gospodarczy oraz lokalizację międzynarodowych firm. Szczególne znaczenie mają uwarunkowania historycznie – Warszawa była i jest miejscem siedzib central handlu zagranicznego. Istotną rolę odgrywają powiązania kooperacyjne z firmami zagranicznymi. Położenie województwa sprzyja wymianie handlowej na kierunku wschód – zachód. Ponadto, obecnie województwo przechodzi głęboką restrukturyzacją zarówno w sferze produkcyjnej, jak i społecznej. Powstają nowe przestrzenie produkcyjne, lokalizowane i rozwijane są przedsiębiorstwa w oparciu m.in. o endogeniczne czynniki rozwoju. Dochodzi do intensywnego rozwoju infrastruktury. Duże znaczenie mają inwestycje zaspokajające potrzeby społeczne oraz budownictwo mieszkaniowe. Wszystko to ma wpływ na rozwój wymiany handlowej.

Rok 2007 był kolejnym rokiem wzrostu obrotów handlu zagranicznego województwa mazowieckiego. W latach 2004-2007, a więc po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej,

odnotowano wyraźny wzrost obrotów o 36%, ze 160,9 mld zł do 218,3 mld zł. W tym okresie wartość wyeksportowanych produktów zwiększyła się o 46% (z 43,9 mld zł do 64,3 mld zł), a importowanych – o 32% (ze 117 mld zł do 153,9 mld zł). Udział województwa mazowieckiego w eksporcie Polski wyniósł w 2007 roku 18%, a w imporcie – 37%. W rezultacie szybkiego tempa wzrostu importu powiększeniu uległ deficyt obrotów towarowych – z 73 mld zł w 2004 roku do 89 mld zł w roku 2007. Znaczące przyrosty eksportu w latach 2004-2007 odnotowano również w powiatach: makowskim, łosickim, sokołowskim, węgrowskim, przysuskim i gostynińskim. W województwie mazowieckim wiodącymi importerami w przeliczeniu na 1 mieszkańca były m. Płock i m.st. Warszawa oraz powiaty: warszawski zachodni, piaseczyński, mławski, garwoliński i grodziski. Znaczące przyrosty importu w latach 2004-2007 odnotowano w powiatach: przasnyskim, pruszkowskim, wołomińskim, otwockim, Radomiu i m.st. Warszawie.

O wyprzedzającym tempie wzrostu importu w stosunku do eksportu w województwie mazowieckim zadecydował w znacznej mierze wzrost cen importowanych surowców energetycznych na rynkach światowych, w tym ropy i gazu oraz kurs złotego, który sprzyjał postawom proimportowym, a zmniejszał opłacalność eksportu. Kurs walut jest jednym z ważniejszych czynników wpływających na wartość i dynamikę obrotów handlu zagranicznego. Świadczy o tym fakt, iż przy rosnącej wartości złotego względem euro w 2007 roku tempo wzrostu eksportu było ponad dwukrotnie mniejsze niż w roku 2006.

Wysoki, ujemny bilans wymiany towarowej odnotowuje się z większością głównych partnerów handlowych województwa, tj. z Niemcami, Rosją, Francją, Holandią, Chinami, Belgią i Koreą Południową. Kraje wysoko rozwinięte są dostawcami towarów wysoko przetworzonych, artykułów konsumpcyjnych, produktów inwestycyjnych, technologii produkcji oraz niezbędnych podzespołów. Dużą część importu stanowią także artykuły konsumpcyjne, w które są zaopatrywane zagraniczne sieci handlowe, działające na terenie województwa. Kraje rozwijające się dostarczają z kolei produktów nisko przetworzonych, pracochłonnych towarów konsumpcyjnych, a Rosja jest głównym źródłem importu paliw (ropy naftowej i gazu ziemnego). Za powiększający się deficyt w obrotach handlowych z tą grupą krajów odpowiada wzrost cen surowców energetycznych, które w większości importowe są z Rosji. Na zjawisko to ma także wpływ ekspansja eksportowa Chin, która jest problemem większości rozwiniętych państw świata. Największe dodatnie saldo wymiany towarowej handlu zagranicznego odnotowano z niektórymi krajami regionu Europy Środkowo-Wschodniej, tj. z Ukrainą, Rumunią, Łotwą, Litwą, Estonią i Chorwacją. Do krajów tych wysyłane są duże partie artykułów spożywczych, a także towary przemysłu elektromaszynowego oraz chemicznego. O dużym eksporcie tych artykułów decydują takie czynniki, jak: przyzwyczajenia konsumenckie, jakość i cena.

Podstawowymi towarami eksportowymi województwa mazowieckiego są wyroby przemysłu elektromaszynowego i chemicznego oraz artykuły rolne i przetwórstwa spożywczego (Sekcja I-IV, *Załącznik 2*). Produkty z tych branż stanowią 65% eksportu województwa. Istotną rolę odgrywa również produkcja środków transportu, wyrobów z tworzyw sztucznych i kauczuku, a także wyroby przemysłu metalowego. Pomimo wysokiego poziomu produkcji w powyższych branżach, jedyną gałęzią, w której odnotowano dodatnie saldo wymiany towarowej była grupa artykułów rolnych i spożywczych. W pozostałych grupach zanotowano deficyt. Największe ujemne saldo wystąpiło w grupie wyrobów przemysłu chemicznego (ze względu na import surowców energetycznych) oraz produktów przemysłu maszynowego i środków transportu.

Głównymi produktami eksportowymi województwa mazowieckiego są produkty z działu maszyny i urządzenia elektryczne, rejestratory i odtwarzacze dźwięku, obrazu i ich części (dział 85). Udział tej grupy produktów w ogólnej wartości eksportu województwa wyniósł w 2007 roku 15%. Drugą najważniejszą grupą towarów najczęściej eksportowanych są towary

z działu reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz ich części (dział 84) – 10%. Kolejne pozycje zajmują: pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria (dział 87) – 5,9%, papier tektura, wyroby z masy papierniczej, papieru i tektury (dział 48) – 5,8% oraz produkty mleczarskie, jaja ptasie, miód naturalny, jadalne produkty pochodzenia zwierzęcego niewymienione w innych działach (dział 4) – 3,8%.

Najważniejszymi odbiorcami mazowieckiego eksportu są: Niemcy, Rosja, Wielka Brytania, Węgry, Francja, Czechy oraz Ukraina. Kraje Europy Zachodniej importują z województwa w większości produkty przemysłu maszynowego, chemicznego oraz artykuły rolne i spożywcze. Artykuły rolne oraz produkty przemysłu spożywczego, chemicznego, a także środki transportu znajdują również odbiorców w Krajach Europy Środkowo-Wschodniej.

Analiza wartości i struktury handlu zagranicznego województwa mazowieckiego wskazuje na dynamiczne otwieranie się gospodarki regionu na świat. Świadczy o tym rosnący wskaźnik relacji eksportu do PKB, który w 2006 roku wyniósł 26%. Pomimo wzrostu tego wskaźnika, w ostatnich latach ograniczeniu uległ dodatni wpływ eksportu netto na tempo wzrostu gospodarczego. Wzrostowi eksportu towarzyszył wzrost konkurencyjności oferty towarowej. Poprawa jakości produktów jest w głównej mierze rezultatem działań restrukturyzacyjnych, podjętych w wielu przedsiębiorstwach na początku obecnej dekady. W konsekwencji coraz większa grupa firm zdolna jest do konkutowania nie tylko ceną, lecz także jakością i nowoczesnością swoich wyrobów. O otwartości gospodarki regionu świadczą również liczne bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Inwestorzy przyciągnięci możliwościami eksportowymi wewnątrz Jednolitego Rynku Europejskiego oraz atrakcyjnymi warunkami dla ich inwestycji coraz częściej lokują swoje zakłady na terenie województwa mazowieckiego. Prowadzi to do poprawy oferty produktowej mazowieckich przedsiębiorstw i wzrostu konkurencyjności mazowieckich wyrobów na arenie międzynarodowej. Miarą poprawy struktury podmiotowej mazowieckiego eksportu jest wzrost udziału dóbr relatywnie najwyżej przetworzonych, do których zaliczają się wyroby elektromaszynowe.

Reasumując, o wzroście wymiany handlowej województwa mazowieckiego w latach 2004-2007 decydowały przede wszystkim korzystne procesy w przestrzeni europejskiej oraz liberalizacja światowego handlu. Analiza zjawiska eksportu i importu, jako jednego z ważnych czynników wpływających na konkurencyjność, pozwala na określenie stopnia dostosowania województwa mazowieckiego do uczestnictwa w procesach gospodarczych. Profil wymiany handlowej ukazuje, iż region pełni ważną rolę w imporcie (37% obrotów w Polsce) oraz eksporcie (18% obrotów w Polsce).

Niekorzystnym zjawiskiem jest zwiększające się ujemne saldo w obrotach towarowych. O niskiej pozycji konkurencyjnej regionalnych przedsiębiorstw świadczy zbyt duży udział eksportu artykułów rolnych i przetwórstwa spożywczego w porównaniu z udziałem ich w tworzeniu PKB. Ilustruje to niedostateczną atrakcyjność oferty produktowej z innych grup towarowych. W celu zwiększenia wartości eksportu władze samorządowe powinny dołożyć wszelkich starań promujących postawy proeksportowe wśród przedsiębiorstw lokalnych. Należy również uchwalić politykę rozwoju eksportu (podobne rozwiązanie zastosowało województwo małopolskie¹⁷), której celami powinny być:

- wzrost stopnia przetworzenia eksportowanych towarów,
- wzrost jakości oferowanych produktów,
- wzrost zaangażowania społeczeństwa w rozwój eksportu,

---

¹⁷ *Polityka i Strategia Rozwoju Eksportu dla Województwa Małopolskiego*, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, 2003 r.

- zwiększenie liczby eksporterów, szczególnie z grupy MSP,
- aktywizacja instytucji wspierających przedsiębiorczość,
- promocja producentów krajowych za granicą,
- ułatwienie kontaktów handlowych pomiędzy potencjalnymi partnerami handlowymi.

Oferta towarowa mazowieckich przedsiębiorstw oparta jest przeważnie na produktach charakteryzujących się niskim stopniem przetworzenia, a mazowieccy producenci konkurują przeważnie cenowo, a mniej jakościowo. Jest to odzwierciedleniem negatywnej struktury gospodarki województwa, opartej na gałęziach tradycyjnych, a nie na wysokich technologiach. W celu promocji postaw proeksportowych wśród rodzimych producentów oraz poprawy jakości i innowacyjności oferowanych przez nich produktów, niezbędne jest podjęcie działań pozwalających na:

1. Zwiększenie dostępności finansowania inwestycji proeksportowych przedsiębiorstw.
2. Wzmocnienie współpracy pomiędzy sferą badawczo-rozwojową a sektorem eksportowym w celu zwiększenia innowacyjności i konkurencyjności tego sektora.
3. Wyznaczenie obszarów priorytetowych w polityce rozwoju eksportu w celu jego specjalizacji w produkcji wyrobów o większej wartości dodanej, średniej i wysokiej technologii.
4. Rozwój instytucji i organizacji gospodarczych, będących ciałami doradczymi i platformami wymiany wiedzy oraz kreatorami powiązań pomiędzy podmiotami krajowymi i zagranicznymi.
5. Wprowadzenie nowych wytycznych przy przyznawaniu środków wsparcia, promujących przedsięwzięcia innowacyjne i eksportowe.
6. Wprowadzenie zachęt dla zagranicznych przedsiębiorstw planujących uruchomienie produkcji eksportowej.
7. Tworzenie i rozwój regionalnych serwisów informacyjnych, zawierających informacje gospodarcze z poszczególnych powiatów województwa.
8. Stworzenie szeroko dostępnej i czytelnej bazy gruntów inwestycyjnych w oparciu o wytyczne studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, w powiązaniu z istniejącą i planowaną infrastrukturą drogową oraz strategicznymi celami rozwoju województwa.
9. Budowę i wspieranie rozwoju powstających klastrów przemysłowych i parków technologicznych, grupujących specjalistyczne przedsiębiorstwa i kreujących powiązania między nimi, w celu uzyskania dotykowych efektów gospodarczych, wynikających ze wspólnej lokalizacji.

Ze względu na duże znaczenie rolnictwa w gospodarce regionu i ogromny potencjał rozwoju tej branży właściwe wydaje się prowadzenie takiej polityki gospodarczej, której celem byłaby promocja i rozwój eksportu artykułów rolnych. Działania takie powinny obejmować:

1. Rozwój centrów targowych oraz giełd tradycyjnych i elektronicznych. Szczególnie istotna jest rozbudowa jednej głównej i regionalnej giełdy towarowej, funkcjonującej w oparciu o wystandaryzowane partie towarów i umożliwiającej beztowarową sprzedaż produktów w oparciu o internetową platformę elektroniczną (podobnie do sposobu funkcjonowania Giełdy Papierów Wartościowych). Takie rozwiązanie poprawiłoby dostęp zagranicznych kontrahentów do regionalnego rynku rolnego, a także ułatwiłoby zbyty producentom artykułów rolnych poprzez giełdę.

2. Wspieranie modernizacji i zwiększenia towarowości gospodarstw rolnych, a także promocja tworzenia grup producenckich.
3. Aktywizację rozwoju instytucji i organizacji rynku rolnego, dysponujących właściwą informacją i oferujących pomoc dla gospodarstw rolniczych.
4. Rozwój strefy żywicielskiej wokół Warszawy ze względu na bliski rynek zbytu.

Wszystkie powyższe działania powinny być skoordynowane i wprowadzane sukcesywnie w oparciu o środki z Unii Europejskiej.

Załącznik 1. Wykaz największych eksporterów województwa mazowieckiego w roku 2007 z listy 100 największych eksporterów Polski, opracowanej według listy 500 tygodnika *Polityka*

lp	Miejsce na liście 500	FIRMA	Przychody z eksportu w tys. zł	Branża	Powiat
1	1	PKN Orlen SA	14 175 313	paliwowa	m. Płock
2	27	LG Electronics Sp. z o.o.	4 493 710	elektroniczna	mławski
3	23	Grupa Boryszew SA	2 638 539	chemiczna	sochaczewski
4	41	GK Impexmetal SA	2 165 738	hutnictwo, handel	m.st. Warszawa
5	66	BSH Sprzęt Gospodarstwa Domowego Sp. z o.o.	2 050 056	AGD	m.st. Warszawa
6	49	GK Ciech SA	1 695 698	chemiczna	m.st. Warszawa
7	82	Electrolux Poland Sp. z o.o.	1 565 414	AGD	m.st. Warszawa
8	126	Avon Operations Polska Sp. z o.o.	1 437 748	kosmetyczna	garwoliński
9	45	GK Polimex-Mostostal Siedlce SA	1 476 808	inżynieryjno-budowlana	m.st. Warszawa
10	121	System Gazociągów Tranzytowych EuRoPol Gaz SA	1 411 566	paliwowa	m.st. Warszawa
11	102	Ferrero Polska Sp. z o.o.	1 376 947	spożywcza	m.st. Warszawa
12	123	FSO SA	1 189 602	motoryzacja	m.st. Warszawa
13	148	ABB Sp. z o.o.	844 585	elektrotechniczna	m.st. Warszawa
14	86	Philips Polska Sp. z o.o.	826 581	elektroniczna	m.st. Warszawa
15	125	ALSTOM Power Sp. z o.o.	738 242	maszynowa	m.st. Warszawa
16	2	Polska Grupa Energetyczna SA	705 214	energetyka	m.st. Warszawa
17	220	Faurecia Fotele Samochodowe Sp. z o.o.	653 104	motoryzacja	grójecki
18	59	Bumar Sp. z o.o.	592 358	zbrojeniowa	m.st. Warszawa
19	197	Arcelor Huta Warszawa Sp. z o.o.	570 568	hutnictwo	m.st. Warszawa
20	177	Mars Polska Sp. z o.o.	503 464	spożywcza	sochaczewski
21	219	CNH Polska Sp. z o.o.	492 917	maszynowa	m. Płock
22	275	Daewoo Electronics Manufacturing Poland Sp. z o.o.	491 596	elektroniczna	pruskowski
23	140	Danone Sp. z o.o.	427 068	spożywcza	m.st. Warszawa
24	165	Grupa L'Oreal w Polsce	383 337	kosmetyczna	m.st. Warszawa
25	356	GK Forte SA	363 426	meblarska	ostrowski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: J. Solska, 2008, *Podwójnie zagrożeni*, „Polityka”, nr 18 (2652) z dnia 3 maja 2008 r., s. 26, załącznik: 100 największych eksporterów z listy 500

Załącznik 2. Wykaz produktów eksportowych według klasyfikacji celnej CN

Dział	Sekcja	Nazwa
01	I – zwierzęta żywe; produkty pochodzenia zwierzęcego	zwierzęta żywe
02		mięso i podroby jadalne
03		ryby i skorupiaki mięczaki i inne bezkręgowce wodne
04		produkty mleczarskie; jaja ptasie; miód naturalny; jadalne produkty pochodzenia zwierzęcego gdzie indziej niewymienione
05		produkty pochodzenia zwierzęcego gdzie indziej niewymienione
06	II – produkty pochodzenia roślinnego	żywe drzewa i inne rośliny; bulwy, korzenie i podobne; cięte kwiaty i ozdobne liście
07		warzywa oraz niektóre korzenie i bulwy jadalne
08		owoce i orzechy jadalne, skórki owoców cytrusowych lub melonów
09		kawa, herbata, herbata paragwajska i przyprawy
10		zboża
11		produkty przemysłu młynarskiego; sól; skrobie; inulina; gluten pszenny,
12		nasiona owoce, oleiste; ziarna i nasiona owoców; różne rośliny przemysłowe i lecznicze; słoma; pasza
13		szelak; gumy, żywice oraz inne soki i ekstrakty roślinne
14		materiały roślinne do wyplatania; produkty pochodzenia roślinnego gdzie indziej niewymienione
15	III – tłuszcze i oleje pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego oraz produkty ich rozkładu, gotowe tłuszcze jadalne; woski pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego	tłuszcze, oleje zwierzęce, roślinne, produkty ich rozkładu; tłuszcze jadalne, woski zwierzęce, roślinne
16	IV – gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu	przetwory z mięsa, ryb, skorupiaków, mięczaków, bezkręgowców wodnych
17		cukry i wyroby cukiernicze
18		kakao i przetwory z kakao
19		przetwory ze zbóż, mąki, skrobi lub mleka, pieczywa cukiernicze
20		przetwory z warzyw, owoców, orzechów lub innych części roślin
21		różne przetwory spożywcze
22		napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet
23		pozostałości i odpady przemysłu spożywczego; gotowa pasza dla zwierząt
24		tytoń i przetworzone namiastki tytoniu
25	V – produkty mineralne	sól; siarka; ziemie, kamienie, materiały gipsowe, wapno i cement
26		rudy metali, żużel i popiół
27		paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne

28	VI – produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych	chemikalia nieorganiczne, organiczne i nieorganiczne związki metali szlachetnych, ziem rzadkich, pierwiastki promieniotwórcze, izotopy
29		chemikalia organiczne
30		produkty farmaceutyczne
31		nawozy
32		garbniki, pigmenty, farby, lakiery, kit, masy uszczelniające, atramenty
33		olejki eteryczne, rezinoidy; preparaty perfumeryjne, kosmetyczne, toaletowe
34		mydło, preparaty piorące, smarowe, do czyszczenia, szorowania, świece, preparaty dentystyczne
35		substancje białkowe, skrobie modyfikowane, kleje, enzymy
36		materiały wybuchowe; pirotechniczne; łatwopalne; zapalaki; stopy piroforyczne
37		materiały fotograficzne i kinematograficzne
38		produkty chemiczne różne
39	VII – tworzywa sztuczne i artykuły z nich; kauczuk i artykuły z kauczuku	tworzywa sztuczne i artykuły z nich
40		kauczuk i wyroby z kauczuku
41	VIII – skóry i skórki surowe, skóry wyprawione, skóry futerkowe i artykuły z nich, wyroby siodlarskie i rymarskie, artykuły podróżne, torebki i podobne pojemniki; artykuły z jelit zwierzęcych	skóry i skórki surowe (z wyjątkiem skór futerkowych) oraz skóra wyprawiona
42		wyroby ze skóry; wyroby siodlarskie i rymarskie; artykuły podręczne, torby ręczne; artykuły z wnętrzości zwierzęcych
43		skóry futerkowe i futra sztuczne; wyroby z nich
44	IX – drewno i artykuły z drewna; węgiel drzewny	drewno i wyroby z drewna; węgiel drzewny
45		korek i wyroby z korka
46		wyroby ze słomy, esparto itp; wyroby koszykarskie i wyroby z wikliny
47	X – ścier z drewna lub z pozostałego włóknistego materiału celulozowego; papier lub tektura, z odzysku (makulatura i odpady); papier i tektura oraz artykuły z nich	ścier drzewny, masa z innych materiałów celulozowych; makulatura i odpady papieru, tektury
48		papier, tektura; wyroby z masy papierniczej, papieru, tektury
49		książki, gazety, obrazki, manuskrypty, maszynopisy, plany, wyroby przemysłu poligraficznego

50	XI - materiały i artykuły włókiennicze	jedwab
51		welna, cienka lub gruba sierść zwierzęca; przędza i tkaniny z włosia końskiego
52		bawełna
53		inne roślinne materiały włókniste; przędza papierowa i tkaniny z przędzy papierowej
54		włókna chemiczne ciągłe
55		włókna chemiczne cięte
56		wata, filc i włókniny; przędze specjalne; szpagat, powrozy, linki i liny, wyroby z nich
57		dywany i inne włókiennicze wykładziny
58		tkaniny specjalne; tkaniny z okryciowymi, koronki, tkaniny obiciowe, pasmanteria; hafty
59		tkaniny impregnowane, powlekane, pokrywane, l. laminowane, wyroby włókiennicze do celów technicznych
60		dzianiny
61		odzież i dodatki odzieżowe, z dzianin
62		odzież i dodatki odzieżowe, inne niż dzianin
63		artykuły włókiennicze inne konfekcjonowane; zestawy, odzież zużyta, szmaty
64	XII – obuwie, nakrycia głowy, parasole, parasole przeciwsłoneczne, laski, stołki myśliwskie, bicze, szpicruty i ich części; pióra preparowane i artykuły z nich; kwiaty sztuczne; artykuły z włosów ludzkich	obuwie, getry i wyroby podobne; ich części
65		nakrycia głowy i ich części
66		parasole, laski, bicze, szpicruty i ich części
67		preparowane pióra, puch i wyroby z nich; sztuczne kwiaty; wyroby z włosów ludzkich
68	XII – artykuły z kamienia i gipsu, cementu, azbestu, miki lub podobnych materiałów; wyroby ceramiczne; szkło i wyroby ze szkła	wyroby z kamieni, gipsu, cementu, azbestu, miki lub podobnych materiałów
69		wyroby ceramiczne
70		szkło i wyroby ze szkła
71	XIV – perły naturalne i hodowlane, kamienie szlachetne i półszlachetne, metale szlachetne, metale platerowane metalem szlachetnym i artykuły z nich, sztuczna biżuteria, monety	perły, kamienie szlachetne, półszlachetne, metale szlachetne, plater, sztuczna biżuteria, monety
72	XV – metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych	żelazo, żeliwo i stal
73		wyroby z żeliwa i stali
74		miedź i wyroby z miedzi
75		nikiel i wyroby z niklu

76		aluminium i wyroby z aluminium
78		ołów i wyroby z ołowiu
79		cynk i wyroby z cynku
80		cyna i wyroby z cyny
81		metale nieszlachetne inne; cermetale; wyroby z tych materiałów
82		narzędzia, przybory, noże, łyżki, widelce, itp. sztucze z metali nieszlachetnych; części
83		wyroby różne z metali nieszlachetnych
84	XVI – maszyny i urządzenia mechaniczne; sprzęt elektryczny; ich części; urządzenia do rejestracji i odtwarzania dźwięku oraz telewizyjne – dźwięku i obrazu, części i wyposażenie tych artykułów	reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz ich części
85		maszyny i urządzenia elektryczne rejestratory i odtwarzacze dźwięku, obrazu, ich części
86	XVII – pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające oraz współdziałające urządzenia transportowe	lokomotywy, tabor szynowy; osprzęt torów; urządzenia sygnalizacyjne
87		pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria
88		statki powietrzne, kosmiczne i ich części
89		statki, łodzie oraz konstrukcje pływające
90	XVIII – przyrządy i aparatura, optyczne, fotograficzne, kinematograficzne, pomiarowe, kontrolne, precyzyjne, medyczne lub chirurgiczne; zegary i zegarki, instrumenty muzyczne; ich części i akcesoria	przyrządy, narzędzia, aparaty, optyczne, foto, pomiarowe, medyczne; ich części
91		zegary i zegarki oraz ich części
92		instrumenty muzyczne; części i akcesoria do tych wyrobów
93	XIX – broń i amunicja; ich części i akcesoria	broń i amunicja; ich części i akcesoria
94	XX – artykuły przemysłowe różne	meble, pościel, materace itp.; lampy, reklamy świetlne itp.; budynki prefabrykowane
95		zabawki, gry i artykuły sportowe; ich części i akcesoria
96		różne wyroby przemysłowe
97	XXI – dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki	dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki
98		kompletny zakład przemysłowy
99		zarezerwowane do specjalnego użytku przez właściwe organy wspólnotowe

Streszczenie

Handel zagraniczny ma zasadniczy wpływ na gospodarkę województwa mazowieckiego i poziom życia jego mieszkańców. Ekspansja eksportowa na rynki zagraniczne prowadzi do zwiększenia poziomu produkcji przedsiębiorstw, wytworzonego dochodu narodowego, dochodów ludności, zatrudnienia i popytu wewnętrznego. Dodatkowe efekty skali produkcji pozwalają jednocześnie podnieść wydajność pracy oraz zyski regionalnych firm. Zwiększone obroty eksporterów oraz ich dodatkowy zysk jest również źródłem zwiększonych wpływów podatkowych z podatków pośrednich i bezpośrednich, zaś wyższy poziom zatrudnienia ludności podnosi siłę nabywczą mieszkańców regionu, co kreuje dodatkowy popyt na towary również dla przedsiębiorstw działających lokalnie.

Akcesja Polski do Unii Europejskiej oraz postępująca globalizacja rynków i specjalizacja produkcji sprawiają, że możliwości rozwoju handlu zagranicznego województwa mazowieckiego są największe w okresie powojennym. Dostęp do **jednolitego rynku wewnętrznego Unii Europejskiej** oraz obniżenie barier celnych w wielu krajach pozwalają na rozwój powiązań handlowych pomiędzy partnerami z różnych, nawet bardzo odległych państw świata. Jednocześnie ożywiona wymiana handlowa sprzyja wymianie wiedzy, technologii produkcji, innowacji, prowadząc do przyspieszenia rozwoju gospodarczego krajów partnerskich oraz umożliwia dostęp do nowych produktów konsumentom państw uczestniczących w tej wymianie. Szczególnie ważną rolę w wymianie towarowej Polski pełni województwo mazowieckie ze względu na swój potencjał gospodarczy oraz lokalizację międzynarodowych firm.

Dla rozwoju regionu istotne jest znaczenie eksportu. Jego wartość, struktura produktów oraz kierunki świadczą o konkurencyjności województwa, specjalizacji produktowej, intensywności powiązań międzynarodowych, stopniu dywersyfikacji ryzyka związanego z wahaniami na rynkach zbytu, wykorzystaniu szansy rozwojowej, jaką jest jednolity rynek UE. Na podstawie analizy dynamiki wartości oraz kierunków obrotu handlu zagranicznego województwa mazowieckiego w latach 2004-2007 stwierdzono, iż:

1. Udział eksportu Mazowsza rósł, choć wolniej niż eksportu Polski i wyniósł w 2007 roku 18%.
2. Udział województwa mazowieckiego w imporcie Polski wyniósł w 2007 roku 37%.
3. Podstawowymi towarami eksportowymi województwa mazowieckiego były wyroby przemysłu elektromaszynowego i chemicznego oraz artykuły rolne i przetwórstwa spożywczego, stanowiły one 65% eksportu województwa w 2007 roku.
4. Najważniejszymi towarami importowanymi przez województwo mazowieckie były surowce mineralne i wyroby przemysłu chemicznego. Udział tej grupy towarowej w ogólnej wartości importu przez cały analizowany okres wynosił 35% w 2007 roku.
5. Dominującym kierunkiem polskiego eksportu były rynki krajów rozwiniętych, w szczególności „stare” kraje Unii Europejskiej. Średni udział w eksporcie województwa mazowieckiego do tej grupy krajów wynosił w okresie czterech lat prawie 54%.
6. Najważniejszym kierunkiem importu województwa mazowieckiego są Niemcy. Udział importu województwa z tego rynku wynosił w 2007 roku 23,7%. Drugą pozycję zajmuje Rosja (13,5%), trzecią – Francja (7,1%).
7. Występuje przestrzenna koncentracja eksportu w m.st. Warszawie i powiatach sąsiadujących. Wpływ na zróżnicowanie przestrzenne wartości eksportu w województwie mają przede wszystkim: położenie względem głównych dróg krajowych oraz lokalizacja bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Te ostatnie szczególnie silnie zmieniają strukturę gospodarczą powiatów (LG – powiat mławski, Faurecia w Polsce – powiat grójecki, GK Boryszew SA – powiat sochaczewski, Avon – powiat garwoliński) i ich eksport oparty jest na jednym rodzaju produktu.

Abstract

Foreign trade has a significant influence on the economy of the Mazovian Voivodeship and the standard of living of its inhabitants. Increasing exports to foreign markets results in increased production, national income, individual incomes, employment and domestic demand. The increased scale of production allows for more effective production and therefore greater profits of regional enterprises. The increased sales of exporters and their additional profits result in greater revenue from direct and indirect taxes, while the higher level of employment increases the inhabitants' purchasing power which in turn increases the demand for products, also those produced locally.

Poland's joining the European Union, the globalization of markets and specialization in production have created conditions allowing for the greatest participation of the region in international trade since the Second World War. Access to the EU's single market and the lowering of customs barriers to many countries allows for the development of commercial links between partners from various, sometimes very distant countries. An increase in trade also allows for better exchange of knowledge, technology and innovations, which results in faster economic growth and allows consumers on both sides to have access to new products. In Poland Mazovia plays a particularly important role in international trade due to its economic potential and many international companies functioning therein.

Export is important for a region's development. The value and structure of exported goods and the directions of trade denote a region's competitiveness, specialization in terms of production, intensity of international connections, degree of diversification of risk associated with market fluctuations and to what extent the opportunity for development presented by the European single market has been seized. After an analysis of the dynamics and directions of international trade of the Mazovian Voivodeship in 2004-2007 the following is visible:

- although Mazovian export has grown, it has done so slower than the total Polish export – its share in 2007 was 18%,
- Mazovia's share in national import was 37% in 2007,
- the main exported products of the Mazovian Voivodeship were products of the electromechanical and chemical industries and agricultural and food industry goods – summing up to 65% of the regional export in 2007,
- the most important products imported by the region were mineral resources and chemical industry goods – summing up to 35% of the regional import in 2007,
- the main target of Polish export were the markets of developed countries, in particular those of the EU-15. The average share of this group of countries in Polish export during the four years analysed was nearly 54%,
- the main source of Mazovian import is Germany – 23,7% in 2007, Russia is second (13,5%) and France third (7,1%),
- a spatial concentration of export is visible in Warsaw and its direct surroundings. The most important factors which influence the spatial differentiation of the value of export in the region are: location in relation to main roads and foreign investments. The latter have a particularly strong influence on the economic structure of counties (LG – mławski county, Faurecia – grójecki county, GK Boryszew SA – sochaczewski county, Avon – garwoliński county), whose export becomes based on one type of product.

Słowniczek

EXTRASTAT – system statystyki obrotów towarowych Polski realizowany z tzw. krajami trzecimi, tj. niebędącymi państwami członkowskimi UE.

INTRASTAT – system statystyki obrotów towarowych Polski realizowany wyłącznie z państwami członkowskimi UE.

Jednolity Dokument Administracyjny SAD (*Single Administrative Document*) – dokument celny (pełniący funkcję wniosku o wszczęcie postępowania celnego), obowiązuje przy rejestracji obrotów z krajami spoza UE.

Jednolity Rynek Europejski – obejmuje cały obszar UE, podstawową przesłanką było umożliwienie swobodnego przepływu towarów, osób, usług i kapitału wewnątrz UE. Celem wprowadzenia JRE było zwiększenie zdolności UE do kreowania konkurencyjności, wzrostu ekonomicznego i zatrudnienia.

Klasyfikacja CN (*Combined Nomenclature*) – klasyfikacja towarów (działy i sekcje) w celu jednoczesnego spełnienia wymogów Wspólnej Taryfy Celnej, statystyki w dziedzinie handlu zagranicznego Wspólnoty i innych polityk Wspólnoty dotyczących przywozu lub wywozu towarów, klasyfikacja została określona przepisami rozporządzenia Komisji (WE) nr 1719/2005 z dnia 27 października 2005 roku, zmieniającego załącznik I do rozporządzenia Rady (EWG) nr 2658/87 w sprawie nomenklatury taryfowej i statystycznej oraz w sprawie Wspólnej Taryfy Celnej (Dz. Urz. UE L 286 z 28.10.2005).

PKB – produkt krajowy brutto to podstawowy wskaźnik ekonomiczny, służący do pomiaru poziomu rozwoju gospodarczego. Jego zmiany obrazują szybkość rozwoju gospodarczego obszaru, z którego pobierane były dane do jego pomiaru. Wskaźnik ten wykorzystuje się w porównaniach poziomu rozwoju gospodarczego krajów oraz jednostek administracyjnych wewnątrz nich. W pewnym uproszczeniu można powiedzieć, że produkt krajowy brutto to suma wartości produkcji wytworzonej przez wszystkie czynniki wytwórcze zlokalizowane na wyznaczonym obszarze, niezależnie od tego, kto jest ich właścicielem. Wśród nich są zarówno przedsiębiorstwa i instytucje publiczne, jak i firmy prywatne.

VAT (*Value Added Tax* – podatek od wartości dodanej) – podatek od towarów i usług, jest podatkiem pośrednim, obciążającym w ostatecznym rachunku konsumenta finalnego. Podatek VAT jest wliczony w cenę towaru lub usługi przez sprzedawcę, który jest opodatkowany podatkiem VAT. Płacony przez przedsiębiorców od uzyskanego obrotu (sprzedaży).

WDT – wewnątrzwspólnotowa dostawa towarów – odbywa się wtedy, gdy towary są wysyłane z Polski do innych krajów UE. WDT pełni więc podobną rolę w zakresie dostaw do odbiorców w innych krajach UE, jak rozliczenie VAT z tytułu eksportu towarów do krajów spoza UE.

Literatura

Gawlikowska-Hueckel K., Umiński S., 2008, *Handel zagraniczny Małopolski 2007*, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków.

Ministerstwo Gospodarki, 2007, *Przedsiębiorczość w Polsce 2007*, Warszawa.

Ministerstwo Gospodarki, 2008, *Polska 2008. Raport o Stanie Handlu zagranicznego*, Warszawa.

Solska, J., 2008, *Podwójnie zagrożeni*, „Polityka”, nr 18 (2652) z dnia 3 maja 2008 r., s. 26, załącznik, *100 największych eksporterów z listy 500*.

Spis map

Mapa 1. Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiatach województwa mazowieckiego w 2004 roku (w zł)	13
Mapa 2. Wartość eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiatach województwa mazowieckiego w 2007 roku (w zł)	14
Mapa 3. Wartość importu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiatach województwa mazowieckiego w 2004 roku (w zł)	17
Mapa 4. Wartość importu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiatach województwa mazowieckiego w 2007 roku (w zł)	18
Mapa 5. Struktura kierunków eksportu powiatów województwa mazowieckiego w 2004 roku.....	20
Mapa 6. Struktura kierunków eksportu powiatów województwa mazowieckiego w 2007 roku.....	21
Mapa 7. Struktura kierunków importu powiatów województwa mazowieckiego w 2004 roku.....	22
Mapa 8. Struktura kierunków importu powiatów województwa mazowieckiego w 2007 roku.....	23
Mapa 9. Udział pięciu krajów w eksporcie powiatów województwa mazowieckiego w 2004 roku.....	25
Mapa 10. Udział pięciu krajów w eksporcie powiatów województwa mazowieckiego w 2007 roku.....	26
Mapa 11. Udział pięciu krajów w imporcie powiatów województwa mazowieckiego w 2004 roku.....	28
Mapa 12. Udział pięciu krajów w imporcie powiatów województwa mazowieckiego w 2007 roku.....	29
Mapa 13. Główne kierunki eksportu powiatów województwa mazowieckiego w 2007 roku.....	31
Mapa 14. Główne kierunki importu powiatów województwa mazowieckiego w 2007 roku.....	33
Mapa 15. Saldo handlu zagranicznego w powiatach województwa mazowieckiego, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, w 2004 roku (w zł)	37
Mapa 16. Saldo handlu zagranicznego powiatów województwa mazowieckiego, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, w 2007 roku (w zł)	38
Mapa 17. Saldo handlu zagranicznego artykułów rolnych i przetwórstwa spożywczego, według powiatów województwa mazowieckiego, w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2007 roku (w zł).....	39
Mapa 18. Saldo handlu zagranicznego środków transportu, według powiatów województwa mazowieckiego, w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2007 roku (w zł)	40
Mapa 19. Saldo handlu zagranicznego produktów przemysłu chemicznego i produkty mineralne, według powiatów województwa mazowieckiego, w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2007 roku (w zł).....	41
Mapa 20. Saldo handlu zagranicznego przemysłu maszynowego, według powiatów województwa mazowieckiego, w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2007 roku (w zł)	42
Mapa 21. Saldo handlu zagranicznego surowców naturalnych, według powiatów województwa mazowieckiego, w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2007 roku (w zł)	43
Mapa 22. Struktura towarowa eksportu według sekcji i powiatów województwa mazowieckiego w 2007 roku	50

Mapa 23. Struktura towarowa importu według sekcji powiatów województwa mazowieckiego w 2007 roku.....	51
Mapa 24. Kierunki eksportu towarów w grupie towarów przemysłu maszynowego województwa mazowieckiego w 2007 roku	54
Mapa 25. Kierunki eksportu towarów w grupie artykułów rolnych i przetwórstwa spożywczego województwa mazowieckiego w 2007 roku.....	54
Mapa 26. Kierunki eksportu towarów w grupie towarów przemysłu chemicznego województwa mazowieckiego w 2007 roku	55
Mapa 27. Kierunki eksportu towarów w grupie środki transportu województwa mazowieckiego w 2007 roku.....	55
Mapa 28. Kierunki eksportu towarów w grupie surowców naturalnych i wyrobów z nich województwa mazowieckiego w 2007 roku	56

Spis tabel

Tabela 1. Relacja eksportu do PKB w okresie 2004-2006 (towary i usługi).....	9
Tabela 2. Eksport województw na 1 mieszkańca w latach 2004-2007 (w euro)	12
Tabela 3. Import województw na 1 mieszkańca w latach 2004-2007 (w euro).....	16

Spis wykresów

Wykres 1. Handel zagraniczny województwa mazowieckiego w mld zł	8
Wykres 2. Udział eksportu w produkcji sprzedanej (w cenach bieżących) województwa mazowieckiego w latach 2004-2007	10
Wykres 3. Udział wybranych województw w eksporcie Polski w latach 2004-2007.....	11
Wykres 4. Udziały wybranych województw w imporcie Polski w latach 2004-2007.....	15
Wykres 5. Struktura geograficzna handlu zagranicznego województwa mazowieckiego w 2007 roku.....	19
Wykres 6. Koncentracja eksportu województwa mazowieckiego w latach 2004-2007	24
Wykres 7. Koncentracja importu województwa mazowieckiego w latach 2004-2007	27
Wykres 8. Struktura eksportu województwa mazowieckiego, według krajów, w 2007 roku. 30	
Wykres 9. Główne kierunki eksportu województwa mazowieckiego, według krajów, w latach 2004-2007	30
Wykres 10. Struktura importu województwa mazowieckiego, według krajów, w 2007 roku.....	32
Wykres 11. Główne kierunki importu województwa mazowieckiego, według krajów, w latach 2004-2007	32
Wykres 12. Państwa, z którymi województwo mazowieckie ma największy deficyt wymiany handlowej, 2007 r. (w mld zł)	34
Wykres 13. Państwa, z którymi województwo mazowieckie ma największą nadwyżkę w obrotach wzajemnych, 2007 r. (w mln zł).....	35
Wykres 14. Saldo wymiany handlowej w poszczególnych sekcjach towarowych w 2007 roku (w mld zł).....	36
Wykres 15. Struktura eksportu województwa mazowieckiego w latach 2004-2007, według dominujących sekcji towarowych	44
Wykres 16. Udział w eksporcie województwa mazowieckiego wybranych grup towarowych (według działów).....	45
Wykres 17. Dynamika eksportu województwa mazowieckiego w latach 2005-2007, według dominujących sekcji (w cenach bieżących)	46
Wykres 18. Struktura importu województwa mazowieckiego według dominujących sekcji..	47

Wykres 19. Udział ważniejszych grup towarowych (według działów) w imporcie województwa mazowieckiego.....	48
Wykres 20. Dynamika importu województwa mazowieckiego według dominujących sekcji (w cenach bieżących)	49

Spis Załączników

Załącznik 1. Wykaz największych eksporterów województwa mazowieckiego w roku 2007 z listy 100 największych eksporterów Polski, opracowanej według listy 500 tygodnika <i>Polityka</i>	61
Załącznik 2. Wykaz produktów eksportowych według klasyfikacji celnej CN	62